

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

**YABANCI DİL ÖĞRENME ORTAMLARINDA KÜLTÜRÜN ETKİN
KULLANIMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Samet Türer

DÜZCE

Temmuz, 2018

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI**

**YABANCI DİL ÖĞRENME ORTAMLARINDA KÜLTÜRÜN ETKİN
KULLANIMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Samet Türer

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Filiz Evran Acar

DÜZCE

Temmuz, 2018

Samet Türer
Düze Üniversitesi, SBE
Yüksek Lisans Tezi
Nisan, 2018

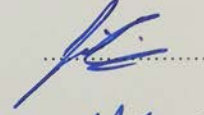
**YABANCI DİL ÖĞRENME ORTAMLARINDA KÜLTÜRÜN ETKİN
KULLANIMI**

KABUL VE ONAY

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

"Yabancı Dil Öğrenme Ortamlarında Kültürün Etkin Kullanımı" adlı çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında oy birliği / oy çokluğu ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Dr. Öğr. Üyesi Filiz EVRAN ACAR

Üye Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan KUYUMCU VARDAR

Üye Dr. Öğr. Üyesi Mesut KULELİ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

12/07/2018

Doç. Dr. Ali ERTUĞRLU
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Hayatın farklı alanlarındaki pek çok gelişme sayesinde artık dünyamız her geçen gün değişmektedir. Bu değişimler insanların yaşamlarını doğrudan etkilemektedir. Her geçen saniye hayatımıza bir yenilikle birlikte farklı bir ihtiyaç da dahil olmaktadır. Bu ihtiyaçlardan biri de şüphesiz yabancı dil öğrenmedir. İnsanların artık her ne nedenle olursa olsun daha rahat ve sık yer değiştirmeleri toplumları izole yaşantılarından sıyrarak daha heterojen bir hale getirmektedir. Bu durum ise insanların dile olan ihtiyaçlarını arttırmaktadır.

Etkili bir iletişim yalnızca kelimelerin doğru bir sırayla bir araya getirilmesinden ibaret değildir. Kelimelerin ve ifadelerin taşıdıkları kültürel mesajları bilmek ve yorumlayabilmek etkili bir iletişim için en önemli unsurlardan biridir. Dilin temel özelliklerinin başında bir iletişim aracı olması gelmektedir. Dilin bu özelliğinden dolayı dil ile kültür arasında göz ardı edilemez nitelikte bir etkileşim bulunmaktadır ve bu nedenle dil öğretme-öğrenme sürecine kültürün doğrudan bir etkisi vardır. Bu çalışma yukarıda bahsedilenlerden yola çıkarak kültürün yabancı dil öğrenme ortamlarında daha etkili bir biçimde nasıl kullanılması gerektiğini açıklamayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmanın tamamlanmasında emeği geçen ve desteğini hiçbir zaman eksik etmeyen danışmanın **Dr. Öğretim Üyesi Filiz EVRAN ACAR**' a ve diğer hocalarıma, fikirleri ile beni her zaman başarıya yönlendiren ve ne zaman ihtiyaç duysam yanımda olan en değerli varlığım sevgili eşim ve meslektaşım **Birgül TÜRER**' e, bu çalışmanın hazırlanmasında yardımını esirgemeyen **Öğr. Gör. Ahmet DOLMACI**' ya ve **Dr. Öğretim Üyesi Yakup YILMAZ**' a ve bu süreçte oyunlarından ve aktivitelerinden ödün vererek bana sabır gösteren canım oğlum **Utku Kaan TÜRER**' e tüm kalbimle teşekkür ederim.

ÖZET

YABANCI DİL ÖĞRENME ORTAMLARINDA KÜLTÜRÜN ETKİN KULLANIMI

TÜRER, Samet

Yüksek Lisans, Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Filiz EVRAN ACAR

Nisan 2018, 117 sayfa

Bu araştırmanın amacı dil ile kültürün ayrılmaz bir bütün olduğu gerçeğinden yola çıkarak, günümüz yabancı dil eğitim programlarında kullanılmakta olan mevcut uygulamaları ve bu uygulamalara kültürün ne ölçüde dahil edildiği saptamak ve yabancı dil okutmanlarının fikirleri ve önerileri baz alınarak yabancı dil öğrenme ortamlarında kültürün en etkin nasıl kullanılması gerektiğini belirlemektir. Araştırma deseni olarak bir olgunun içindeki özü, olguyu tecrübe eden kişinin algılarından yola çıkarak açıklamayı amaçlayan *betimleyici fenomenoloji* tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında Düzce Üniversitesi Hakime Erciyas Yabancı Diller Yüksekokulu bünyesinde görev yapmakta olan 17 İngilizce okutmanı *amaçlı örnekleme* tekniği kullanılarak araştırmanın çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmanın verilerinin toplanma sürecinde, nitel araştırmalarda sıkça tercih edilen veri toplama araçlarından biri olan *yarı yapılandırılmış görüşme formu* kullanılmış ve hazırlanan bu form katılımcılara *yüz yüze görüşme tekniği* ile uygulanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiş ve ardından kodlanarak araştırmanın alt problemleri baz alınarak oluşturulan ana temalar altında birleştirilmiştir. Bu bağlamda elde edilen 4 ana tema ve 23 kod araştırmacı tarafından alanyazın ile desteklenerek detaylı olarak açıklanmıştır. Elde edilen bulgulardan, dil ile kültür arasında devamlı bir etkileşim olduğu ve biri olmadan diğerinin tam olarak öğrenilemeyeceği ya da eksik kalacağı ve özellikle de kültürden bağımsız olarak öğrenilen bir dilin iletişim kısmının eksik kalacağı bu nedenle de kültürün dil öğretme-öğrenme sürecinin her aşamasına dahil edilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu doğrultuda kültürün yabancı dil öğrenme ortamlarında etkin kullanılabilmesi adına kültür temelli kaynakların seçimi, sınıfların kültürel olgulara yer veren görseller, panolar, kültür adaları vb. kullanılarak tasarlanması, derslerde ekstra kaynak olarak özgün kaynakların tercih edilmesi, sürecin teknoloji ile desteklenmesi, derslerde rol yapma gibi aktivitelerin kullanımı ve dersler haricinde öğrenenlerin hedef dildeki film, dizi, belgesel, haber, şarkı, roman, hikaye vb. sanat ve medya unsurlarını takip etmesi hem hedef dilin kültürüne karşı olumlu bir tutum oluşmasını hem de öğrenilen dilin daha doğal ve kalıcı bir hale gelmesini sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yabancı Dil, Kültür, Öğrenme Ortamları, Beceriler, Kültürlerarası İletişim

ABSTRACT

THE EFFECTIVE USE OF CULTURE IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING ENVIRONMENT

TÜRER, Samet

Master's Degree, The Department of Curriculum and Teaching

Supervisor: Asst. Prof. Filiz EVRAN ACAR

April 2018, 117 pages

The aim of this study is to determine the current implementations being used in foreign language education programmes and to define how to use culture effectively in language learning environments according to the ideas of the foreign language teachers considering the fact that language and culture are inseparable. *Descriptive Phenomenology*, which aims to define the essence of a phenomenon through the perceptions of the person who experiences it, has been chosen as the design of the study. Within the scope of this study, 17 English Instructors from Düzce University Hakime Erciyas School of Foreign Languages have been selected as working group by using *purposive sampling* method. In data gathering process, *semi-structured interview form*, which is widely used in qualitative researches, has been used and carried out through *face-to-face interview method*. The data gathered from the interviews has been analysed with content analysis method and then coded and categorized under main themes which have been established based on the sub-questions of the study. In this regard, 4 main themes and 23 codes have been defined in detail with literature references by the researcher. According to the findings of the study, it has been understood that there is continuous interaction between language and culture therefore one cannot be acquired totally or may be imperfect and especially a language learned without its culture may cause miscommunication consequently culture should be integrated into each phase of language teaching and learning process. In this regard, selecting culture-based materials, designing the classes with culture-oriented visuals, bulletin boards, culture islands and so on, using authentic materials, supporting the process with technology, doing activities such role play, and directing students to follow the media tools and works of art like movies, TV series, documentaries, news, songs, novels, stories and so on will ensure both learners to take a positive attitude towards target culture and the language being learned to become more natural and consistent.

Key Words: Foreign Language, Culture, Learning Environments, Skills, Cross-Cultural Communication

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	v
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
1. BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sayıtları	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6. Tanımlar	4
2. BÖLÜM	6
ALANYAZIN TARAMASI	6
2.1. Kültür nedir?.....	6
2.2.1. Neden Kültür ve Dil Ayrılmaz Bir Bütündür?.....	8
2.3. Kültür Sınıf Ortamıyla Nasıl Bütünleştirilebilir?	10
2.4. Beceri Öğretiminde Kültür Kullanımı.....	11
2.4.1. Hedef Kültür, Yerel Kültür ve Çoklu Kültür Oranının Belirlenmesi... 16	
2.5. Etkin Kültür Kullanımı İçin Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Uygulamalar	19
3. BÖLÜM	28

YÖNTEM.....	28
3.1. Araştırma Deseni.....	28
3.1.1. Fenomenoloji Nedir?.....	28
3.1.2. Temel Fenomenoloji Yaklaşımları.....	29
3.1.3. Betimleyici Fenomenoloji.....	29
3.1.3.1. Betimleyici Fenomenolojik Analiz.....	30
3.1.4. Yorumlayıcı Fenomenoloji.....	31
3.1.4.1. Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz.....	32
3.2. Çalışma Grubu.....	32
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	33
3.4. Verilerin Toplanması.....	34
3.4.1. Görüşme.....	34
3.5. Verilerin Analizi.....	35
3.5.1. Kodlama.....	36
3.5.2. Temaları Belirleme.....	38
3.5.3. Verilerin Tablolaştırılması.....	39
3.5.4. Verilerin Raporlaştırılması.....	39
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik.....	39
3.6.1. Geçerlik.....	40
3.6.2. Güvenirlik.....	41
4. BÖLÜM.....	43
BULGULAR VE YORUMLAR.....	43
4.4. Birinci alt problem olan “Yabancı dil okutmanlarının kültür ile ilgili düşünceleri nelerdir?” sorusuna ait bulgular ve yorumları.....	45
4.4.1. Parça-Bütün İlişkisi.....	46
4.4.2. Dilin İşlevi, Kültürün İşlevi.....	46

4.4.3.	<i>Karşılıklı Etkilenme</i>	48
4.4.4.	<i>Dilin Gelişimi</i>	48
4.5.	İkinci alt problem olan “Yabancı dil öğrenirken öğrencilerin yaşadıkları kültür kaynaklı sorunlar nelerdir?” sorusuna ait bulgular ve yorumları.....	49
4.5.1.	<i>Transfer Hataları</i>	51
4.5.2.	<i>Kültürlerarası Görüş Farklılığı</i>	52
4.5.3.	<i>Yanlış Anlam Yükleme</i>	53
4.5.4.	<i>Kültürünü-Kültürleri Tanımama</i>	54
4.6.	Üçüncü ve dördüncü alt problemleri olan “Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıldır? ve nasıl olmalıdır?” sorularına ait bulgular ve yorumları...	56
4.6.1.	<i>Kaynaklardaki Dil-kültür ilişkisi</i>	58
4.6.2.	<i>Kültürel Çeşitlilik</i>	62
4.6.3.	<i>Teknolojinin işlevi</i>	64
4.6.4.	<i>Bireysel destek</i>	66
4.6.5.	<i>Hedef Gösterme</i>	66
4.6.6.	<i>Kültürlerarası etkilenme</i>	68
4.6.7.	<i>Sanat-dil etkileşimi</i>	68
4.6.8.	<i>Rol yapma</i>	69
4.7.	Beşinci ve altıncı alt problemleri olan “Kültürün etkin kullanımı için tasarlanan sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıldır? ve nasıl tasarlanmalıdır?” sorularına ait bulgular ve yorumları	71
4.7.1.	<i>Kültürlerarası Etkileşim</i>	72
4.7.2.	<i>Teknolojinin İşlevi</i>	74
4.7.3.	<i>Fiziksel Ortamın İşlevi</i>	75
4.7.4.	<i>Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi</i>	76
4.7.5.	<i>Medya-Öğrenci Etkileşimi</i>	77
5.	BÖLÜM	79

SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	79
5.4. Sonuçlar.....	79
5.5. Öneriler.....	85
6. BÖLÜM.....	87
KAYNAKÇA	87
EKLER.....	95
Ek 1: Uygulama İzin Yazısı	95
Ek 2: Yarı-yapılandırılmış Görüşme Formu	96
Ek 3: Yabancı dil okutmanları kültür ile ilgili düşünceleri nelerdir? alt problemine ait bulgular.....	98
Ek 4: Yabancı dil öğrenirken öğrencilerin yaşadıkları kültür kaynaklı sorunlar nelerdir?.....	99
Ek 5: Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıldır?	100
Ek 6: Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıl olmalıdır?	101
Ek 7: Kültürün etkin kullanımı için tasarlanan sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıldır?	102
Ek 8: Kültürün etkin kullanımı için sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıl olmalıdır?.....	103

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Çalışma grubundaki katılımcıların cinsiyete göre dağılımı	33
Tablo 2: Kodlama örneği.	37
Tablo 3: Temalandırma örneği.....	39

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Dil ile kültür arasındaki eklem noktaları (Liddicoat vd., 2003: 9)	9
Şekil 2: Nitel verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması.....	34
Şekil 3: Dil ve Kültür ile ilgili ana temalar ve temalara ait kodlar.....	44
Şekil 4: Yabancı dil okutmanlarının kültür ile ilgili düşüncelerine ait kodlar ve ana tema... 45	
Şekil 5: Yabancı dil öğrenirken öğrencilerin yaşadıkları kültür kaynaklı sorunlara ait kodlar ve ana tema.	49
Şekil 6: Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamaların nasıl olduğu ve nasıl olması gerektiğine dair kodlar ve ana tema.	56
Şekil 7: Kültürün etkin kullanımı için tasarlanan sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortamın nasıl olduğu ve nasıl olması gerektiğine dair kodlar ve ana tema.	71

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sayılılar ve sınırlılıklar yer almaktadır.

1.1. Problem

Tarih boyunca farklı kültüre ait toplumlar, savaşlar, dini, ticari ya da turistik faaliyetler gibi çeşitli nedenlerden ötürü daima karşı karşıya gelmişlerdir. Bu durum farklı toplumlara mensup kişilerin farklı yabancı dilleri ve o dillere ait bazı kültürel öğeleri öğrenme ihtiyacı hissetmesine neden olmaktadır. Öte yandan her geçen gün artan teknolojik gelişmeler ışığında dünya artık eskiye nazaran daha küçük bir yer haline gelmektedir. Küreselleşme bu durumun yarattığı sonuçlardan sadece bir tanesidir. Küreselleşen dünyada farklı toplumlar birbirleri ile daha sık iletişim kurmaya başlamıştır. İnsanlar gerek iş gerekse turistik amaçlı olsun, buldukları yerleri daha kolay ve daha sık değiştirmeye başlamışlardır. Farklı ülkelere yapılan seyahatlerde ziyaret edilen ülkenin dilini ve kültürel özelliklerini bilmemek ciddi iletişimsel sıkıntılara yol açabilmektedir. Bunun yanı sıra pek çok ülkede yabancı dil bilmek eğitimin, kariyer edinmenin ve kendini geliştirmenin başlıca yollarından biri ve hatta sahip olunması gereken en temel özelliklerden biri olarak algılanmaktadır. Yukarıda bahsi geçen durumların önemini arttırdığı iki temel unsurdan biri dil diğeri de kültürdür.

Byram (1997:57) dil öğrenmenin asıl amacının öğrencilerde “kültürel farkındalık” yaratma ya da üyesi oldukları toplumun kendileri için ifade ettiği anlamı ve önemi algılamaya yönelik yeni bakış açıları kazandırma olmasını tavsiye etmektedir. Bedir (1992) dil ile kültürün ayrılmaz doğasını vurgulamakta ve dili “her

toplumda var olan en tipik, en temsili ve en merkezi öge” olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle yabancı dil eğitiminin önemi de her geçen gün giderek artmaktadır.

Yabancı dil öğrenme, bireyin kendi kültürü ya da başka bir kültüre karşı olan tutumlarının yanı sıra dil bilgisi yetisi, iletişim yetisi ve dil yeterliliği gibi pek çok bileşenden meydana gelmektedir. Bir dili anlamak yalnızca dil bilgisi, fonetik ve kelime bilgisini değil kültürün belirli karakteristiklerini ve özelliklerini de anlamayı gerektirir. Dil özellikle uluslararası bir iletişim aracı olarak kullanıldığında kültürel farklılıklardan kaynaklanan kaçınılmaz bir kültürlerarası iletişim gereksinimini de beraberinde getirmektedir. Genellikle bu kültürel farklılıklar hemen hemen her dilde sessizlik anı, konuşma anı, günlük dilde belirli durumları anlatan ifadelerin kullanımı, atasözü, deyim ve mizah unsurları gibi noktalarda ortaya çıkmaktadır. Bu, dil ile kültürün iç içe geçmiş, biri olmadan diğerinin anlamını ve önemi yitireceği ayrılmaz bir bütün olduğu anlamına gelir (Brown 1994: 164).

Diller var oldukça kültürler de var olacaktır. Kültür iletişimin önemli bir parçasıdır. Kültür olmaksızın dil öğrenme “bir yabancı dili çok iyi konuşan ama dilin sosyal ve felsefi içeriğini anlamayan akılcı aptal” olmanın tarifidir (Bennet 1993:9). Bu, birinin dili bilmesine rağmen kültürel bilgisi eksik olduğu için hedef dilde başarısız olabileceği anlamına gelmektedir (Gannon 2001:7).

Dil öğrenmek yalnızca fiil, kelime ve diğer öğeleri belirli kurallara göre dizelemek değildir. Etkili bir iletişim için bundan çok daha fazlasına ihtiyaç vardır. İşte tam bu noktada kültürel bilgi devreye girmektedir. İletişimde kültürel bilginin kullanılması dilin doğallaşmasına ve konuşulan içeriğin daha net anlaşılmasına katkıda bulunur. Bu bakımdan dil ile kültür öğreniminin çok boyutlu bir ilişkisi vardır. Dilin içerisinde var olan kültürel bilginin bir şekilde öğrenenin ve öğrenenin felsefesi üzerinde çok büyük bir etkisi vardır. Öte yandan yabancı dil öğrenme farklı dünyalara açılan bir penceredir ve bazen özellikle de öğrenilen dil dünya çapında kullanılıyorsa kültürel asimilasyona neden olabilir. Bu nedenle yabancı dil öğretmenleri kendilerini akılcı aptallar yaratmaktan ve aynı zamanda “dilsel emperyalizmin” aracı olmaktan kaçınma konusunda ikilemde hissetmektedirler (Philipson, 1992).

Bu çalışmada dil ile kültürün ayrılmaz bir bütün olduğu gerçeğinden yola çıkarak, yabancı dil okutmanlarının görüşleri doğrultusunda günümüz yabancı dil eğitim programlarına kültürün ne ölçüde dahil edildiği saptanacak ve yabancı dil öğrenme ortamlarında kültürün en etkin nasıl kullanılması gerektiği belirlenecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı dil öğrenme ortamlarında kültürün etkili bir şekilde nasıl kullanılması gerektiğini sorgulamaktır. Bu amaçla yükseköğretimde görev yapmakta olan yabancı dil okutmanlarının kültür ve yabancı dil programlarında kültüre dair uygulamalar hakkındaki görüşleri saptanarak kültürün mevcut programlarda ne ölçüde ele alınması gerektiğine ilişkin düşünceleri tespit edilecektir. Bu görüşler ve düşünceler yabancı dilde okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerileri, kelime ve dil bilgisi öğretimi kapsamında ele alınacaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır.

1. Yabancı dil okutmanlarının kültür ile ilgili düşünceleri nelerdir?
2. Yabancı dil öğrenirken öğrencilerin yaşadıkları kültür kaynaklı sorunlar nelerdir?
3. Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıldır?
4. Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıl olmalıdır?
5. Kültürün etkin kullanımı için tasarlanan sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıldır?
6. Kültürün etkin kullanımı için sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıl olmalıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Alanyazında kültür üzerine yapılmış başka çalışmalar mevcuttur fakat 4 temel beceriyi, kelime ve gramer öğretimini kültür kullanımı çerçevesinde değerlendirdiği

ve kültür bazlı bir dil öğretim ortamının temel niteliklerini belirlediği için bu çalışmanın diğerlerinden farklı olup bu alandaki eksikliği tamamlayacak nitelikte olduğuna inanılmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırmanın sayıtları şu şekilde belirlenmiştir:

1. Katılımcılar dil ve kültür ile ilgili yeterli geri plan bilgisine sahiptir.
2. Dil ile kültür sürekli bir etkileşim halindedir ve bu nedenle kültürün dil öğrenmeye katkısı büyüktür.
3. Gerekli kültürel bilgiye sahip olmayan kişiler öğrendikleri hedef dilde iletişim kurmakta güçlük çekmektedir.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın çalışma grubu zaman ve ulaşılabilirlik gibi engeller sebebi ile yalnızca Düzce Üniversitesi Hakime Erciyas Yabancı Diller Yüksekokulu bünyesinde çalışmakta olan İngilizce okutmanları arasından seçildiği ve katılımcıların sorulara verdikleri cevaplarda büyük çoğunlukla kendi öğrencilerini göz önünde bulundukları için kısıtlıdır. Daha farklı kurumların farklı öğretim programlarında sonuçlar değişiklik gösterebilir.

1.6.Tanımlar

Araştırmanın ana problemi doğrultusunda aşağıdaki kavramların açıklanması araştırmanın genel hatlarıyla daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlayacaktır.

Dil: İnsanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan; duygu, düşünce ve isteklerin: ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun kendi değer yargılarına göre biçimlenmiş ortak kurallarının yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerden örülü çok yönlü ve gelişmiş sistem olarak tanımlanır.

Kültür: Kültür, bir toplumun bireyleri arasında sosyal akrabalık bağı oluşturulan (başta dil olmak üzere tarih, din, örf ve âdetler, hukuk sistemi, müzik, güzel sanatlar, ekonomi, ahlak anlayışı ve dünya görüşü... gibi) maddi ve manevi değerlerin tümüdür ve bu değerler kültürün başlıca unsurlarını oluşturur.

Hedef Kùltür: Dil öğretimi açısından hedef kùltür, öğrenilen yabancı dilin içinde bulunduğu ve beslendiği kùltür ya da kùltürlerdir.

Yerel Kùltür: Kişinin ana diline ait olan ve o millete özgü olarak zaman içinde ortaya çıkan tutum, değer ve normların, gelenek ve görenek, örf ve âdet şeklinde yaşanmasıdır.

Fenomenoloji: Fenomenoloji yöntemini çok kısaca açıklamak gerekirse “özlerin araştırılması” şeklinde açıklamak mümkündür. Burada bahsedilen sonuç ne olursa olsun çözümün araştırılması için öze geri dönmek gerektiğidir. Bu özelliği ile Fenomenoloji algının özünün tanımlanması olarak da açıklanabilir.

2. BÖLÜM

ALANYAZIN TARAMASI

Bu bölümünde kuramsal temeli oluşturmak adına araştırmanın konusu ve amacına yönelik yapılan alanyazın taraması sonucunda seçilen kavramlar ve olgular açıklanmaktadır.

2.1.Kültür nedir?

Kültür toplumumuzda her ne kadar sanat ve sosyal faaliyetlerle bağdaştırılsa da Ültanır (2003) kültürün ülkemizde sergi, folklor gösterisi, konser vb. sosyal faaliyetler baz alınarak çok dar bir anlamda, genel kültür kavramıyla özdeşleştirilmeye çalışıldığını belirtmiştir. Bu durum toplumumuzdaki kültür algısının ne derece yanlış yorumlandığını göstermektedir. Kültür düşünülenin aksine daha geniş, çok boyutlu ve önemli bir olgudur.

Alanyazında kültür üzerine yapılmış olan pek çok tanım mevcuttur fakat en genel hatlarıyla kültür; toplumların karakteristik özelliklerini, yaşam tarzlarını, düşünce yapılarını ve geçmiş yaşantılarının izlerini taşıyan ve bunu sonraki nesillere aktaran olgudur. Türk Dil Kurumu kültürü “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” olarak tanımlamaktadır. Collins English Dictionary and Thesaurus’ın tanımına göre “kültür”, sosyal eylemlerin ortak temelini oluşturan edinilmiş fikirlerin, inançların, değerlerin ve bilginin toplamı anlamına gelir. Bu sistem, sosyal yolla edinilir ve zihnimize düzenlenir ve büyük ölçüde çevremizdeki dünyayı algılama ve tanımlama yolumuzu belirlemeye yarayan şablonların oluşturulmasında kullanılır (Alptekin, 1993). Kültür, algılama biçimimizi, çeşitli

durumlara nasıl tepkiler verdiğimizizi, diğer insanlarla kurduğumuz ilişkileri belirler. Bir başka deyişle, bu davranış ve etkileşim kalıplarının sosyal yollarla aktarıldığı bir sistemdir. Bu sistemdeki herkesin ortak bir sosyal ortamı ve geçmişi, ortak algılama-değerlendirme ve harekete geçme standartları vardır (Nault, 2006:315).

Günümüzde çoğu sosyal bilimci, kültürün toplumların öncelikli olarak sembolik, düşünsel ve soyut yönlerini içerdiğini düşünmektedir. Banks ve McGee'ye (1989) göre kültürün özü, kültüre ait eserler, araçlar ya da diğer soyut kültürel öğeler değil, aslında kişilerin onu nasıl algıladığı, nasıl yorumladığı ve nasıl kullandığıdır. Modern toplumlarda bir toplumu diğerinden ayıran şey maddi nesnelere değil; değerler, semboller, yorumlar ve bakış açılarıdır. Bir kültürün içerisinde insanlar sembollerin anlamlarını, eserleri ve davranışları genellikle aynı ya da benzer biçimde yorumlarlar. Yani kültür bir grubun üyelerini diğer gruplarınkilerden ayıran zihnin kolektif programlama yöntemidir (Hofstede, 1984).

Yukarıdaki verilmiş tanımlar doğrultusunda kültürü, dil ile iç içe geçmiş ve dilin bütün yapılarına yön veren, toplumların inanışlarını, gelenek-göreneklerini ve yaşam tarzlarını sonraki kuşaklara aktarmaya yarayan canlı bir varlık olarak tanımlamak mümkündür.

2.2.Kültürün Dil Öğretim Sürecindeki Yeri ve Önemi

Bir insan için yaşadığı evreni algılama biçimi hayatının bütün evrelerini etkileyecek bir durumdur ve insanın evreni algılama araçlarından biri de dildir. Dil ise kültürün çatısı altında gelişimini sürdüren bir olgudur. Rivers (1981) insanların dünyayı dil vasıtasıyla yorumladığı için dil ile kültür arasında çok kuvvetli bir bağ olduğunu ve bu ikisinin birbirinden ayrılması imkânsız olan varlıklar olduğunu belirtir. Bu nedenle dil ve kültür arasındaki ilişkiyi anlamak dil öğrenenler, kullananlar ve dil öğretmenleri için oldukça önemlidir. Dil öğretene ve öğrenenler için dil ile kültür arasındaki ilişkiyi anlamak dil kullanımı ve özellikle iletişim konusunda karşılaşılan sorunları çözmeye büyük fayda sağlayacaktır.

Dil ile kültür arasındaki ilişkinin doğasını anlamak dil öğrenme sürecinin merkezinde yer alır. Dil kullanımı verilmek istenen mesajın dilin formları vasıtasıyla iletilmesi değildir; aksine mesajı yaratan kültürel bağlamın ta kendisidir ki mesajı

oluşturma ve yorumlama süreci kültürel bir şablon aracılığıyla gerçekleştirilir. Öğrenenin hem kendi kültürü hem de içinde mesajın oluşturulduğu ya da aktarıldığı kültür, iletilen mesajdan anlam çıkarma yollarını etkileyecektir. Bu, bağlamın yalnızca tek bir dil ya da kültürden ibaret olmadığını aksine hem hedef dil ile kültürünün hem de öğrenenin kendi dili ile kültürünün eş zamanlı olarak kullanımından oluştuğunu gösterir. Yabancı dilde iletişim kurmayı öğrenmek, kültürün dil ile her kullanımda nasıl bir ilişki kurduğunun farkına varılmasıyla gerçekleşir (Liddicoat, Papademetre, Scarino, ve Kohler, 2003). Edward Sapir, Benjamin Lee Whorf ile yaptığı çalışmalarda, iletişim kurduğumuz kişinin kültürünü bilmeden onu anlamamanın ya da takdir etmenin mümkün olmadığı sonucuna ulaşarak, dil ile kültür arasında ne denli kuvvetli bir bağ olduğunu fark etmiştir (Wardhaugh, 2002: 220).

2.2.1. Neden Kültür ve Dil Ayrılmaz Bir Bütündür?

Brown, dil ile kültür arasındaki ilişkiyi şu şekilde tanımlamaktadır (Aktaran: Çalışkan 2009: 9):

Dil kültürün bir parçasıdır ve kültür de dilin bir parçasıdır yani ikisi iç içe geçmiştir ve bu yüzden birini diğerinden ayırmak hem dilin hem de kültürün önemini yitirmesine neden olur. Diğer bir deyişle dil ve kültür ayrılamaz. Kültür için bir buzdağı benzetmesi yapılabilir; buzdağın görünmeyen kısmı kültürün gizli yönüdür.

Bir felsefi bakış açısına göre:

dil + kültür = canlı bir organizma
(et) (kan)

Bu dil olmadan kültürün hayatta kalamayacağı yani yaşayamayacağını gösterir. İletişimsel bakış açısına göre:

dil + kültür = yüzme (iletişim)
(yüzme becerisi) (su)

Bu görüşe göre kültür olmadan dil işleyemez. Onu işleten mekanizma dilin içerisinde olduğu kültürdür. Pragmatik bakış açısına göre:

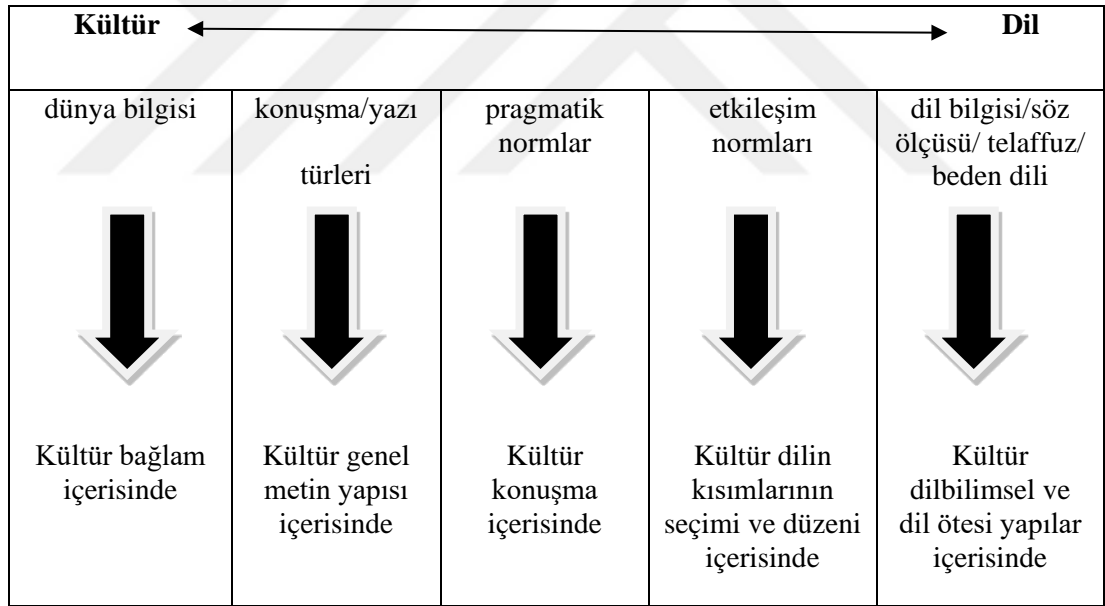
dil + kültür = ulaşım
(taşıt) (trafik ışığı)

Bu görüşe göre ise kültür dilin yönlendiricisidir. O olmadan dil yanlış yönlendirilir.

Dil ile kültürün ayrılmaz ve birbirine bağımlı bir ilişkisi vardır. Mitchell ve Myles (2004:235) bu ilişkiyi “dil ve kültür ayrılmaz ve birlikte edinilir her biri diğerinin gelişiminin bir parçasıdır” şeklinde ifade etmiştir. Gladstone (1972:192) dili kültüre şekil veren ve bizim kültürel kimliğimizi ve değerlerimizi yansıtan bir kültür çıktısı olarak görür. Kramsh (1998:3) ise bu konu hakkındaki fikrini şu şekilde belirtir:

Kelimeler deneyimleri yansıtır. Onlar gerçekleri, fikirleri ya da diğer insanların paylaştığı dünya hakkındaki bilgi birikimini yansıttığı için ifade edilebilir durumları ifade eder. Kelimeler ayrıca yazarlarının davranışlarını, inançlarını ve bakış açılarını da yansıtır. Her iki durumda da dil kültürel gerçeği ifade eder.

Liddicoat (2003) kültürün dilin bütün yapılarını ve kullanım seviyelerini birbirine bağlayan bir yol ile birbirlerini etkilediklerini varsaymaktadır ki dilin kültürden etkilenmeyen hiçbir seviyesi mevcut değildir (Şekil 1).

Şekil 1: Dil ile kültür arasındaki eklem noktaları (Liddicoat vd., 2003: 9)

Yukarıdaki şekle göre dil ile arasındaki bağın en zayıf olan dünya bilgisidir. Bu, genel itibarıyla dünyanın ne olduğu ve nasıl çalıştığı ile ilgilidir. Konuşma ve yazı türleri ise üst düzey dil yapılarıdır ve ister konuşma ister yazı olsun, bir metnin ne olduğu hakkındaki fikirler kültürel algılara göre değişkenlik gösterir. Bir dil/kültür bağlamında iyi, seçkin ya da mantıklı olarak kabul gören bir durum başka bir dil/kültür bağlamında aynı şekilde kabul görmeyebilir. Pragmatik normlar dil kullanım

normlarına özellikle de nezaket kurallarına atıfta bulunur. Belirli ifadelerin bir kültür tarafından nasıl değerlendirildiğini gösterir. Etkileşim normları ise bir konuşma da belirli durumlarda ne söylenmesi gerektiği ile alakalıdır. Bir yakını kaybetmiş bir kişiye ne söylenmesi gerektiği bu konuya bir örnek olabilir. Son seviye ise dilin yapısal, sözlü ve sözsüz (beden dili) kullanımı ile ilgilidir; uygun kelime ve yapı seçimi, göz teması, jest ve mimik kullanımı bu seviyenin kapsadığı durumlardır. Sonuç olarak yukarıda bahsedilenlerden de çıkarılabileceği üzere dilin kültürden bağımsız hiçbir seviyesi bulunmamaktadır.

2.3. Kültür Sınıf Ortamıyla Nasıl Bütünleştirilebilir?

Dil ve kültür ayrılmaz bir bütündür ve bu nedenle kültürü yabancı dil öğrenme ortamlarına etkin bir biçimde dahil etmek dil öğrenme süreci için oldukça önemlidir. Çünkü kültür ile dilin birlikte öğrenilmesi dilin mekanikleşmesini önlerken daha doğal bir yolla ve daha kolay bir biçimde içselleştirilmesini sağlar. Sınıfta kültürel bilincin gelişmesinde öğrencilerin, toplumun büyük çoğunluğunun kültürel normlarını, inançlarını ya da alışkanlıklarını ayırt etmelerine yardımcı olmak gerekmektedir. Gardner ve Lambert'in çalışması (1972) bütünleştirici ve enstrümantal motivasyon kavramlarını tanıtmakta ve hedef topluma entegre olmak için gerekli kültürel motiflere (bilgiye) sahip öğrencilerin ikinci dil öğrenmede daha başarılı olabileceğini iddia etmektedir. Bu iddianın geçerliliğini sorgulayan farklı çalışmalar olsa da Dörnyei'e göre (1994) dil öğrenme ortalarında hedef kültüre karşı pozitif tutumlar sergileyenlerin daha başarılı olduğu çıkarımı çoğunlukla kabul görmektedir. Bu durum Kramsch (2001:6) tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

Kendilerini bir sosyal grubun üyeleri (aile, mahalle, profesyonel ya da etnik ortaklık, ulus) olarak tanımlayan insanlar ortak dünya görüşlerini aynı grubun diğer üyeleri ile iletişimleri vasıtasıyla edinirler. Bu görüşler aile, okul, iş yeri, ibadethane, hükümet ve diğer sosyalleşme yerleri gibi kurumlar yoluyla yaşamları boyunca desteklenir. Ortak tutumlar, inançlar ve değerler grup üyelerinin dil kullanım tarzını yansıtır- örneğin, söylemek ya da söylememek için ne seçerler ve nasıl söylerler.

Yabancı dil sınıflarında dil öğretilirken doğal olarak kültür de öğretilmektedir. Adres tarifleri, selamlaşmalar, deyimler ve diyaloglarda geçen sözler vb. temalar kültürel bilgiyi temsil etmektedir. Kültür için bir öğrenme mekânı olan sınıf, yurt dışı

eğitim ortamlarından daha farklı atmosferler sağlamaktadır ve bu yapılandırılmış resmi ortamda dil ve kùltür öğrenimi daha teorik olmaktadır (Boutin, 1993).

2.4. Beceri Öğretiminde Kùltür Kullanımı

Son yıllarda, yabancı dil öğretmenleri ikinci dil iletişimde kùltürün temel dinamiklerinin oldukça önemli olduğunun farkına varmıştır. Aslında ikinci dil öğrenme kelime bileşenleri ve dil bilgisi kuralları ezberlemenin ötesinde sosyal, kùltürel ve sözlü kurallar gibi diğer alanların bilgilerinin de sınıf ortamına dahil edilmesini gerektirmektedir.

Heusinkveld'e göre (1997) dil öğretmenleri dil öğretim sürecine kùltürü dahil etmenin önemini anlamalarına rağmen çoğu, kùltürel bağlamdan bahsetmeden yalnızca kelime ve dil bilgisi üzerine odaklanmaktadır. Kùltürel kökeninden izole bir dil öğrenimi kişilerin topluma entegre olmasını ve o kùltür içinde sosyalleşmelerini engellemektedir (Seelye, 1997). Bu nedenle, kelime ve dil bilgisi sadece kùltür bağlamında farklı kùltürlerle iletişim/etkileşimde bir yol olarak anlam ve değer kazanır (Lee, 1997). Dil öğretiminde söz yapıdan daha önemli bir hale gelir çünkü yanlış kelimenin kullanılması iletişimi bitirir (Jiying, 2004).

Damen (1997:12) dil öğrenmenin temelde kùltür öğrenme anlamına geldiğinin unutulmaması gerektiğini iddia etmektedir. Çünkü dil ile kùltür ayrılmaz bir bütündür ve birini bilmeden diğerini öğrenmek neredeyse imkânsızdır. Dil öğretiminin her anında aslında kùltürel gelenekler, düşünme tarzları, duygular ve davranışlar sistemini de öğretilmektedir (Brown, 2000:25). Damen'e göre (1997:13), kùltür öğrenme, dört temel becerinin yani okuma, yazma, dinleme ve konuşmanın yanında beşinci bir beceri olarak her bir beceriye özel bir boyut eklemek kaydıyla öğrenme sürecine bağdaştırılabilir. Damen'in bu açıklamasına karşıt bir görüş, kùltür ve dil bilgisinin bazen bir beceri olarak adlandırıldığını fakat bunların dinleme, okuma, konuşma ve yazma ile belirli yollarla kesiştiği ve örtüştüğü için bu dört temel beceriden oldukça farklı olduğunu belirtmektedir (Oxford, 1996). Bu nedenle her bir beceri öğretilirken, mekanik bir yaklaşımdan daha çok işlenen konuların temaların vb. durumların kùltür bağlamı ile birleştirilmesi gerekmektedir. Bu durum öğrenenlere özgün materyaller ile daha eğlenceli, gerçeğe yakın ve etkili bir öğrenme sağlayacaktır.

Dört temel beceri öğretilirken kültürün öğrenme ortamlarına dahil edilmesi becerilerin etkin olarak kullanılmasını kolaylaştırırken kalıcılığını arttırmaktadır. Kavrayıcı (receptive) becerilerden *okuma* ve *dinleme* arasında kültür kullanımının en çok görüldüğü beceri nispeten okuma becerisidir. Hemen hemen bütün ders kitaplarındaki okuma parçalarında gerek öğretilen dilin kültürüne gerekse diğer kültürlerle ait temalar bulunmaktadır. Yabancı basım ders kitapları daha çok hedef dilin kültürüne yoğunlaşmaktadır. Bu durumun öğrenenler üzerinde hem pozitif hem de negatif etkileri vardır. Kullanılan materyallerde hedef dilin kültürünün yoğun olarak kullanılması öğrenenlerin dilin doğal yapı taşlarını daha iyi algılamalarını sağlarken, daha fazla veri girdisi olması ve bahsedilen konuların öğrenenin ilgisini çekmemesi durumunda dile karşı bir direnç göstermelerine neden olabilmektedir.

Dil bilimcilerin bu konuda farklı görüşleri vardır. Bazı dil bilimciler dil öğretilirken yakından uzağa ilkesinin göz önünde bulundurulması gerektiğini ve özellikle okuma parçalarında öğrenenin bilgi birikimine ve kendi kültürüne ait öğelerin yer almasının okuduğunu anlamayı arttırıcı bir durum olduğunu savunmaktadır. Alptekin (2006) bir kısa hikayenin kültürel temaları, metni kültürel olarak daha tanıdık hale getirmek için yerlileştirildiğinde, öğrencilerin orijinal fakat kültürel olarak uzak hikayeyi okuduklarında yaptıkları çıkarımlardan daha iyisini yapabildiklerini söylemektedir. Gürkan (2012: 9) çalışmasının sonucunda bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

Beklendiği gibi okuma aktiviteli ya da aktivitesiz orijinal hikayeyi okuyan öğrenciler, daha kötü anlama kazanımları ile sonuçlanan tanıdık olmayan isimler ve kültürel olarak uzak bağlamsal ipuçları ile uğraşmak zorunda kaldıkları için yerlileştirilmiş halini okuyan diğer öğrencilerden daha düşük notlar almıştır.

Kullanılan materyallerde ana dilin kültürüne ait temaların işlenmesi kimi durumlarda öğrenen için ona güven veren ve kendini rahat hissettiren bir sığınak olarak düşünülebilir fakat bu durum bazı öğrenenler için oldukça farklı olabilmektedir. Çünkü yeni bir dil öğrenmek yeni bir toplum ile iletişim kurma gereksinimini doğurur. Bu da iletişim kurulacak toplumun kültürüne, düşünme tarzlarına, espri anlayışına kadar pek çok duruma aşina olmayı gerektirir. Bu nedenle bazı öğrenenler okudukları metinlerde öğrendikleri hedef dilin kültürünü görmek istemektedirler. Aksi takdirde

dil öğrenmek onlar için mekanik bir hal alarak ezberlenmiş kelime ve dil bilgisi yapıları yığınınından öteye geçemez.

Stott (2004: 350) diğer bilim adamların düşüncelerine ait fikirlerini şu sözlerle örnelemektedir:

Byram ve Feng (2000: 9) beş Çinli üniversite İngilizce ders kitabı yazarına metin seçimleri hakkında sorular sorar ve bu yazarların dördü metinlerinde Çin hakkında bir şeyin mevcut olmadığını söyler çünkü “öğrenenlerin bunları okumaya ilgi duymayacağını düşünürler”. Ayrıca öğrenenlerin kültürünün haricinde metinler içermek onları olağan metinlerin ötesi için hazırladığından önemlidir ve bundan yola çıkılarak öğretmenin amacının sadece dile odaklanmak değil, onların dış dünyayı da öğrenmelerine izin vermek olduğu ileri sürülebilir (Carrell ve Eisterhold, 1987; David ve Norazit, 2000).

Byram ve Feng’in bahsettiği durum çoğu öğretmenin ve öğrenenin hissettiği ortak bir duygudur. Çünkü dil öğrenmenin doğasında kendi yaşamımıza ve kültürümüze ait olmayan, “başka” diye tabir edebileceğimiz, merakımızı had safhaya çıkararak, kitaplar ve medya vasıtasıyla varlığından haberdar olduğumuz diğer yaşamlar ve kültürler ile iletişim kurmanın anahtarı saklıdır. Bu demek oluyor ki karşılaştığımız materyallerde hedef dilin kültürü ve diğer kültürlerle ait temaların işlenmesi “başka” diye tabir edilebilecek hususları bizim için belirli ölçüde tanıdık hale getirecektir.

Diğer bir kavrayıcı beceri olan *dinleme* becerisi için de kültürün önemi oldukça büyüktür. İyi bir dinlediğini anlama becerisine sahip olmak sadece yabancı dil öğrenenlerin değil, özellikle iletişimsel amaçlar için özgün bağlamda dil öğretmek isteyen öğretmenlerin de temel kaygılarından biridir. Öğrenciler okulda yabancı dil öğrenmeye başladıkları andan itibaren yabancı dilde dinledikleri tüm konuşmayı kavramaya çalışırlar. Dinleme, bilindiği şekilde, konuşma dilini anlama becerisidir ve günlük yaşantımızda gerçekleştirdiğimiz çoğu aktivitede mevcut olan gerekli bir beceridir. Lindsay ve Knight (2006:45) bu durumu şöyle göstermektedir:

Biz çok çeşitli şeyler dinleriz örneğin; yüz yüze ya da telefonda bir konuşma sırasında birinin ne söylediğini; bir havaalanında ya da tren istasyonundaki gibi bilgilendirme anonslarını; radyoda hava durumunu, radyoda bir oyunu; müziği; herhangi birinin konuşmasını (kayıtlı dinleme); bir dersi; doktor ya da bankadaki gibi profesyonel tavsiyeleri; fotokopi gibi alet edevatları nasıl kullanacağı ile ilgili talimatları; yön tariflerini; sınıfta kasetten diyalogları.

Yabancı dil dinleme becerisi karmaşık bir süreçtir ve yabancı dil yetkinliğinin gelişimi için oldukça önemlidir; ancak dil öğrenmede dinlemenin önemi nispeten daha yakın zamanlarda kabul edilmiştir (Celce-Murcia, 2001; Rost, 2002). Geçmişte dil öğretiminde dinlediğini anlamamanın rolü ya gözden kaçtığı ya da göz ardı edildiği için ikinci plana atılmıştır. Fakat günümüzde, bazı araştırmacılar dinleme için zaman ayırmaktadır ve onun dil öğrenme ve öğretmede önemli bir beceri olduğuna inanmaktadır. Nunan'a (1998: 1) göre "dinleme dil öğrenmedeki temel beceridir. Dinleme becerisi olmadan öğrenenler asla etkili bir biçimde iletişim kuramazlar. Aslında öğrencilerin bir yabancı dilde harcadıkları zamanın %50'sini dinlemeye ayrılacaktır".

Dinleme hem psikolojik hem de sosyal doğası nedeniyle karmaşık bir süreçtir. Dinleme hem insanların zihinlerinde bilişsel seviyede yer alan psikolojik hem de insan ve onu kuşatan çevre ile etkileşimli bir şekilde gelişen sosyal bir olgudur (Bueno, Madrid ve McLaren, 2006: 282).

Gebhard (2000) geri plan bilgisinin bizim dünyayı yorumlayışımız olduğunu belirtir. Bu bilginin önemi özellikle öğrenciler dil işleme sorunları ile karşılaştıklarında daha belirgin hale geliyor. Yeteri kadar dinleme girdisi olmadan bireylerin uzun vadeli amaçlarını başarması pek mümkün değildir. Çünkü dünyayı algılama ve yorumlama deneyimi dinleme vasıtasıyla gerçekleşir (Linebarger, 2001). Bu nedenle dinleme metnin yalnızca salt bir dilsel özelliği değil aksine tamamı ile ilişkisidir. Sonuç olarak konuya aşinalık dinleyicinin konuyu kendi geri plan bilgisi ile ilişkilendireceği için dinlemeyi daha kolay hale getirir.

Üretici beceriler (productive) içerisinde yer alan *yazma* becerisi ile kültür arasında kuvvetli bir bağ vardır. Yazma sosyal bir varlıktır başka bir deyişle yeni bir dilde yazma düzgün dil bilgisi ve kelime kullanma becerisinden daha fazlasını kapsamaktadır. Yazmanın en zorlu yönü okuryazarlığın değerlerinin ve kurallarının kültüre, bağlama ve alana göre değişiklik göstermesidir. Öğrenenlerin kendi dillerindeki yazma deneyimleri yabancı dildeki yazılarının amaçlarını, beklentilerini ve algılarını biçimlendirmede önemli rol oynamaktadır. Bu, kişinin geçmiş yaşantılarının ve geri plan bilgisinin yazma becerisi üzerine önemli bir etkisi olduğu

anlamına gelir. Bazı araştırmalara göre öğrenenlerin kültürel kökeni yazın organizasyonlarını, ana fikirleri desteklerken neleri kanıt olarak tercih ettiklerini, ana fikirleri nasıl ifade ettiklerini ve yabancı dilde nasıl yazdıklarını etkilemektedir (Benda, 1999). Yabancı ğrenciler için dilsel ve kültürel kalıpları hedef dildeki yazılarına transfer etmek yalnızca kelime ve cümle seviyesinde değil, ayrıca söylem düzeyindedir (Moran, 1991). Yani asıl yazma işlemi yalnızca düzgün kelime ve yapı kullanımından çok bir bağlam yaratıldığında gerçekleşmiş olur.

Yabancı dilde yazmayı öğrenmek izole edilmiş bir sınıf aktivitesi değildir, aksine sosyal ve kültürel bir olgudur. Her dilde kendi kültürünün getirdiği, toplumun değerlerini simgeleyen örtük kompozisyon kuralları vardır. Bu nedenle yabancı bir dildeki kompozisyon kurallarını öğrenmek belirli bir ölçüde o topluma ilişkin değerleri de öğrenmek demektir (Shen, 1989). Kısacası hedef dilde yazmayı öğrenme süreci yeni bir kimlik oluşturma ve tanımlama ve onu var olan eski kimlik ile dengeleme sürecidir. Bu nedenle yazma becerisi öğretilirken hem hedef dilin kültürüne hem öğrenenin kendi kültürüne hem de diğer kültürlere ait temaların derinlemesine öğretilmesi yazma eylemini daha kolay ve doğal hale getirecektir.

Üretici becerilerin ikinci ve sonuncusu *konusma* becerisidir. Konuşma dil öğrenenlerin maruz kaldığı en zor becerilerden biri olarak düşünülür. Pek çok öğrenenin dil öğrenme hakkındaki ortak endişe ve şikayetlerinin başında yıllarca bir dili öğrenmek için vakit ve çaba harcamalarına rağmen hala yeterince iyi konuşamamalarıdır. Bunun başlıca sebeplerinden biri geleneksel dil ğretim yöntemlerinin dilin iletişimsel ve işlevsel yönlerinden çok yapısal haline odaklanmalarıdır. Öğrenenlerin süreç boyunca çok fazla dil bilgisi öğretimine maruz kalmaları ve bunun yanında konuşma becerisinin daha fazla zaman aldığı için çeşitli nedenlerden ötürü ikinci plana atılması öğrenenlerin konuşma konusunda sıkıntı yaşamalarına neden olmaktadır (Bueno vd., 2006: 321). Bu duruma neden olan bir diğer etken de kültürdür. Çünkü konuşmak yalnızca kelimelerin belirli bir yapı doğrultusunda bir araya getirilmesi anlamına gelmez. Her dil içerisinde var olan kelimeler dilin kendi kültürü doğrultusunda şekillenip farklı anlamlar taşımaktadır. Bu nedenle söylenmek istenileni bir dilden diğerine transfer etmek daha karmaşık bir hal almaktadır. Bailey ve Savage'e (1994 :6-7) göre konuşma "birçok alt sistemin

entegrasyonunu gerektiren bir faaliyettir... tüm bu faktörler bir yabancı dili ya da ikinci dili konuşmayı öğrenenler için müthiş derecede zor bir görev haline getirmek için bir araya gelir... yine de insanların çoğu için konuşma esas beceri olarak görünmektedir.”

İnsanlar iletişim kurmak için farklı araçlar kullanmaktadırlar. Yazılı kaynaklar, görsel medya unsurları ve hatta beden dili bile bir iletişim aracı olarak kullanılabilir fakat konuşma iletişiminin en temel ve en etkili yoludur. Bonvillian (2003:1) “konuşmacıların dili düşüncelerini, duygularını, niyetlerini ve arzularını diğer kişilere aktarmak için kullandıklarını” belirtmektedir. Burada tam olarak kültürün iletişim üzerindeki etkisini görmek mümkündür çünkü her toplumun düşünce yapısı, inanışları ve duygu ifade tarzları birbirinden farklıdır. Bu tür durumların ifade ediliş tarzı da kültürden kültüre dolayısıyla da dilden dile değişmektedir. Hal böyle olunca etkili bir iletişim için hem konuşmacının hem de dinleyicinin yüzleştikleri kelime, ifade ya da yapıların kültürel boyutlarından haberdar olmaları gerekmektedir. Bahsedilen unsurların tamamı kültür öğretiminin yabancı dil konuşma beceri açısından önemini arttırmaktadır.

2.4.1. Hedef Kültür, Yerel Kültür ve Çoklu Kültür Oranının Belirlenmesi

Kültür son yirmi yılda dil öğretiminin önemli bir parçası haline gelmiştir ancak dil kazanımının kültür ile birlikte gerçekleşmesi ile ilgili tartışmalar oldukça yenidir. Dil ve kültürün dil kazanım sürecinin ayrılmaz birer parçası olduğu yani bir kişinin bir dili kültür olmadan öğrenemeyeceği olgusu kabul edilse de öğrenenlerin hangi kültür ya da kültürlere maruz kalmaları gerektiği ile ilgili net bir cevap mevcut değildir.

Dil öğretim sürecine dahil olan kültürel faktörlerin öneminden dolayı yapının önceliği yerini içerik ile değiştirmektedir. Oral (2003) bu değişikliği teknolojik gelişmelerin sağladığı imkanlar vasıtasıyla uluslararası temasların çoğalması ve dolayısıyla kültürlerarası anlayış gereksinimi ile ilişkilendirir. Risager (2007) dil öğretiminin kültürel yönünün internet gibi bilgi iletişim teknolojilerindeki (BİT) gelişmeler ve değişim programları kapsamındaki seyahatlerdeki artış sonucunda çok daha popüler olduğu gerçeğine dikkat çekmektedir. Bu durum gerek öğrenci değişim programları ve okul gezileri gerekse e-mail yoluyla diğer kültürler ile temas kurmak için daha büyük fırsatlar edinmeyi sağlamıştır. Byram ve Zarate'nin geliştirmiş olduğu

başlangıç noktası sosyo-kültürel yetkinlik olan “kültürlerarası konuşmacı” kavramına göre konuşmacı anadil konuşmacısının dilsel ve kültürel yetkinliğine ulaşmak için çabalamaz fakat kendi dili ve hedef dil arasında kültürel bakış açılarını dengeleme yeteneğini geliştirir. Bu nedenle dil öğretim sürecine yalnızca hedef dile ait kültürel temaların değil diğer kültürlere ait temaların da yerleştirilmesi gerekmektedir.

Kuo ve Lai (2006) eğer öğrenenler kültürel bazlı kaynaklar ile kültürel açıdan zengin bir ortamda yeteri kadar kültürel bilgiye maruz kalırlar ise öğrenenlerin ikinci dilin kültürü hakkındaki geri plan bilgilerini algılama güçlüğü azalacağı ve bu sayede ikinci bir dili öğrenmenin daha kolay olacağı fikrini desteklemek gerektiğini ifade etmektedir. Kısacası, “ikinci dil öğretimi sadece yeni kelime öğrenimi veya sözdizimsel yapılar hakkındaki konuşmaları vermek değildir, kültürel unsurları da içermelidir” (Kuo ve Lai, 2006: 6). Bu nedenle yabancı dil öğretmenlerinin öğrenenlerin dili daha kolay ve doğal bir yolla öğrenebilmeleri için dilin mekanik aksamalarının yanı sıra (dil bilgisi yapıları gibi) kültürel dayanaklarını ve bunlarla ilgili her türlü bileşeni öğrenme sürecine dahil etmeleri gerekmektedir.

Lessard-Clouston (1997: 6), eğer öğrenciler kendi kültürlerinin yanı sıra hedef kültürün dinamik yapısı için bir anlayış geliştirecekler ise kültürel farkındalığa ihtiyaç duyacaklarını iddia etmektedir. Aynı çerçevede Sardi (2003), bazı araştırmacıların hedef dili salt bir biçimde öğretmenin, öğrenenlerin hedef dilin kültürüne, ana dil ve kültürüne karşı yabancılaşmış hissetmelerine neden olabileceği konusunda endişe duyduklarını ancak öğrenenlerin bu konuların farkına varmadıklarının ve kültürlerarası meselelerin yanı sıra hem hedef dilin hem de ana dilin kültürü ile ilişkili olmaktan mutluluk duyduklarının gayet açık olduğunu iddia etmektedir. Bazılarına göre anadilin kültürünü kullanmak, öğrenenlerin geri plan bilgilerini okuduğunu anlama, yazarken duygu ve düşüncelerini ifade etme ve herhangi bir türde yazarken kültür yoksunluğundan kaynaklanan problemlerin üstesinden gelme gibi durumları kolaylaştırabilir (Arrifin, 2009). Öte yandan anadil kültürünü kullanmak öğrencileri tam olarak hedef dilin konuşulduğu ülkeye/ülkelere seyahat etmeye veya oralarda yaşamaya hazırlayamaması gibi problemlere sebep olmaktadır.

Bazı bilim insanlarına göre ise derslerde ağırlıklı olarak hedef kültürün kullanılması, öğrencilerde bir tedirginlik ve kültürel asimilasyon korkusu yaratmaktadır. Bu durum öğrenilen dile ve kültüre karşı bir tutum gelişmesine neden olmaktadır. Diğer taraftan, hedef kültürün kullanılmasının öğretmenlerin anadil kültürünü kullandıklarında karşılaştıkları bazı problemleri çözebileceğine inanılmaktadır. Robinson (1985, aktaran Ariffin, 2009) öğrencilerin kültürel farklılıkları görmesine yardımcı olmak için hedef dilin kültürünü vurgulayan okuma parçalarının kullanımını önermektedir. Dili bu şekilde öğretmek öğrencilerin farkındalık duygusu geliştirmelerini ve öğrenilen dili daha rahat içselleştirmelerini kolaylaştırabilir. Hedef kültür kullanımının yaratacağı sorunlardan biri yukarıda da bahsedildiği üzere öğrencilerin hedef kültürden etkilenip kendi benliklerini kaybedeceklerinden korkması ve süreci bir dilsel ve kültürel emperyalizm olarak tanımlamasıdır. Bazı yazarlar sadece tek bir kültürün yoğun kullanımından kaynaklanan kısıtlamalar ile başa çıkmak için hem anadil hem de hedef dil kültürlerinin birlikte kullanılmasını önermiştir (1985, aktaran Ariffin, 2009). Diğer taraftan bazıları kültürün bir süreç olarak yiyecekler, geleneksel kostümler ve tatiller gibi yüzeysel olgularla öğrenilebileceği fikrine karşı gelmektedir. Kültür dil ile deneyim edilen dilin ayrılmaz bir parçasıdır. İkinci bir dil öğrenmek hedef kültürün dilsel yönlerini öğrenmeyi gerektirir. Bu nedenle ikinci bir dil kazanımı ikinci bir kültür kazanımıdır. Bu durum öğrenenlerin çalıştığı ortam hedef dilin kültürüne ait olmasa bile doğrudur.

Bulduğumuz bu küresel çağda, dil öğretmenleri kültürlerarası iletişim kurmak için öğrencilere yardım etmeleri gerektiğinin farkına varmalıdır. Çok kültürlü bir dünyada yaşayan kültürel varlıklar olarak, şu an herkes için bir gereklilik olan kültürlerarası iletişim becerilerini edinmede öğrencilere yardım eden bir eğitime ihtiyacımız vardır (Selyee, 1993). Yabancı dil programında kültürlerarası bir bileşenin diğer bir gerekçesi, göç nedeniyle yerel ve küresel toplumların dönüşümüne bir cevap olarak öğrenenlerin kültürlerarası konuşmalara uygun bir şekilde katılmaları için daha iyi hazırlanmalarını gerektirmesidir (Kramsch, 2004; Sinicrope vd., 2007; Stewart, 2007).

Çakır'a göre (2006), bir dili bilmek ve anlamak sadece dil bilgisi ve sözcük bilgisi edinme değil, aynı zamanda belirli düzeyde kültürün özelliklerini ve niteliklerini bilme anlamına gelir. Ayrıca ona göre uluslararası iletişim kurmak, kültürlerarası iletişim kurmayı gerektirir. Her dilde var olan “sessizlik ortamı, ses tonu, uygun konuşma konuları ve ifadeler (örneğin: özürler, tavsiyeler, şikayetler, itirazlar vb.) gibi bazı kültürel farklılıklara rastlamak mümkündür. Bu nedenle öğrenenlerin karşılaşabilecekleri kültür kaynaklı olası problemleri en aza indirmek için yabancı dil öğrenme ortamlarına çok-kültürlü temaları, öğeleri ve özellikleri mümkün olduğunca dahil etmemiz gerekmektedir.

2.5.Etkin Kültür Kullanımı İçin Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Uygulamalar

Bir halkın kültürü, en geniş anlamıyla toplumda paylaşılan ortak hayatın tüm yönlerini ifade etmektedir. Kişi sosyal bir grup içinde büyürken belirli problemleri belirli yollarla çözmeyi, bazı şeyleri farklı yollarla yapmayı ve ifade etmeyi öğrenir. Ayrıca bazı şeylere değer vermeyi ve diğerlerini hor görmeyi ya da onlardan kaçınmayı da öğreniriz. Bu tutumlar, tepkiler ve duygular farkında olmadan yaşamımızın bir parçası haline gelir. Ancak kültür tarafından belirlenen bu özellikler bir toplumun kültürünün temeli olan aslında çok daha derin ve önemli sosyal adetler, ilişkiler ve varsayımlara dayanmaktadır. Bir dil, öğrenenler eğer tam bir kontrol istiyorsa onlar tarafından içselleştirilmesi gereken kendine has kültürel anlamların ve işlevlerin var olduğu bir bağlamda öğrenilir ve kullanılır. Tek bir baskın kültürün olduğu bir ülkede öğrenciler belirli şeylere yetişme tarzlarına göre tepki gösterecek ve değer verecektir. Yani farklı bir durum ile ilk karşılaşmaları onları yabancı dil konuşmacısının saldırgan ve kaba olduğunu düşünmesine yol açan bir şoka maruz bırakabilir. Bu nedenle yabancı dil öğrenme ortamlarına yerleştirilen kültürel temalar bu çatışmanın giderilmesine ya da engellenmesine yardımcı olabilir.

Bir kültürel kapsamlı sınıf, öğrencilerin ve öğretmenin genel öğrenme deneyimini zenginleştirilmesi amacıyla kültürel çeşitliliği tanıdığı, takdir ettiği ve faydalandığı bir yerdir. Kültürel kapsamlı bir öğrenme ortamını teşvik etmek bütün bireyleri – yaş, cinsiyet, ırk, din, sosyoekonomik durum ya da siyasi görüşlerine bakmaksızın – kişisel iletişim ve etkili bir kültürlerarası beceri geliştirme konusunda cesaretlendirir.

Hem öğrenciler hem de öğretmenler için dil eğitiminin nihai hedefi, dil yeterliliği kazanmaktır. Dil ve düşünce sürekli olarak birbiri ile etkileşir ve dil yetisi tek başına öğrenenler açısından o dilde uzman olmak için yeterli değildir (Peterson ve Coltrane, 2003). Dillerin ve kültürlerinin dilsel ve kültürel yetkinlik ediniminin temelini oluşturan bir ilişkiye sahip olduğunu anlamak bütün dil eğitimi yaklaşımları için iyi bir başlangıç noktası olabilir. Dil öğrenenlerin herhangi bir dilde gerçek bir yetkinlik düzeyine ulaşmaları bekleniyorsa hem hedef dilin hem de kültürlerinin öğretileceği bir program tasarlamak öğrenenlerin ihtiyaçlarını karşılamakta faydalı olacaktır.

Birçok kez kültür bir dil öğrenme programında sonradan akla gelen ikinci plana atılmış bir olgu olarak görülmektedir. Fakat Stern (1983) bize dil öğrenme sürecinde iç içe geçmiş dört program olduğunu öğretmiştir: dil, kültür, iletişim ve genel dil eğitiminin (nasıl öğrenileceğini öğrenme) her biri diğerine dâhil olmuş vaziyettedir. Dil gibi kültür de kendine ait tanımlanmış bir içeriğe, sürece ve yetkinlik seviyelerine sahiptir.

Bir yabancı dil öğretmeni dil öğretim sürecine kültürü etkili bir biçimde dahil etmek isterse, bu arzusunu yerine getirmek için pek çok kaynağı sürece dahil etmesi gerekmektedir. Bu kaynaklar; ders kitapları, araştırmalar, şarkılar, röportajlar, biyografiler, görseller, edebiyat, reklamlar, televizyon programları, müzikler, filmler, tarihi dokümanlar, haritalar, internet vb. materyalleri içerir. Her yabancı dil sınıfı renkli posterler ve resimler ile dolu canlı bir “kültür adası” olmalıdır. Panolar güncel olayları, reklamları, karikatürleri, çizgi romanları ve diğer ilgi çekici öğeleri asmak için oldukça kullanışlıdır. Duvarda yabancı bir ülkenin haritası ve öğrencilerin yabancı tatilleri işaretleyebileceği bir takvimin bulunması öğrencilerin kendilerini o ortama ait hissettirir (Hendon, 1980: 197).

Kültürün dil öğrenme ortamlarında daha etkili bir biçimde kullanılmasını sağlayacak sınıf içi uygulamalardan bazıları şunlardır: sınıf dekorasyonu, özgün materyallerin kullanımı, görsellerin ve panoların kullanımı, film ve videoların kullanımı, gerçek nesnelerin kullanımı, kültür kapsülü ve kültür kümelerinin

kullanımı, rol yapma ve canlandırmanın kullanımı, atasözü ve deyimlerin kullanımı ve internetin kullanımı.

- **Çevresel Öğrenme**

Çevresel öğrenme, insanların bilinçli olarak katıldıklarından daha fazlasını çevresel olarak algıladıkları fikrine dayanmaktadır. Sınıf duvarlarına hedef dil ile alakalı posterler asıldığında, öğrenciler zahmetsizce önemli gerçekleri özümseyecektir (Freeman, 2000). Bu yolla öğrenciler dil yapılarını çevresel ve yarı bilinçli olarak edinirler (Davies, 2000). Çevresel öğrenme, yabancı dillerin ayrılmaz bir parçası olan ve nerede ne zaman kullanılacağına karar vermesi güç deyim ve atasözlerine de uygulanabilir. Atasözü ve deyimler bir toplumun kültüründen türemiştir. Bu tür kültür odaklı ifadeler var oldukları dile oldukça fazla değer katmaktadır. Böylece bir toplumun kültürünü yansıtan deyim ve atasözleri gibi ifadelerin edinimi eğitim ortamlarında oldukça önemli bir yer tutmaktadır.

- **Sınıf Dekorasyonu**

Yabancı dil sınıfları hem öğretmenler hem de öğrenciler için hedef dili öğretme ve öğrenme sürecinde içinde buldukları sanal bir dünya olarak adlandırılabilir. Oluşturulan bu sanal atmosfer gerçek hayata ne kadar yakınsa dilin öğrenilmesi ve uygulanması o kadar rahat ve doğal olur. Bu nedenle yabancı dil sınıflarının tasarımları her açıdan büyük önem kazanmaktadır. Bir yabancı dil öğrencisinin sınıfta kendisini sanki hedef dilin ana vatanındaymış gibi hissetmesi ve bulunduğu ortamda bu şekilde hareket etmesi gerektiğine inanması dil öğretme ve öğrenme süreci için kaçınılmazdır. Bu noktada öğretmenlerin sınıflarını dekore ederken hedef dile ve kültüre ait materyalleri kullanması faydalı olacaktır.

Öğretmenler, öğrenenlerin kültür öğrenimine karşı olan ilgi, merak ve motivasyonlarını arttırmak için sınıflarını hedef kültüre ait görseller ile dekore edebilirler. Örneğin; öğretmenler ve öğrenciler sınıfta kültür köşesi oluşturmak için farklı kültürlere ait aile fotoğrafları ya da yiyecek ve içecekleri gösteren posterler veya resimler getirebilirler (Tomalin & Stempleski, 1993). Bu teknik “öğrencilerin dikkatini çekmeyi, soru sorup yorum yaptırmayı” amaçlayan “Kültür Adası” olarak bilinir (Hughes, 1986 s. 168). Öğrenciler sınıfa hedef dile ve kültüre ait özgün materyaller

getirebilir. Bu tarz aktiviteler dersleri daha ilginç yaparak, öğrenenlerin süreç içerisinde daha motive hissetmelerini sağlayacaktır.

- **Özgün Materyallerin Kullanımı**

Anadil toplumuna ait özgün materyallerin kullanımı öğrencilerin kültürel deneyimler ile meşgul olmalarına yardımcı olur. Bu materyaller film, haberler, televizyon programları, internet siteleri, fotoğraflar, dergiler, gazeteler, restoran menüleri, seyahat broşürleri ve diğer basılı kaynaklardan elde edilebilir. Öğretmenler bu kaynakları öğrencilerin dil seviyelerine ve yaşlarına göre adapte edebilir (Herron et al, 2002). Örneğin, başlangıç düzeyindeki bir dil öğrencisi bile hedef dildeki bir televizyon programından alınmış, selamlaşma gibi kültürel adetlere odaklanan bir videoyu izleyebilir ve dinleyebilir. Öğretmenin öğrencilere bir diyalogu dinlerken ya da bir videoyu izlerken tamamlamaları için kültürel elementler içeren bir grafik, diyagram ya da taslak verebilir.

Yabancı dil sınıflarına özgünlük eklemek hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın öğretmenin işini kolaylaştırır ve öğrenme fırsatlarını artırır. Özgün materyaller öğrenenin yaratıcılığını ve hayal gücünü tetikler, böylece öğrenenler çıkarımsal becerilerini, eleştirel düşünme ve estetik algılarını geliştirir. Bunlar öğrencileri gerçek hayattaki durumlarda kullanılan farklı bakış açılarına ve çok kapsamlı bir özgün dile maruz bırakırlar.

Sonuç olarak yabancı dil sınıflarında özgün materyal kullanımı, öğrencilerin öğrenmekte oldukları hedef dilin canlı bir varlık ve hayatın bir parçası olduğu bilincine varmalarına yardımcı olur. Böylece onlar için dil öğrenme süreçleri yapaylıktan ve monotonluktan çıkar ve daha doğal ve eğlenceli bir hal alır.

- **Görsellerin ve Panoların Kullanımı**

Kültürel ortama uygun özgün resimlerin kullanılması dersi daha canlı hale getirebilir. Bu resimlerin pek çoğu dergi vb. yayınlarda bulunabilir. Genellikle dergilerdeki reklamlar sosyal grupların ve farklı yaş gruplarının doğal hallerini resmetmektedir. Eğitim amaçlı resimlerin seçiminde çok fazla detaya sahip olan dağınık materyallerden kaçınmak gerekir. Resimlerin kültürün belirli bir yönünü açıkça ifade eden türde olması gerekmektedir.

Öğrenilen dili günlük hayatın içine daha fazla dâhil edebilmek ve doğal hale getirebilmek adına dil sınıflarında üzerinde güncel materyallerin olduğu panoların kullanılması faydalı olacaktır. Bu panolarda hedef kültürün özelliklerini ve o kültüre ait halkın inanışlarını yansıtan güncel olaylar ile ilgili haberler, eserler, karikatürler, resimler, atasözleri ve deyimler asılabilir.

- **Film ve Videoların Kullanımı**

Yabancı dil sınıflarında video kullanmanın en büyük avantajı özgün dil verisi sağlamasıdır. Filmler ve televizyon programları ana dil konuşmacıları tarafından hazırlanır, böylece video bu manada özgün dil verisi sağlar (Katchen, 2002). Film ve televizyon programı bölümleri öğrencilere metin içinde çok belirgin olamayan davranışları gözlemlene fırsatı sunmaktadır. Film kullanımı, genellikle bir kültürün ritmini, duygusunu ve görünüşünü özetleyen en güncel ve kapsamlı yollardan biridir. Film ayrıca öğrencileri, bir diyalog içerisindeki konuşmanın zamanlamasını ya da konuşma sırasını belirleme gibi dilsel ve kültürel konulara eş zamanlı olarak bağlamaktadır (Stephens, 2001). Bir çalışmada öğrencilerin sınıfta hedef kültüre ait bir video izledikten sonra kayda değer genel kültür bilgisi edindiğini gösterilmiştir (Herron, vd., 1999).

Çakır (2006) çalışmasında, videolar sayesinde öğrenenin dile detaylı bir şekilde odaklanabileceğinden ve söylenenleri yorumlayıp, tekrar edip cevapları ve daha fazlasını tahmin edebileceğinden bahsetmiştir. Ona göre öğrenen ayrıca yüz ifadeleri, kıyafetler, jest ve mimikler ve ortama ait detaylardaki görsel ipuçlarına odaklanabilecektir. Konuşulan dili duymadan bile yalnızca görüntüden anlam çıkartılabilir. Dinleyici görsel ipuçlarından çok sözlü mesaja odaklandığı için yabancı dildeki davranışları yorumlamak oldukça güç hale gelmektedir. Bu nedenle öğrenmeyi geliştirmek için görsel ipuçlarını kullanmak video yönteminin önemli bir parçasıdır. Video öğrencilerin davranışları anlamaları için fırsat verir. Ritmik el-kol hareketleri, baş sallama ve baş hareketleri iletilmek istenen mesajın yapısı ile alakalıdır. Bu dil harici olguların temelinde kültürel bileşenler olduğu için videolar sayesinde öğrenciler hedef dilin kültürü ile ilgili genel bir fikre sahip olur.

Videolar öğrencileri öğretmenin sahip olduğunun dışında özgün materyallere, seslere ve aksanlara maruz bırakır ve onlara kültürel bir bağlam sağlar. Görsel destek, sunulan materyalin anlaşılmasını ve akılda tutulmasını iyileştirir. Ayrıca, video gösteriminden elde edilen anadil konuşmacısının aksanı, jest ve mimikleri ve içinde bulunan özgün ortam gibi çeşitli bilgi dinamikleri öğrencilerin geleneksel dil sınıfı aktivitelerinin sıkıcılığından kurtarır (Svensson, 1985). Böylelikle, yukarıda görüldüğü gibi, olağan rutinindeki değişiklik sınıf ortamını daha eğlenceli bir hale getirir (Lebedko, 1999; Salaberry, 2001).

- **Eserler ve Gerçek Nesnelere**

Hedef kültürün uygulamalarına ilişkin eserler yabancı dil sınıflarında, öğrencilere açık uçlu sorular ile sunulduğunda öğrencilerin kültürel uygulamalar ve inançlar hakkında daha yetkin olabilmek için gerekli bilgiyi bağımsız bir biçimde toplayabilecekleri bir fırsat yaratır. Bu etkinlik, sınıfta öğrenciler hedef kültür ile alakalı bilgileri değerlendirirken öğretmenin yönetici olduğu modelinin bir temsilini sunar (Byram vd., 2002).

Smith (1997) “her ikisi de gerçek dil öğrenme için ön koşul olan dilsel ve kültürel anlaşılabilirliği geliştirir” varsayımında bulunduğu gerçek nesne kullanımını savunmaktadır (s.1). O, Sanal Gerçek Nesneyi (dil öğretiminde) sınıfa örnek niteliğinde ya da katkı olarak getirilen ve yazılı ve sözlü dili teşvik eden hedef kültüre ait dijitalleştirilmiş nesne ve öğeler olarak tanımlamaktadır. (Ibid) Smith (1997) dil ve kültür öğreniminde öğrenci ilgisini ve motivasyonunu arttıran bir araç olduğu için Sanal Gerçek Nesne kullanımını desteklemektedir.

- **Kültür Kapsülü ve Kültür Kümelerinin Kullanımı**

Kültür kapsülleri bilinen en iyi kültür öğretim tekniklerinden biridir. Genellikle öğrenciler tarafından ders süresinin 5 ya da 10 dakikası boyunca sınıf dışında hazırlanırlar; kültür kapsülü öğrencilerin anadil kültürlerine ait selamlaşma, evlilik, adetler vb. gibi bilgileri hedef kültür ile kıyaslayan kısa bir açıklamasıdır. Ayrıca, bu teknik öğretmenin seçilen kültürel nokta ile alakalı kısa bir ders vermesiyle sözel olarak yapılır ve sonra öğrenciler kültürlerarası farkları bulmak adına tartışma yapabilmeleri için sorular sorarlar (Seelye, 1994: 174).

Tek bir kültür kapsülü ile basit kıyaslamalar yapmanın farkında olmadan klişe yaratma tehlikesi vardır. Bu durumdan kaçınmak için Meade ve Morain (1973) kültür kümesi kavramını geliştirmiştir. Kültür kümesi sayesinde hedef kültür ile anadil kültürü arasındaki karşılaştırmalar farklı açılardan daha ayrıntılı bir şekilde sunulabilir. Böylece hem öğrenilen kültürel bilginin kesinliği artar hem de hedef dil daha yoğun ve etkili bir biçimde kullanılmış olur. Bir kültür kümesi hedef kültür ile alakalı iki ya da daha fazla kültür kapsülünden oluşur. Başka bir deyişle kavramsal olarak birbiri ile alakalı kültür kapsüllerinin bir birleşimidir; iki ya da daha fazla kapsül bir araya gelerek bir küme oluşturur. Buna ek olarak her bir küme canlandırma ya da rol yapma gibi aktivitelerle sonuçlandırılmalıdır. Böylece öğretmenler hedef kültürün yaşantısından bir kesit alarak ve daha sonra bu kesitin iki ya da daha fazla bileşenini belirlemek için kültür kümeleri geliştirebilirler (Seelye, 1994: 178).

Kültür kapsülü ve kümelerini daha etkin kılmak adına sınıfta öğrencilere hedef kültüre ait objeler (heykeller, açar-gereçler, mücevherler, sanat eserleri vb.) sunulabilir. Daha sonra öğrencilerin bu objeler ile ilgili bilgi toplaması ve bir çalışma yapması beklenebilir. Yaptıkları çalışmanın ardından edindikleri bilgileri kısa bir yazılı özet haline getirebilirler ya da sınıfta sözlü olarak sunabilirler. Bu tür aktiviteler sayesinde öğretmen hedef dilin yapısal, tarihsel ve kültürel boyutlarının tartışabileceği bir ortam hazırlayarak daha etkin bir öğrenme süreci oluşturabilir.

- **Rol Yapma ve Canlandırmanın Kullanımı**

Etkili bir dil öğrenme süreci oluşturmanın bir diğer önemli parçası da öğrenilen yapısal bilgilerin, kelime ve ifadelerin yazılı ve sözlü olarak uygulanmasıdır. Gerçek hayata transfer edilmeyen bilgi bir süre sonra kalıcılığını yitireceğinden, sürekli kullanılması ve tekrar edilmesi oldukça önemlidir. Dilin bir iletişim aracı olduğu gerçeğinden yola çıkacak olursak, diyalog vb. durumların sıklıkla kullanılması dilin mekaniklikten kurtulup ve daha doğal bir hale gelmesine yardımcı olacaktır. Bu açıdan sınıf içinde canlandırma ve rol yapma tekniklerinin kullanılması faydalı olacaktır. Bu tür aktivitelerin öğrencilerin hedef dildeki özgün konuşmalara maruz kalmalarının ardından yapılması gerekmektedir. Örneğin; hedef kültüre mensup aynı yaştaki bir grup insanın özellikleri incelenip daha sonra bir grup öğrenciden bu insanların birbirleriyle uygun olmayan bir yolla selamlaşmalarını canlandırmaları istenebilir.

Diğer öğrencilerden bu canlandırmayı izleyerek ortaya çıkan iletişim probleminin nedenlerini ve bu sorunun nasıl giderilebileceğini bulmaları istenebilir. Daha sonra öğrenciler aynı durumu kültürel olarak uygun bir şekilde canlandırıp hedef kültür ile anadil kültürü arasındaki farkı daha iyi bir şekilde analiz edebilir.

- **Atasözü ve Deyimlerin Kullanımı**

Yabancı bir dili öğrenenlerin en çok zorlandıkları kısımlardan bir şüphesiz atasözleri ve deyimlerin kullanımınıdır. Bu ifadeler içerilerinde yoğun olarak kültürel öğeler barındırdıkları için anlaşılması oldukça güç hale gelebilmektedir. Bu nedenle yabancı dil sınıflarında atasözü ve deyimler ile ilgili daha fazla aktiviteye yer verilmesi gerekmektedir. Bir atasözü ya da deyim öğretilirken, içinde barındırdığı kavramların öğrencinin anadil kültüründeki muhtemel karşılıkları ile neden ve nasıl eşleştiğine yani işin kültürel ve tarihsel boyutuna özellikle odaklanmak gerekmektedir (Ciccarelli, 1996). Hedef kültürleri keşfetmenin bir yolu olarak atasözü ve deyimlerin kullanılması kültüre dair bilinen kalıp yargıları ve yanlış anlaşılmaları inceleme fırsatı verirken öğrencilerin bu atasözü ve deyimlerde sunulan kendi anadil kültürlerine ait değerleri de keşfetmelerine fırsat verir.

Atasözü ve deyimleri çalışarak öğrenciler hedef dilde ifade edilen değerleri ortaya çıkarmaya başlayabilir (Hiller, 2010). Atasözleri ve deyimler genellikle aile içerisinde nesilden nesile aktarılan ifadeler oldukları için yabancılar tarafından ulaşılması biraz güçtür. Bu nedenle sınıfta bu tür çalışmaların yapılması öğrencilerin hedef kültürdeki toplumların tutumları hakkında bilgi sahibi olmalarına katkıda bulunacaktır. Bu tür sınıf içi aktiviteleri, öğrenenlerin kültürlerarası iletişimsel yetkinliğin önemli bir parçası olan hedef kültürün yanı sıra kendi dilsel ve kültürel geri planlarını dikkate almalarını sağlamaya yönelik ikili bir amaca hizmet etmektedir (Chappelle, 2010).

- **İnternetin Kullanımı**

Günümüzde teknoloji yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Hemen hemen her alanda teknoloji kullanılmakta ve bu durum hayatımızı oldukça kolaylaştırmaktadır. Teknolojinin bize sunduğu şüphesiz en önemli ve kullanışlı yeniliklerden biri de internettir. Bir birey ihtiyaç duyduğu bilgi ve belgelere saniyeler içerisinde ulaşabilmektedir. Diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da teknoloji ve

internet kullanımını giderek artmakta ve önem kazanmaktadır. Özellikle yabancı dil eğitiminde teknoloji ve internetin yeri oldukça önemlidir.

Dünyanın her yerinden güncel ve özgün kültürel elementleri saniyeler içerisinde öğrencilerin ellerine ulaştırmak için internetin kullanılması hali hazırdaki yabancı dil öğretmenleri için etkili bir yöntemdir (Singhal, 1997).

Hackett'a göre (1996: 3) dil öğretmenleri için internetin kullanışlılığı şu şekilde özetlenebilir; internet "hedef kültüre doğrudan ve anlık bir bağlantı sağlar" ve "hedef kültüre çok ortamlı bir ayna olarak" hizmet verebilir. Ayrıca, internet dil öğretmenlerine ve öğrencilerine dünya çapındaki anadil konuşmacıları ile eş zamanlı ya da eş zamansız olarak meşgul olmalarına izin verir ve öğrencilerin anadil konuşmacıları ile girdikleri iletişim sayesinde hedef kültüre doğrudan dahil olmalarına imkân veren kıymetli bir araçtır (Singhal, 1997).

Yukarıda da bahsedildiği üzere dil öğrenme öğrenen açısından bir bilinmeze, karanlığa doğru yapılan endişeli ve zorlu bir yolculuktur. Bu nedenle öğrenenin bu süreçte yolunu aydınlatacak ve endişelerini en aza indirgeyecek her türlü uygulama dil öğrenme sürecini daha başarılı kılacaktır. Bunu sağlamanın yollarından biri de şüphesiz ki kültürü dil öğrenme ortamlarına mümkün olduğunca dahil etmektir. Kültürden en iyi şekilde faydalanabilmek adına yukarıda bahsedilen yöntem, teknik ve uygulamaların etkili bir biçimde kullanılması hem öğrenenin hem de öğretmenin işini kolaylaştıracaktır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmacının hangi deseni neden seçtiği, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin analiz yöntemi ve örnekleri bulunmaktadır.

3.1.Araştırma Deseni

Bu çalışmada dil ile kültürün ayrılamaz bir bütün olduğu gerçeğinden yola çıkarak, yabancı dil okutmanları ile yapılan görüşmelerin analizleri doğrultusunda günümüz yabancı dil eğitim programlarında kullanılmakta olan mevcut uygulamalar ve bu uygulamalara kültürün ne ölçüde dahil edildiği belirlenmektedir. Bu doğrultuda okutmanların fikirleri ve önerileri baz alınarak yabancı dil öğrenme ortamlarında kültürün en etkin nasıl kullanılması gerektiğinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden biri olan “olgu bilim” (fenomenoloji) araştırma yöntemi olarak seçilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde ise “betimleyici fenomenolojik analiz” yöntemi kullanılmıştır.

3.1.1. Fenomenoloji Nedir?

Fenomenoloji bir olgunun içindeki özü, olguyu tecrübe eden kişinin algılarından yola çıkarak açıklamayı amaçlayan bilim dalıdır. Her ne kadar “fenomenoloji” kavramı ilk kez Georg Wilhelm Friedrich Hegel’in 1807 yılında yayımlanan “Ruhun Fenomenolojisi” adlı kitabında geçse de bilimin kurucusu olarak Alman filozof Edmund Husserl kabul edilmektedir. Husserl ilk kez 1900 yılında kaleme aldığı “Mantık Araştırmaları” kitabında fenomenolojiye değinmiş ve daha sonra 1913 yılında yazmış oldu “Fikirler 1” kitabı ile fenomenoloji çağdaş bilim dünyasına kazandırmıştır. Husserl için fenomenoloji, kişinin belli bir olgunun evrensel

özünü bilincine taşırken, varsayımları (kültür, bağlam, tarih, vb. durumları "parantezleme") tanımlamak ve askıya almaktır. Onun fenomenolojisi, günlük varsayımlarımızı aşmayı amaçlamaktadır (Aktaran: Larkin, M. ve Thompson A. 2012). Patton'a göre (2002) fenomenoloji bir felsefe, yöntem ve yaklaşımdır. Bir felsefe olarak, fenomenoloji, insan bilincinin olgusuyla ilgilidir (Moustakas, 1994). Bilimsel bir araştırma metodolojisi olarak fenomenolojik araştırma, günlük yaşamda kendiliğinden ortaya çıktıkları durumlarda insan deneyimlerinin anlamlarına odaklanmaktadır (Von Eckartsberg, 1986). Olgu; duygu, ilişki, program, organizasyon ya da kültür gibi bir varlık olabilir. (Patton, 2002) "Fenomenoloji, bu tür deneyimin örtük yapısını ve anlamını ortaya çıkarmak istemektedir. Sıradan bir gözlemlerle açığa çıkartılamayan "şeylerin özü" için yapılan araştırmadır (Aktaran: Lin, 2013). Patton'ın (2002) özetlediği üzere Husserl fenomenoloji ile insanların nesnelere duyuları vasıtasıyla nasıl deneyimlediğinin ve betimlediğinin araştırılmasını kastetmektedir. Buna göre fenomenoloji deneyimlerimiz ve algılarımız doğrultusunda öze nasıl ulaştığımızı bulmaya çalışır. Başka bir deyişle fenomenoloji için önemli olan "gerçek" değil bizim onu nasıl algıladığımızdır (Cresswell, 2007; Moustakas, 1994; Van Manen, 1990). "Fenomenoloji bir olgunun tam doğasını, yani bir 'nesneyi' yapan şeyin ne olduğunu ve onsuz ne olamayacağını sorgular" (Van Manen, 1990: 10).

3.1.2. Temel Fenomenoloji Yaklaşımları

Alanyazına bakıldığında, Husserl'in çağdaş bilim dünyasına kazandırmış olduğu fenomenolojinin iki temel yaklaşıma sahip olduğu ve daha sonrasında Heidegger Sonnemann (1954), Van Manen (1990), Moustakas (1994) ve Smith ve diğerleri (2009) gibi farklı bilim insanları tarafından çeşitlendirildiği görülmektedir. Bu iki temel yaklaşım ise Husserl tarafından benimsenmiş olan *betimleyici (eidetic/descriptive) fenomenoloji* ve öğrencisi Heidegger tarafından geliştirilen *yorumlayıcı (hermeneutic/interpretive) fenomenolojidir*.

3.1.3. Betimleyici Fenomenoloji

Betimleyici fenomenoloji araştırılmakta olan olgunun özünü ya da temel yapısını ortaya çıkarmayı amaçlayan nitel araştırma türlerinden biridir. Giorgi' ye (2009) göre betimleyici fenomenoloji katılımcıların deneyimlerini sunarken kişilerin algılarına ve bakış açılarına üzerinde herhangi bir düzenleme yapmadan olduğu gibi

odaklanır. Bu durum analiz aşamasında araştırmanın katılımcıların dūřüncelerinin ve gōrūřlerinin soyutlanmaması ve doğrudan açıklanması olarak da ifade edilebilir.

3.1.3.1. Betimleyici Fenomenolojik Analiz

Fenomenolojik araştırmaların ortak noktalarından biri analiz aşamalarında belirli aşamaları takip etmeleridir. ‘‘Yōnelim’’ (intentionality), epoche olarakta bilinen ‘‘Paranteze Alma’’ (bracketing), ‘‘Fenomenolojik İndirgeme’’ (phenomenological reduction) ve ‘‘Yaratıcı Varyasyon’’ (imaginative variation) fenomenolojik araştırmaların veri analiz sūrelerinde takip edilen temel aşamalardır.

Moustakas (1994: 96) kitabında, Husserl’in bir deneyimi tam olarak anlayabilmek için deneyim edilen Őey hakkında ne kadar bilinçli olduğumuzu bilmemiz gerektiğine inandığıını belirterek, *yōnelimin* fenomenolojik araştırmalar için oldukça önemli olduğunu belirtmektedir. Ona gōre fenomenolojideki yōnelim gūnlūk yaşantımızdaki yapmak istediğimiz sıradan aktivitelerden farklı olarak ‘‘gōz ardı edilemeyen öncelikli arzudur’’.

Betimleyici fenomenolojik analizde araştırmacının asli amacı transandantal őznelliđi yakalamaktır. Bu, çalışmanın mōmkūn olduğunca objektif bir biçimde kalması için araştırmacının araştırma üzerindeki etkisinin sūrekli olarak ölçūldūđü ve őnyargıların nōtrleřtirildiđi anlamına gelir. Betimleyici fenomenoloji yōntemini kullanan araştırmacılar yukarıda bahsedilen durumu elde edebilmek için *epoche* olarak da adlandırılan *paranteze alma* gibi teknikleri kullanırlar. Paranteze alma araştırmacının çalışılan olgu hakkındaki őnsayıtlarını, savlarını ve őnyargılarını askıya alma sūrecini betimlemektedir. Colaizzi (1978) ve Moustakas (1994) betimleyici fenomenolojik çalışmalarda, deneyim edilen olgu ile alakalı araştırmacının ve katılımcıların bakış açılarını birbirinden ayırarak araştırmacının, veri toplamada ele aldığı unsurlar hakkında çok net bir fikre sahip olmasını sağladığı için Epoche’yi oluşturmanın çok önemli bir adım olduğunu ifade etmektedirler. Paranteze alma sūrecinde olgular hakkındaki peşin hūkūmler, őn yargılar ve őnyargılı dūřūnceler bir kenara bırakılır. Bu, őnceki bilgi ve deneyimlerden yola çıkarak tūm taahhūtleri ‘‘geçersiz kılma’’, ‘‘engelleme’’ ve ‘‘menetme’’ anlamına gelmektedir (Schmitt, 1968:59). Van Manen’in (1990) tasdik ettiği üzere kişinin bir olgu hakkındaki deneyimleri bir kenara bırakması veri analizi sūrecinin bilinçaltında başlamasına

olanak sağlayabilir. Van Manen (1990:47) bu konu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

Anlayışlarımızı, inançlarımızı, önyargılarımızı, varsayımlarımızı, tahminlerimizi ve teorilerimizi açık hale getirmek daha iyidir. Varsayımlarımızı bir daha unutmamak için değil kasti olarak zor duruma düştüğümüzde tutunmak ve hatta bu bilgiyi kendisine karşı kullanmak için kavramları kabullenmeye çalışıyoruz.

Fenomenolojik indirgeme epoche sürecinin devamı niteliğindedir ve “.... içsel yapısını ya da anlamını çıkarmak için deneyimin özüne devamlı olarak dönüş yapmak” için kullanılan *tanımlama*, *yataylaştırma* ve *onaylama* olmak üzere üç temel aşamadan oluşur (Merriam, 2002:94). Giorgi’ye (1997:239) göre:

Fenomenolojik indirgeme tutumu içerine girmek (a) bir fenomen hakkındaki geçmiş bilgiyi onunla yeniden karşılaşmak ve sezgilendiği (ya da deneyimlendiği) gibi açık ve net bir şekilde tanımlamak için parantezleme, ve (b) verileni tam olarak verildiği gibi, varlık ya da olgu olarak göz önünde bulundurma anlamına gelen varoluşsal indeksialite kavramına gelir. Hiçbir çalışma eğer indirgeme bir anlam ifade edip kullanılmaz ise fenomenolojik olarak değerlendirilemez.

Diğer bir kritik aşama olan *yaratıcı varyasyon* Moustakas’a (1994) göre yaratıcılığımızı kullanarak deneyimlerden elde edilen referanslar vasıtasıyla bir olguya farklı açılardan bakarak olası anlamları arama sürecidir. Bu sürecin asıl amacı deneyimin ne olduğunu onu gün yüzüne çıkaran koşulların nasıl oluştuğunu açıklığa kavuşturarak söz konusu deneyimin detaylı bir yapısal tanımlamasını yapmaktır. Yaratıcı varyasyon araştırmacının Fenomenolojik İndirgeme yoluyla elde edilen tanımlardan yapısal temalar çıkarmasını sağlar. Moustakas (1994) zaman, mekan, madde, nedensellik ve benlik ve diğerlerinin ilişkisi gibi olguların muhtemel yapılarını hayal ettiğimizi ve bu evrensel yapıların dokusal desenler ile bağlı olduğunu bu nedenle de bir olgunun özünde yatan gerçeği keşfedebilmek için araştırmacının yaratıcılığını (hayal gücünü) kullanarak olgunun olası diğer anlamlarını da bulması gerektiğini düşünmektedir.

3.1.4. Yorumlayıcı Fenomenoloji

Yorumlayıcı fenomenoloji betimsel yaklaşımdan farklı olarak kuramsal bir yönelimin veya kavramsal çerçevenin araştırmanın bir parçası olduğunu inkâr etmez. Yorumlayıcı bir araştırmada, teori biçimsel olarak, yani test edilecek hipotezler üretmek için kullanılmaz. Bunun yerine, teorik bir yaklaşım, araştırmanın gerekli

olduğu yerlerde soruşturmaya odaklanabilir ve ele alınacak örnek, konular ve araştırma soruları hakkında kararlar almak için kullanılır (Lopez ve Willis, 2004).

3.1.4.1. Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz

Yorumlayıcı fenomenolojik analiz, yaşanmış deneyimi anlamaya çalışmak ve katılımcıların deneyimlerini nasıl anlamlandırdığı belirlemek ile ilgilenmektedir. Bu nedenle, bu deneyimlerin katılımcılar için ne anlam taşıdığı ile ilgilenir. Yorumlayıcı fenomenolojik analiz, olayın veya söylemin kendisinin nesnel bir kaydını üretmeye çalışmak yerine bireyin kişisel algısını veya bir olay ya da söylemin özünü keşfetmek istediğinden fenomenolojiktir (Smith ve diğerleri., 2009). Aynı zamanda, katılımcının kişisel dünyasına yaklaşmaya çalışırken, yorumlayıcı fenomenolojik analiz bunu doğrudan veya tamamen yapamayacağını düşünmektedir. Erişim, yorumlayıcı bir faaliyet süreci boyunca diğer kişisel dünyayı anlaması için araştırmacının kendi düşüncelerine bağlıdır. Bu nedenle Larkin vd. (2012) fenomenolojiyi “varoluşun” felsefi çalışması olarak tanımlamaktadır.

Colaizzi (1978), Giorgi (2009; 1997), Shosha (2012) ve Spinelli (2005) konu ile ilgili çalışmalarında betimleyici fenomenolojiyi katılımcıların deneyimlerinin evrensel özünün derinlemesine ve oldukça kapsamlı bir şekilde tanımlamayı amaçlayan bir yöntem olarak açıklamaktadırlar. Bu çalışmanın temel amacı yabancı dil öğrenme ortamlarında kültürün ne ölçüde kullanıldığını ve nasıl daha etkin olabileceğini betimlemektir. Bu amaç doğrultusunda *betimleyici fenomenoloji* bu araştırmanın yöntem olarak belirlenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Olgu Bilim araştırmalarında tercih edilen veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu tecrübe eden ve bu olguyu aktarabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmada çalışma grubu olarak Düzce Üniversitesi Hâkime Erciyas Yabancı Diller Yüksekokulu bünyesinde görev yapmakta olan 17 İngilizce okutmanı seçilmiştir. Katılımcıların seçiminde ise *amaçlı örnekleme* tekniği kullanılmıştır. Yargılama örnekleme de denilen amaçlı örnekleme tekniği, katılımcının sahip olduğu niteliklere bağlı olarak kasıtlı bir şekilde katılımcının seçilmesidir. Bu, temel teorilere veya belirli sayıda katılımcıya ihtiyaç duymayan rasgele olmayan bir tekniktir. Basitçe ifade etmek gerekirse, araştırmacı

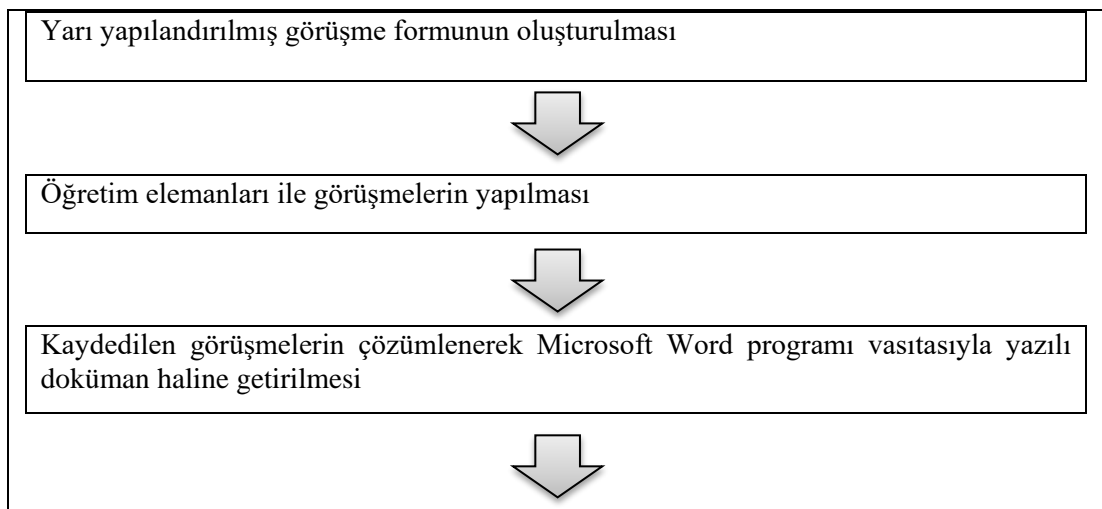
bilinmesi gereken şeyleri karşılaştırır ve bilgiyi veya tecrübeyi kullanarak bilgiyi sağlayacak ve verecek kişileri bulmaya karar verir (Bernard, 2002). Nitel araştırmalarda, mevcut kaynakların en uygun kullanımı için bilgi bakımından zengin vakaları tanımlamak ve seçmek için kullanılır (Patton, 2002). Bu, bir olguyla alakalı yetkin ve iyi bilgilendirilmiş bireylerin veya gruplarının tanımlanması ve seçilmesini içerir (Cresswell ve Plano Clark, 2011). Bernard (2002), bilgi ve tecrübeye ek olarak, katılma ve katılım istekliliğinin önemi ve deneyim ve düşünceleri açık, ifade ve yansıtıcı bir biçimde iletme becerisini de dikkate alır. Çalışmanın katılımcıları yukarıdaki hususlar göz önünde bulundurularak özellikle kültürün etkisini deneyimlemiş öğretim elemanları arasından seçilmiştir. Katılımcıların hepsi belirli bir süre çeşitli ülkelerde eğitim faaliyetlerine katılmış ve hedef dili hedef kültürde kullanma fırsatına sahip olmuştur. Bu durum seçilen katılımcıların kültür araştırması kapsamında yapılan görüşmede ilgili sorulara vermiş oldukları cevapları daha değerli hale getirmektedir.

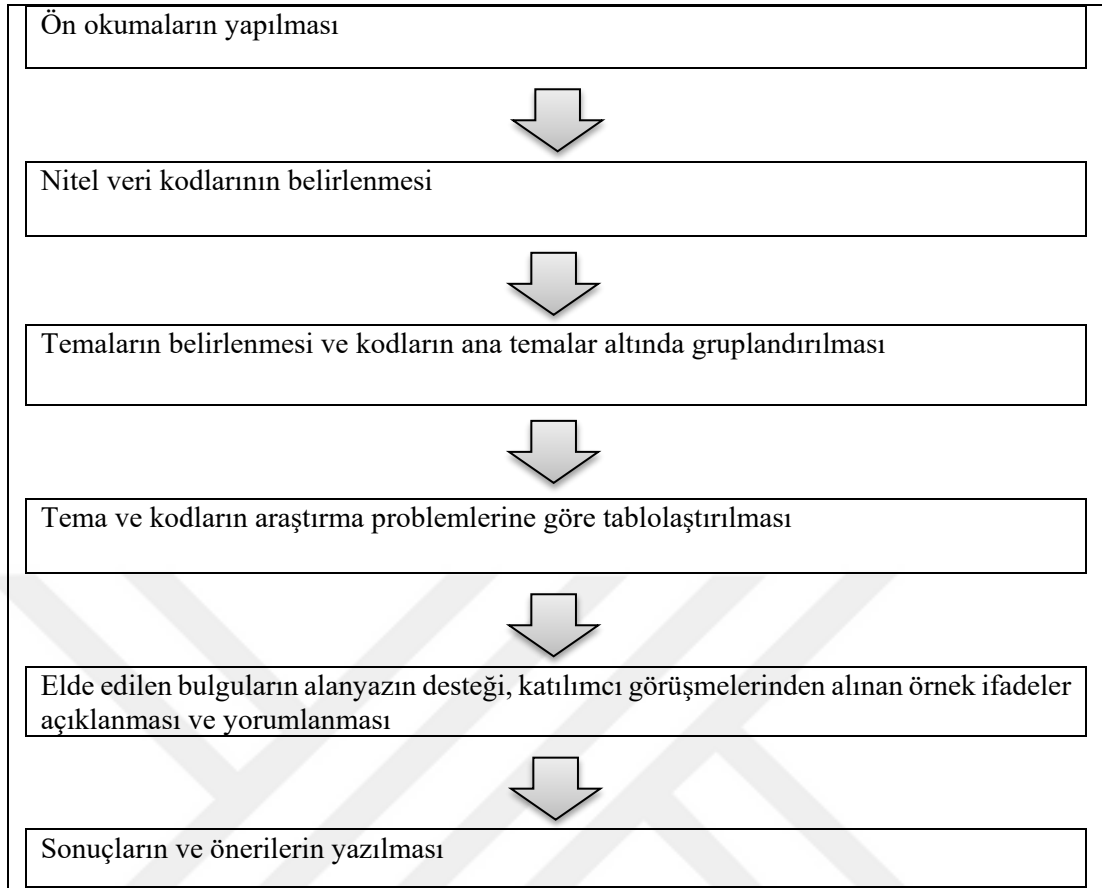
Tablo 1: Çalışma grubundaki katılımcıların cinsiyete göre dağılımı

	f	%
Kadın	6	35,2
Erkek	11	64,8
Toplam	17	100

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Aşağıdaki şekilde araştırma verilerinin toplanma ve analiz süreçlerinin aşamaları verilmiştir.

Şekil 2: Nitel verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması

3.4. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinde en sık tercih edilen tekniklerden biri olan *yüz yüze görüşme tekniği* kullanılmıştır.

3.4.1. Görüşme

Cohen vd. (2007: 29), görüşmenin "doğal ortamda anlamın yapısı ve müzakeresinin keşfi için değerli bir yöntem" olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, Schostak, (2006: 54), görüşmenin, belirli bir konu veya konuyla ilgili 'derinlemesine bilgi' sahibi olmayı amaçlayan genişletilebilir bir sohbet olduğunu ve bu vasıta ile bir olgunun görüşmecilerin ona yüklediği anlamlar ile yorumlanabileceğini ifade etmiştir. Nitel araştırmalarda genellikle dört farklı görüşme tekniği kullanılmaktadır. Bunlar;

- 1- Yapılandırılmış görüşme
- 2- Yapılandırılmamış (açık uçlu) görüşme
- 3- Yarı yapılandırılmış görüşme
- 4- Odak grup görüşme

Olgubilim ve pek çok nitel çalışmada esas olarak kullanılan en yaygın görüşme türü yarı yapılandırılmış görüşmelerdir (Creswell, 1998; Langdridge, 2007). Olgubilim çalışmalarında araştırmacılarının başlıca kaygısı, araştırılan deneyimler ve fenomenlerin zengin, detaylı ve birinci ağızdan gelen bilgilerini ortaya çıkarmaktır. Yarı yapılandırılmış, derinlemesine, bire bir görüşmeler bunu başarmak için en popüler yöntemdir, ancak veri toplamanın diğer alternatifleri de kullanılabilir (örneğin: günlükler, mektuplar veya sohbet diyalogları). Yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacının ve katılımcının gerçek zamanlı diyaloga girmelerini sağlar. Ayrıca araştırmacıların farklı sorular ile daha ayrıntılı olarak inceleyebilecekleri orijinal ve beklenmedik sorunlar için yeterli alan ve esneklik sağlarlar.

Bu araştırma kapsamında, 5 farklı kategoride toplam 35 sorudan oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken alanyazın taranarak daha önce yapılmış olan benzer çalışmalarda kullanılan sorulardan ve alanında uzman kişilerin görüşlerinden faydalanılmıştır. Hazırlanan görüşme soruları katılımcılara farklı zamanlarda yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Bu görüşmelerden toplamda 237 dakikalık kayıt elde edilmiştir. Elde edilen görüşme kayıtları yaklaşık bir aylık bir süre zarfı içerisinde Microsoft Word programı kullanılarak yazılı doküman haline getirilmiştir ve toplamda 19673 kelimedenden oluşan 68 sayfalık bir metne ulaşılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

İçerik analizi, metin veya metin setleri içindeki belirli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemek için kullanılan bir araştırma aracıdır. Araştırmacılar, sözcük ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini analiz edip metinlerdeki, yazar(lar), izleyici kitleleri ve hatta bunların bir parçası olan kültür ve zaman içindeki mesajlar hakkında çıkarımlar yaparlar. Krippendorff (1980) içerik analizini, veriden bağlama kadar tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmak için kullanılan bir araştırma tekniği olarak tanımlamıştır. Öte yandan Hsieh ve Shannon (2005) içerik analizini “bir metin verisinin içeriğinin subjektif olarak yorumlanması için tema veya kalıpları kodlayan ve tanımlayan sistematik sınıflandırma süreci aracılığıyla yapılan araştırma yöntemi” olarak tanımlamaktadır. Benzer bir biçimde Patton (2002) ise içerik analizini “bir takım nitel materyali alan ve temel anlamları ve tutarlılıklarını

tanımlamaya çalışan herhangi bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabası” olarak tanımlamıştır. Neuendorf, (2002:1) ise kitabında bu konuyu şöyle özetlemektedir:

İçerik analizi kısaca mesaj özelliklerinin sistematik, nesnel, niceliksel analizi olarak tanımlanabilir. İnsan etkileşimlerinin dikkatle incelenmesini içerir; TV reklamlarında, filmlerde ve romanlardaki karakter tasvirlerinin analizi; haber bültenlerinde ve siyasi konuşmalarda kelime kullanımının bilgisayar ortamında araştırılması ve çok daha fazlasıdır.

İçerik analizi, metnin sistematik, tekrarlanabilir analizi için bir dizi prosedürü ifade eder. Özünde, mesaj içeriği ile ilgili sonuçların çıkartılabileceği yapılandırılmış, sistematik bir kodlama şemasının uygulanması yoluyla bir metnin bölümlerinin sınıflandırılmasını içerir. Kodlamayı ve diğer prosedürleri açıkça belirterek, içerik analizi, diğer araştırmacıların çalışmayı yeniden üretebilecekleri şekilde kopyalayabilir. İçerik analizi hem nicel olarak hem de nitel olarak yapılabilir.

Bu çalışma kapsamında öğretim elemanlarının kültür ve kültür kullanımı hakkındaki görüşleri doğrultusunda kültürün yabancı dil öğrenme ortamlarında ne ölçüde yer aldığı ve daha etkili bir biçimde nasıl kullanılması gerektiği açıklanacaktır. Bu nedenle katılımcıların konu ile alakalı söylemleri olduğu gibi üzerinde herhangi bir düzeltme ya da değiştirme yapmadan incelenerek gerekli kodlara ve temalara ulaşılmalıdır. Bu amacı gerçekleştirmek adına bu çalışmanın veri analiz tekniği olarak içerik analizi tercih edilmiştir.

3.5.1. Kodlama

İçerik analizinin birinci aşamasında nitel veriler kodlanmıştır. Kodlama işlemi araştırmacı tarafından üst üste yapılan okumalar çerçevesinde araştırmanın ana problemi ve alt problemleri göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Kodlar oluşturulurken detaylı okumalar sırasında ortaya çıkan kavramlar baz alınmıştır. Belirlenen kodlar konu ile ilgili alanyazında var olan olgular ile karşılaştırılmış ve son halini almıştır.

Saldaña (2009) nitel araştırmalarda kullanılan kodu “çoğunlukla, dil tabanlı veya görsel verilerin bir kısmı için sembolik olarak özetleyici, dikkat çekici, özü yakalayan ve / veya hatırlatıcı nitelikte bir kelime veya öbek” olarak tanımlamıştır. Bu tanım doğrultusunda bir kod, araştırmacının verilerin içerdiği anlamı ya da başka bir deyişle özü belirlemek üzere kullandığı açıklayıcı araç olarak düşünülebilir. Kodlar

araştırmacının kendisi tarafından belirlenen öğeler olduğu için farklı araştırmacıların bir veriden farklı kodları çıkarması mümkündür. Kodlama kısmen öznel bir eylem olduğundan araştırmacının bağlamı ve araştırmacının konu ile ne kadar ilgili olduğu gibi değişkenler kodlama sürecini etkilemektedir (Saldaña 2009: 3, 8).

Bu araştırma kapsamında kodlar belirlenirken şu işlemler gerçekleştirilmiştir:

1. Aşama: Her bir görüşme metni satır satır okunarak sık kullanılan ifadeler belirlenmiştir.
2. Aşama: Görüşmecilerin belirli bir soruya vermiş oldukları cevapların benzerlikleri doğrultusunda gruplamalar yapılmıştır.
3. Aşama: Bir araya getirilen cevaplar tekrar okunarak sık tekrarlanan kelime ve ifadeler göz önünde bulundurularak “kodlar” belirlenmiştir.
4. Aşama: Arasında ilişki bulunan kodlar araştırmanın alt problemleri doğrultusunda ana temalar altında birleştirilmiştir.

Aşağıdaki tabloda araştırmacı tarafından yapılmış bir kodlama örneği verilmektedir.

Tablo 2: Kodlama örneği.

<i>K15: “Çeşitli içeriklere sahip videolar kullanılabilir, basit ve sade olan küçük aktiviteler yapılarak teknolojinin sunduğu fırsatlar sınıf ortamında kullanılabilir”</i>	Ortamın teknoloji ile desteklenmesi
--	-------------------------------------

<i>K5: “Hedef kültürden bahsetmeden önce kendi kültürümüzden bahsetmeliyiz ki karşılaştırma yapılabilir ve ona göre dil öğretiminde kullanılabilir”</i>	Kültürlerarası etkileşim
---	--------------------------

Kodlama sürecinde bazı kodlar tekrar tekrar bir veri için atanabilir. Bu tekrarlar doğrultusunda birbiri ile benzerlik gösteren kodları kategoriler altında toplamak mümkündür. Bu nedenle kodlamayı yalnızca bir veriyi etiketleme işlemi olarak düşünmek doğru değildir. Aksine kodlama veriyi içinde gömülü olan anlam, mesaj ya da fikre bağlama işlemidir. Kodlama döngüsel bir süreçtir ve bu süreç içerisinde veriden anlamlar, kategoriler, temalar ve kavramlar çıkarılır (Saldaña, 2009:8).

3.5.2. Temaları Belirleme

Veri analizinin ikinci aşamasında detaylı okumalar sonucunda araştırmacı tarafından belirlenen kodlar aralarındaki ilişkilere bakılarak yine araştırmacı tarafından belirlenen ana temalar altında birleştirilmiştir. Temalandırma işlemi araştırmanın her bir alt problemi için ayrı olarak gerçekleştirilmiştir. Kodlar temalar altında gruplandırılırken Yıldırım ve Şimşek'in (2005) tavsiye ettiği iç tutarlılık ve dış tutarlılık göz önünde bulundurulmuştur. En net açıklamasıyla “iç tutarlılık” kodlardan elde edilen temaların bir bütün olarak anlamlı olup olmadığının dikkate alınmasıdır. Bu bir tema altında birleştirilen kodların birbiri ile ilişkili olması gerektiği anlamına gelir. “Dış tutarlılık” ise belirlenen birbirinden farklı temaların genel olarak bir ilişkiye sahip olması yani bir bütün oluşturmasıdır. Bu aşamada iç ve dış tutarlılığın sağlanması, tematik kodlamanın etkili bir biçimde gerçekleştiğini göstermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırma kapsamındaki nitel veri setinin içerik analizi yapılarak belirlenen kodları araştırmanın alt problemleri doğrultusunda 4 ana tema altında gruplandırılmıştır. Araştırmanın birinci alt problemi için “dil-kültür ilişkisi”, ikinci alt problemi için “dil-kültür sorunları”, üçüncü ve dördüncü alt problemleri için “uygulama-dil etkileşimi”, beşinci ve altıncı problemleri için ise “fiziki ortam-dil ilişkisi” ana temalar olarak belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından sorulan “*Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıldır?*” ve “*Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıl olmalıdır?*” sorularına verilen cevaplardan elde edilen kodların bir kısmının benzerlik göstermesi nedeniyle bu iki soruya ait kodların “uygulama-dil etkileşimi” ana teması altında birleştirilmesi araştırmacı tarafından uygun görülmüştür. Aynı durum “*Kültürün etkin kullanımı için tasarlanan sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıldır?*” ve “*Kültürün etkin kullanımı için sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıl tasarlanmalıdır?*” sorularının cevaplarından elde edilen kodlar içinde geçerli olduğundan bu iki soruya ait kodlar da “fiziki ortam-dil ilişkisi” ana teması altında birleştirilmiştir.

Aşağıdaki tabloda araştırmacı tarafından belirlenen bir tema örneği verilmektedir.

Tablo 3: Temalandırma örneği.

Kültürün etkin kullanımı için tasarlanan sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıldır?	Kodlayarak Temalandırma	
	Kodlar	Temalar
K1, K4, K8, Becerilere yönelik (okuma, yazma, dinleme) karşılaştıkları engelleri aşmaları noktasında kültürü tanıtarak kendi kültürümüzle karşılık oluşturmalarını sağlıyoruz.	Kültürlerarası etkileşim	
K1, K2, K6, K8, K9, K11, Sınıf içerisinde sabit olarak kullanılacak biçimde hazırlanmış afişler, pano (Şiir, düz yazı, atasözleri vb.) tanıtımları kullanılabilir.	Fiziksel ortamın işlevi	Fiziki Ortam-Dil İlişkisi
K1, K3, K5, K6, K9, K10, K11, K12, K13, derste kullandığımız en önemli materyal kitap. Kitap seçiminde çok kültürlülüğü ne kadar kullandığına dair seçim yapıyoruz. Kitabı destekleyecek sınıf içi ve dışında kullanabileceğimiz gerek internet ortamında gerekse taşınabilir cihazlar (akıllı telefon, mp3 player) kullanarak videolu materyallerden faydalanmalarını sağlıyoruz.	Teknoloji desteği	

3.5.3. Verilerin Tablolaştırılması

İçerik analizinin son aşamasında elde edilen kodlar ve bu kodların gruplandırıldığı temalar her bir alt problem için ayrı olarak tablolaştırılmıştır. Yukarıda bahsedilen işlemler sonucunda nitel veri setinden toplamda 4 ana tema ve bu temaları oluşturan 23 kod elde edilmiştir.

3.5.4. Verilerin Raporlaştırılması

Nitel veri setinden gerekli analizler sonucunda elde edilen kodlar ve ana temalar, alt problemler için ayrı alt başlıklar içerisinde alanyazın taraması ile edinilen bilgiler ışığında araştırmacı tarafından detaylı olarak yorumlanmış ve örneklenmiştir.

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel bir araştırmalarda öncelikli hedef, araştırmacının konu ile ilgili arka plan bilgisi, geçmiş yaşantıları ve görüşleri doğrultusunda oluşturduğu kişisel yorumlardan ve kalıp düşüncelerinden arınarak, araştırmanın her safhasını özellikle de veri toplama, veri analizi ve bulguların yorumlanma sürecini olabildiğince öznel bir biçimde

gerçekleştirmesidir. Bu nedenle “geçerlik” ve “güvenirlilik” kavramları nitel araştırmaların özgünlüğü ve kalitesi açısından oldukça önemlidir.

3.6.1. Geçerlik

Araştırmada; toplanan veriler ayrıntılı olarak rapor edilmiş, sonuçlara nasıl ulaşıldığı araştırmacı tarafından açıklanmış ve öğretim elemanları ile yapılan görüşmelerden alınan görüşler olduğu gibi üzerinde hiçbir işlem yapılmadan belirtilerek araştırmada “geçerlik” sağlanmıştır. İki tür geçerlik bulunmaktadır. Bunlar “iç geçerlik” ve “dış geçerliktir” (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

İç geçerliği sağlamak için; araştırma sürecinin ve sonuçlarının açık, tutarlı ve teyit edilebilir olması gerekir. Araştırmacının, araştırmanın nesnelliğine ilişkin kanıtlar sunması gerekir. Yıldırım ve Şimşek (2005); iç geçerliğin (inandırıcılık) sağlanması için; uzun süreli etkileşim, derin odaklı veri toplama, uzman incelemesi ve katılımcı onayını önermektedir. Bu araştırma kapsamında iç geçerliği sağlamak için aşağıdaki işlemler gerçekleştirilmiştir.

- Detaylı alanyazın taramasının ardından, benzer nitelikte çalışmalarda kullanılan görüşme soruları incelenmiş ve alanyazın ile tutarlı bir yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur.
- Görüşmeler araştırmaya katılan öğretim elemanları ile önceden belirlenen yer ve saate yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak yürütülmüş ve görüşmeler katılımcıların izinleri doğrultusunda ses kayıt cihazı yardımıyla kayıt altına alınmıştır.
- Kaydedilen görüşmeler tekrar tekrar dinlenerek deşifre edilmiş ve bilgisayar ortamında Microsoft Word programı kullanılarak yazılı doküman haline getirilmiştir.
- Elde edilen yazılı dokümanın araştırmacı tarafından, araştırmanın amacı doğrultusunda 4 kez okunarak alanyazın ile tutarlı kodlar ve temalar belirlenmiştir.
- Elde edilen kodlar ve temalar ile ilgili alanında uzman kişilere danışılarak fikirleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

- Araştırma bulgularının genel tutarlılığını sağlamak için ise alanyazın baz alınarak ulaşılan farklı temaların birbiri ile ilişkili olup olmadığı değerlendirilmiştir.

Dış geçerlik; araştırmada izlenen yöntem ve süreçlerin ayrıntılı açıklanmasıyla ya da bulguların ne derecede var olan kuramsal yapıya uygun olduğunun belirtilmesi ile oluşturulabilmektedir. Dış geçerlikte dikkate alınması gerekli temel ölçütler genel olarak; ayrıntılı betimleme ve amaçlı örneklemedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmanın *dış geçerliğini sağlamak* için ise aşağıdaki şu işlemler gerçekleştirilmiştir:

- Araştırmanın yöntem bölümünde, araştırmanın modeli, araştırma grubu ve özellikleri, veri toplama araçlarının nasıl geliştirildiği, hangi aşamaların yaşandığı, deneme durumu sonuçları belirtilmiştir.
- Veri toplama ve analiz süreçleri adım adım açıklanmıştır.
- Bulgular başka araştırmalar ile karşılaştırma yapılabilecek düzeyde ayrıntılı olarak tanımlanmıştır.
- Araştırmada olguları ve bunların değişkenlik gösteren özelliklerini ortaya koymak için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

3.6.2. Güvenirlik

Nitel araştırmalarda “güvenirlik” araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliği ile alakalıdır; “iç güvenilirlik” ve “dış güvenilirlik” olmak üzere iki aşaması vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

İç güvenilirlik yapılan araştırmanın tutarlılığı ile ilgilidir. Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçlarının hazırlanması, veri toplama sürecinin kendisi ve elde edilen verilerin analizlerinin nasıl yapıldığının detaylı olarak açıklanması iç güvenilirliği arttıracaktır. Bu araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak için şu işlemler yapılmıştır:

- Veri toplama aracı olarak gerekli alanyazın taramalarının ve ön görüşmelerin ardından oluşturulmuş yarı yapılandırılmış bir görüşme

formu hazırlanmıştır. Ön görüşmelerin ardından danışman ile yapılan değerlendirmeler ile görüşme formu son halini almıştır.

- Araştırma kapsamında seçilen çalışma grubuna araştırmanın ve görüşmenin amaçları detaylı olarak anlatılmıştır.
- Veri toplama süreci yöntem bölümünde detaylı olarak açıklanmıştır.
- Elde edilen nitel verinin ön okumaları, kodlama ve temalandırma süreçleri detaylı olarak açıklanmıştır.

Dış güvenilirlik ise araştırma sürecince yapılan tüm işlemlerin detaylı bir biçimde açıklanması, görüşme kayıtlarının ve dokümanlarının daha sonra ihtiyaç duyulduğunun kullanılabilmesi açısından arşivlenip saklanması kısacası araştırmanın objektifliğinin sağlanması ile alakalıdır. Dış güvenilirliği sağlamak adına aşağıdaki işlemler gerçekleştirilmiştir:

- Araştırma için seçilen desen yöntem bölümünde detaylı olarak açıklanmıştır.
- Görüşme kayıtları danışman ve diğer gerekli merciler ile paylaşılmıştır.
- Görüşmeler her bir katılımcı ile benzer ortamlarda yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir.
- Nitel veri setinin tüm analiz işlemleri yöntem bölümünde detaylı olarak örnekler ile birlikte açıklanmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde veri analizinden elde edilen bulgular araştırmacının cevaplamaya çalıştığı 4 alt problemin her biri için ayrı ayrı kodlanıp temalandırılarak tablolar haline getirilmiştir. Elde edilen tablolar içerisinde yer alan her bir kod ve ana tema her bir alt başlık için ayrı olarak yorumlanmıştır. Her bir alt başlık yorumlanırken araştırma kapsamında gerçekleştirilen katılımcı görüşmelerinden alınan örnek ifadeler ile desteklenmiştir.

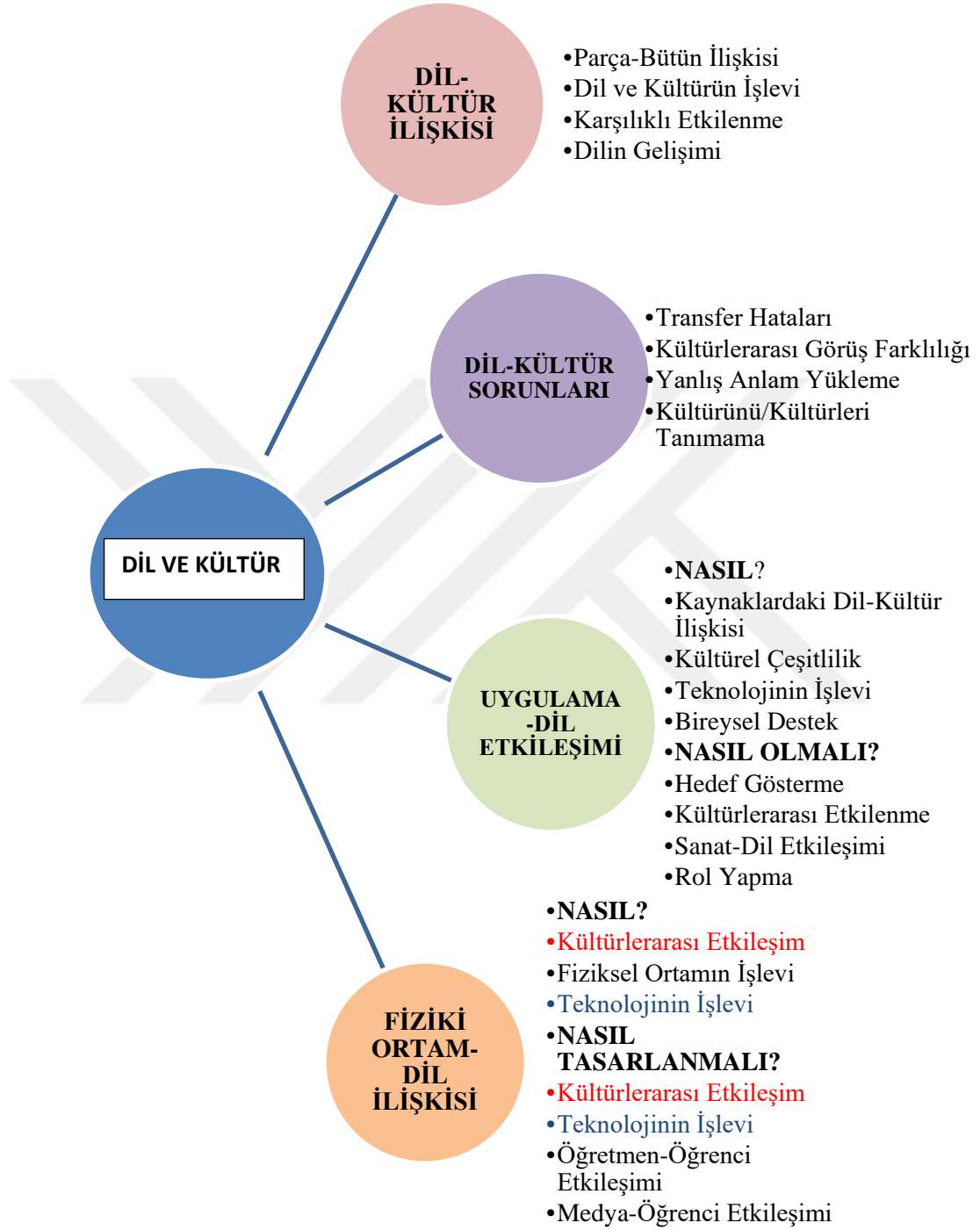
Görüşme formu ile elde edilen verilerin analizi işlemlerinde aşağıdaki kodlama ve tanımlama tekniği kullanılmıştır:

A1, A2: Araştırmacının sorularını,

K1, K2, K3...: Görüşüne başvurulan katılımcıları,

[1], [2], [3] ...: Katılımcıların belirttikleri görüşlerden kayda değer olanları göstermektedir.

Aşağıdaki şekilde araştırma kapsamında öğretim elemanları ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizleri doğrultusunda oluşturulan kodlar ve bu kodların altında gruplandırıldığı ana temaların tamamı bir arada gösterilmektedir. Bu bölümde her bir ana tema ve kodlar detaylı olarak açıklanacaktır.

Şekil 3: Dil ve Kültür ile ilgili ana temalar ve temalara ait kodlar.

4.4. Birinci alt problem olan “Yabancı dil okutmanlarının kültür ile ilgili düşünceleri nelerdir?” sorusuna ait bulgular ve yorumları

Aşağıdaki şekilde birinci alt problemlere ait sorunun cevaplarından elde edilen kodlar ve ana tema gösterilmektedir.

Şekil 4: Yabancı dil okutmanlarının kültür ile ilgili düşüncelerine ait kodlar ve ana tema.

Şekilde araştırmaya katılan öğretim elemanlarının “Yabancı dil okutmanlarının kültür ile ilgili düşünceleri nelerdir?” şeklinde sorulan soruya verdikleri cevaplardan parça-bütün ilişkisi, dil ve kültürün işlevi, karşılıklı etkilenme ve dilin gelişimi kodları elde edilmiştir ve bu kodlar “dil-kültür ilişkisi” ana teması altında gruplandırılmıştır. Elde edilen kodlar aşağıda daha detaylı olarak açıklanmıştır.

Alanyazına bakıldığında dil ile kültür arasında etkileşim açısından çok kuvvetli bir bağ olduğu ve hatta bu iki olgunun birbirinden ayrılması çok güç birer yapı olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerin analizlerinden elde edilen verilerden hem dilin hem de kültürün oluşumu, işlevi ve gelişimi arasında gizli bir bağın olduğu ve her iki olgununda sürekli olarak birbirini etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumu katılımcılardan bazıları şöyle ifade etmektedir:

K4: *Biri olmadan diğeri var olamaz diye düşünüyorum. İkisi birbirine çok sağlam bir şekilde bağlıdır. Dilin içeriğini oluşturan şey kültürdür.*

K7: “*Dil insan hayatının en önemli parçası olup, günlük hayatın ve kültürün aktarımında önemli bir rolü vardır. Kültür aktarımı konusunda çok önemli bir yeri vardır.*”

K14: *Dil kültürün yansımasıdır. Bir milletin kültüründe bulunan öğeler dil sayesinde açığa çıkar ve zenginleşir.*

Katılımcılar dil ile kültür arasındaki bağdan bahsederken birbirlerini tamamlayan, biri olmadan diğerinin tam olarak işlevsel olamayacağı bir yapıyı işaret etmektedirler. Dil ile kültürün ayrılmaz bir bütün olduğu, konuşulan dilin aslında konuşulduğu toplumun kültürünü yansıtan bir iletişim aracı olmasından ve kültürün de zamanla dilin kendine özgü yapılarından etkilenerek değişmesinden anlaşılmaktadır (Rivers 1981; Brown 1994; Liddioat 2003).

4.4.1. Parça-Bütün İlişkisi

Dünyada var olan dillerin yapıları genel hatlarıyla incelendiğinde kültürün dili şekillendiren en temel olgu olarak tanımlamak mümkündür. Liddioat (2003) dilin bütün yapılarında ve her düzeyinde kültürün izlerini barındırdığını savunmaktadır. Dil bilimciler arasında bu görüşün tam tersini savunanlar da mevcuttur. Örneğin; Gladstone (1972) dili kültüre şekil veren ve bizim kültürel kimliğimizi ve değerlerimizi yansıtan bir kültür çıktısı olarak görür. Her iki durumda da dil ile kültür arasında bir *parça-bütün* ilişkisi olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Bu durum katılımcıların şu söylemlerinden de anlaşılmaktadır:

K11: *Dil bir toplumun ve o toplumun kültürünün yansımasıdır. Kültür ve dil karşılıklı iletişim içerisindedir. Bir dil öğrenen bir kişi o dilin parçası olduğu kültürü de öğrenir.*

K16: *Dil ve kültür birbirleriyle sürekli bir etkileşim içerisindedirler. İnsanların konuştukları dil kültürlerini, içinde yaşadıkları kültür de dillerini etkilemiştir.*

4.4.2. Dilin İşlevi, Kültürün İşlevi

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerden anlaşıldığı üzere dil kültürün nesilden nesile aktarılmasını sağlayan başlıca araçlardan biridir. Toplumların sahip olduğu değerler, inanışlar ve yaşam tarzlarına ait olgular yazılı ve sözlü dil aracılığı ile sonraki

kuşaklara aktarılır. Eğer bir toplum dilini herhangi bir nedenle kaybederse geçmiş ile arasındaki bağ kaybolur ve zamanla önceki kuşaklarına ait olan alışkanlıkları, gelenek ve görenekleri yani kültürel varlığını yitirmeye başlar. Bu durumu katılımcılardan bazıları şu şekilde ifade etmektedir:

K15: Dil de tıpkı diğer toplumsal değerler gibi toplumda kültürün aktarımı görevini üstlenen bir değerdir.

K2: Şimdi dil bir kültürün aynasıdır benim için. Eğer bir kültür ne ise onu en iyi şekilde yansıtan parçalardan bir tanesi dildir ve kültürün anlatılması aktarılması için en önemli parçadır.

Öte yandan kültür ise aynı çevreyi paylaşan bir grup insanın (toplumun) inanışlarını, adetlerini, ahlak kurallarını, yaşam tarzlarını başka bir deyişle ortak noktalarını belirleyen ve bunun sonraki nesillere aktarılmasını sağlayan en genel sistemdir. Yani kültür, kişilerin çevrelerini ve aynı ortamı paylaştıkları diğer kişileri algılamasını ve anlamasını sağlayan bir olgudur (Alptekin 1993; Nault 2006). Rocher (2004: 142) ise kültürün “bir toplumdaki insanların çoğunluğu tarafından kabul edilen fikirlerin ve duyguların bağlantısı” olduğundan bahsetmiştir. Katılımcıların bazıları bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

K11: Kültür, belli bir grup ya da toplumun ortak inanç, davranış ve değerler toplamıdır.

K14: Bir ülkenin milletini ya da topluluğunun sahip olduğu değerlerdir. Bu değerler insanları bir araya getirir ve onları ait olduğu topluluğa daha çok bağlar.

K17: Kültür, geçmişten günümüze aktarılan, nesiller arasında köprü niteliğinde olan, maddi manevi tüm değerler ve bilgi bütünüdür.

Dilin en temel işlevi kişiler arasındaki iletişimi sağlayan bir araç olarak düşünülse de aslında dil var olduğu toplumun temel yapı taşlarını, düşünce yapılarını, inanışlarını, gelenek-göreneklerini, ahlak kurallarını yani kısacası geçmiş bütün yaşantılarını günümüz ile bağlayan bir köprü olmasıdır. Bu açıdan dil bir kültür

aktarım aracıdır. Kramsh'a (1998) göre bir kişinin kullandığı kelimeler o kişinin düşünce yapısını, inançlarını vb. özelliklerini yani kişinin kültürel gerçeğini yansıtır.

4.4.3. Karşılıklı Etkilenme

Daha öncede bahsedildiği üzere dil ile kültür her aşamasında birbirini etkileyen iki olgudur. Jiang'a (2000) göre dil kültürün bir parçasıdır ve o olmadan kültür var olamaz. Ona göre dil kültürü yansıtır ve kültür tarafından şekillendirilir. Yapılan görüşmelerde katılımcılar dil ile kültürün birbirini tamamlayıcı birer yapı olduğunu bu nedenle de her aşamada birbirlerini doğrudan etkilediğini ifade etmektedirler.

K2: "Kültür ne ise onu en iyi şekilde yansıtan parçalardan birisi de dildir ve kültürün hem aktarılması hem de anlatılması için en önemli parçadır."

K16: Dil ve kültür birbirleriyle sürekli bir etkileşim içerisinde dirler. İnsanların konuştukları dil kültürlerini, içinde yaşadıkları kültür de dillerini etkilemiştir.

.K5: Ee, yani kültürde yaşanan olaylar düşünce yapısı her şey dile geçiyor. Ben dile geçtiğine ve dilden dile geçtiğine inanıyorum ve dilden bağımsız olduğunu düşünmüyorum. Ee, hani dilin kültürü etkilemesi de mümkün olabilir ama daha çok biz düşündüğümüzde kültürün dili daha çok etkilediğini görüyoruz.

Gerek dilin gelişimi ve kullanımında işlevselliğin artması gerekse kültürün oluşumu ve gelecek kuşaklara aktarımında her iki kavram arasında sıkı bir ilişkiden söz edilebilir. Hatta bu ilişki tek yönlü bir etkileme veya etkilenmeden öte karşılıklı etkileme ve etkilenmeye dayalı etkileşim boyutunda gerçekleşmektedir. Kültür ve dil arasında görülen dinamik bir süreç olarak işleyen etkileşim olgusu üzerinde durulması gereken önemli bir durumdur.

4.4.4. Dilin Gelişimi

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelere göre katılımcılar dilin kültür tarafından şekillendirildiğini düşünmektedir. Buna göre bir toplumun kültürü geliştikçe ve değiştikçe aynı oranda dil de gelişir ve değişir. Kuo ve Lai (2006) bir toplumun kültürünün ve buna bağlı olarak kullandığı dilin zaman içerisinde değişebileceğinden bahsetmektedir. Çalışmalarında bu durumu şu şekilde örneklemeştir; "Belirli kültürel etkinliklerle özdeşleştikçe yeni kelimeler ortaya

çıkar. Ana babalarımız tarafından kullanılan argo kelimeler bugün kullandığımız kelimelerden çok farklıydı”. Buna göre dilin gelişiminin (en azından belirli bir kısmının) kültür ile doğrudan ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Aşağıda verilen katılımcı görüşlerinden bazıları bu durumu destekler niteliktedir.

K17: *Yıllar geçtikçe kültürdeki yığın artar, her nesil daha dolu dolu bir kültürel bir mirasa sahip olur bu da dildeki zenginliği arttırır.*

K13: *Dil kültürle birlikte değişen ve gelişen ve insanların duygu ve düşüncelerini aktarmaya yarayan kültürün önemli bir parçasıdır.*

4.5. İkinci alt problem olan “Yabancı dil öğrenirken öğrencilerin yaşadıkları kültür kaynaklı sorunlar nelerdir?” sorusuna ait bulgular ve yorumları

Aşağıdaki şekilde ikinci alt problemlere ait sorunun cevaplarından elde edilen kodlar ve ana tema gösterilmektedir.

Şekil 5: Yabancı dil öğrenirken öğrencilerin yaşadıkları kültür kaynaklı sorunlara ait kodlar ve ana tema.

Şekilde araştırmaya katılan öğretim elemanlarının “*Yabancı dil öğrenirken öğrencilerin yaşadıkları kültür kaynaklı sorunlar nelerdir?*” şeklinde sorulan soruya verdikleri cevaplardan elde edilen kodlar transfer hataları, kültürlerarası görüş farklılığı, yanlış anlam yükleme ve kültürünü/kültürleri tanımama olarak

belirlenmiştir. Elde edilen bu kodlar “dil-kültür sorunları” ana teması altında gruplandırılmıştır. Elde edilen kodlar aşağıda daha detaylı olarak açıklanmıştır.

Bir yabancı dile ait yapıları ve kelime türlerini öğrenmek dilin tam anlamıyla kullanılabileceği anlamına gelmez. Çünkü bir dil en genel hatlarıyla içinde bulunduğu kültür tarafından şekillendirilir. Bu, dilin her bir yapı taşının özellikle de sahip olduğu kelimelerin taşıdığı anlamların kültür tarafından şekillendirildiği gerçeğini ortaya koymaktadır. Her bir dilin ait olduğu kültürün farklı olduğu düşünülünce bir kelimenin taşıdığı anlam diğer dillerdeki karşılıklarından çok farklı bir yan anlam taşıyabilir. Bu nedenle dilden dile aktarım yapılırken kelime ve ifadelerin birincil sözlük anlamlarına bağlı kalınarak yapılan bir aktarım yanlış yorumlamalara ya da kavram karmaşasına neden olabilir. Böyle bir durumda bir cümlenin vermek istediği mesaj çok daha farklı bir anlama bürünerek iletişim sorunları yaratabilir. Bir kişi hedef dilde bir cümle oluşturacağı zaman önce olguyu kendi zihnindeki karşılığı ile özleştirir ve daha sonra hedef dile dönüştürür. Bu dönüşüm sürecinde eğer kişinin zihninde olgunun hedef kültürdeki karşılığı yoksa otomatik olarak kişinin kendi kültürünün yüklediği anlam seçilir ve bu durum çoğu zaman yanlış anlaşılmalara neden olur. Örneğin; herhangi kötü ya da sıkıntılı bir durumun ardından söylenen “geçmiş olsun” ifadesi hedef dile aktarılacağı zaman eğer konuşmacı bu ifadenin hedef kültürdeki karşılığından haberdar değil ise kelimelerin sözlük anlamlarını referans alarak “geçmiş” ve “olmak” kelimelerini birleştirmeye çalışacaktır. Fakat bu ifade pek çok dilde farklı bir kültürel algıya bağlı olduğu için bizim düşünce yapımızdan farklıdır. Bir Amerikalı böyle bir durum karşısında “Bunu duyduğuma üzüldüm.” ifadesini kullanacaktır. Aşağıdaki katılımcının görüşmesinden alınan bir kesit bu durumun bir örneği niteliğindedir.

K1: ... yine aynı şekilde Başın sağ olsunda ki gibi ya da atasözü kullanmak istiyorlar “ayağını yorganına göre nasıl uzatırım” diyor ama birebir çevirdiği zaman anlamsız olduğunu söylüyoruz, sonra bu kültürde hangi ifadenin kullanıldığını anlatmaya çalışıyoruz ve neden o kelimeleri ya da terimlerin kullanıldığını anlatıyoruz.

Yukarıda bahsedilen durum yalnızca dilin kelime ve ifadeleri ile alakalı değildir. Bir dilin sahip olduğu cümle dizini dilin konuşmacılarının düşünce yapıları

ile alakalıdır. Bu nedenle yabancı dil öğrenen bir kişi eğer hedef dilin düşünce yapısını ve sistematığını iyi bir şekilde kavramamış ise dilden dile aktarım yaparken hatalara neden olabilir. Örneğin Türkçe dil yapısı “gizil özne” kullanımına çok uygundur. Öte yandan İngilizce’ de ise böyle bir kullanım yoktur. Türkçe “Ben doktorum.” ifadesi yalnızca “Doktorum.” şeklinde kullanılabilirken bunun karşılığında İngilizce’ de sadece “I am a doctor.” ifadesini kullanabilmekteyiz. Dil yapısındaki bu farklılık aktarım sürecinde problemler yaşanmasına neden olabilmektedir. Katılımcılardan birinin görüşleri bu durumu daha iyi örneklemetedir:

K3: Mesela bizde işte örnek vermek gerekirse 3. Tekil Kişisi "O" dur sadece ama İngilizce' ye baktığınızda onlarda 3 tane farklı "O" vardır; "He", "She" ve "It" diye üç farklı şekilde "O" diyebiliyorlar. Konuşurken şu anda kim olursa olsun hangi aşamada olursa olsun "He" ve "She" yi konuşurken karıştırabiliyoruz ki burada da dilin kültürle bir bağlantısının olduğunu düşünüyorum.

4.5.1. Transfer Hataları

Yukarıda bahsedilen durumlar yabancı dil öğretme ve öğrenme sürecinde kültürün ne kadar büyük bir öneme sahip olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır. Eğer süreç içerisinde kültür aktarımına yer verilmez ise öğrenen hedef dilin düşünce yapısını ve bununla birlikte ifade çeşitliliğini tam olarak kavramayacaktır. Bu durum hedef dilin kullanımında ve ana dile aktarımını aktarımında sorunlara neden olacaktır. Olayları ve olguları kendi dilinin sistematığında düşünen bir kişi bu düşüncelerini hedef dile tam olarak transfer edemeyecektir. Deyim, atasözü ve espriler bu tür sorunların en çok karşılaşıldığı gruplardır. Yukarıda bahsedilen aktarım sorunlarının bir diğer nedeni de bu tarz ifadelerin karşılıklarının öğrenenin kendi kültüründe var olmamasıdır. Katılımcılar kültür kaynaklı transfer sorunları hakkında şu görüşleri belirtmişlerdir:

K15: Kendi dil kuralları ile karşılaştırma hatasına düşürdükleri ve de sürekli kendi anadili ile düşünerek çeviri yöntemini uygulama yanlılığı sebebiyle dile tam anlamıyla adapte olamıyorlar.

K16: Atasözleri ve deyimler bir dili konuşan insanların içinde yaşadıkları kültürden bağımsız değildirler. Yaşanan belli bir durumu her kültür dolayısıyla da her

dil farklı bir şekilde adlandırmışlardır. Dolayısıyla öğrenciler, atasözlerinin ve deyimlerin birebir karşılığı kendi dillerinde olmadığı için zorlanmaktadırlar.

K17: Hedef dil ve anadilde ortak olmayan, bazen de birinde var olup diğer dilde karşılığı olmayan kelime, sözcük ya da cümle öbeklerinde öğrenciler zorluk yaşıyorlar.

4.5.2. Kültürlerarası Görüş Farklılığı

Yabancı bir dilin yapısına ve sözcük bilgisine hakim olmak bazı durumlarda hedef dili anlamak ve iletişim kurmak için yeterli değildir. Kişinin okuduğunu ya da duyduğunu doğru bir şekilde anlayabilmesi için bahsi geçen konu hakkında yeterli bilgiye sahip olması gerekir. Hedef dili anlamayı ve iletişimi engelleyen bir diğer durum da kültürlerarası görüş farklılıklarıdır. Hedef kültürde var olan temanın karşılığı eğer ana dilde mevcut değil ise ya da tema yerel kültürde nahoş bir duruma karşılık geliyor ise öğrenen farkında olmadan algılarını kapatır ve bahsedilen durumu anlamaktan ya da hakkında konuşmaktan kaçınır. Örneğin, bir İspanyol ile bir Hindu'nun boğa güreşine karşı olan tutumları, bu konu hakkındaki tamamıyla farklı düşünceleri aralarındaki iletişimin boyutunu değiştirecektir. Wang (2011: 225) ise çalışmasında bu duruma şöyle bir örnek vermektedir:

“Bir Amerikalı bir Çinlinin evini ziyaret eder, misafir ev sahibinin karısını görünce "Eşiniz çok güzel" der. Ev sahibi gülümser ve şöyle der: "Neresi? Neresi? "- bu Amerikalıyı şaşkırtır fakat yine de cevap verir:" Gözleri, saçları, burnu, her yeri, her yeri ..." ki bu cevap ev sahibi için biraz karmaşıktır. Bu şaşkınlık farklı kültürlerden kaynaklanmaktadır. "Neresi? Neresi? " Çince' de bir iltifatı kibarca ve mütevazî bir şekilde geri çevirmek için kullanılan" Nali! Nali!" ifadesinin İngilizce karşılığıdır. Ancak Amerikalı bunu "vücudun hangi kısımları güzeldir" diye anlamıştır. Dolayısıyla, her iki tarafın da yanlış anlaşılmasının nedeni geleneklerdeki ve alışkanlıklardaki farklılıklardır. Her biri diğerinin söylediği şeyi kendi kültürüne göre anlayıp ona göre ifade etmektedir.

Katılımcılardan bazılarının yukarıda bahsedilen durum ile ilgili görüşleri ise şunlardır:

K11: Yazma ya da konuşma becerisinde konu kendi kültüründe çok önemli değilse öğrencinin çok detaylı bir şekilde konuşamıyor ya da yazamıyorlar.

K11: *Bir kültürde çok önemli olan bir şey diğer kültürde çok önemli değilse geçiş çok etkili olmuyor. Kültüre özgü özel günler (örneğin cadılar bayramı) çok kapsamlı bir biçimde işlenemiyor. Kültürel farklar konunun derinlemesine incelenmesini engelleyebiliyor.*

4.5.3. Yanlış Anlam Yükleme

Her dilin kendine özgü bir yapısı ve sistematığı vardır. Bu farklılık kelime ve ifadelerde de görülmektedir çünkü dildeki kelimelerin anlamlarını oluşturan temel elementler dilin ait olduğu kültür ve bu kültürden etkilenen bireylerin düşünce tarzları ve çevreyi algılama biçimleridir. Bahsi geçen tüm bu farklılıklar yabancı dil öğrenen birinin bazen kendi başına başa çıkamayacağı kavram kargaşası gibi sorunlara neden olabilir. Özellikle öğrenilen hedef dilin kültürüne ait bir yapı, kelime ya da ifadenin yerel kültürde karşılığı yok ise bu daha zor bir hal alabilir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan kaynakların içinde bu gibi kültürel temalara genel hatları ile yer verilmektedir fakat bazı durumlarda kaynaklardaki bilgi ele alınan olgunun, temanın ya da kavramın karşılığını bulmada yetersiz kalabilmektedir. Örneğin İngilizce bir okuma metninde geçen “suburb” ifadesi Amerika’ da şehir merkezinin dışında genellikle birbirinden uzak geniş araziler içerisine kurulu büyük evlerin bulunduğu bir yerleşim yerini tanımlamak için kullanılır. Fakat bu kelimenin Türkçe karşılıkları arasında “kenar mahalle”, “varoş” ve “banliyö” gibi kelimeler vardır. Bu kelime ile karşılaşan öğrenen eğer kelimenin arka plan bilgisine sahip değilse sözlük anlamlarını referans alacak ve bu yerleşim yerini genel eğitim seviyesinin ve ekonomik durumun diğer yerlere oranla daha kötü olduğu bir yerleşim yeri olarak algılayacaktır. Bu durum öğrenen açısından bir kavram kargaşasına neden olacaktır. Böyle durumlarda öğreticinin yapacağı sözlü açıklamalar ve temayı ya da kavramı açıklayan yazılı ve görsel ekstra kaynaklar kullanması, öğrenenin algılama düzeyini artırarak kavram kargaşası yaşamasını engelleyebilir. Katılımcılardan bazıları bahsedilen bu durum hakkında şu görüşleri belirtmiştir:

K4: *Kültürel temaları anlatırken karşılaştırma yapıyorum, Türk kültürü ile karşı kültürü karşılaştırıyorum ve çocukların bu şekilde daha iyi anlayacaklarını düşünüyorum. Bizde olmayan bir şeyin olduğunu veya bizde olan bir kültürel durumun*

karşı kültürde farklı bir şekilde ifade edildiğini, farklı olduğunu belirtmeye çalışıyorum.

K6: Genelde hani bu tür kültürel şeyler çok soyut oluyor. Somutsa eğer genelde video ya da bir resim gösteriyoruz. İnternet açıyoruz; bakın şunlar da bu demek diye. Genelde resim ya da video somut bir şeyse, soyutsa da kendi elimizle onu açıklamaya çalışıyoruz. Evet bu özel günler özellikle çoğu kitapta oluyor hani her konuda geçiyor. .... “Christmas” olsun, hani değişik yılbaşıları onların özel değişik günleri var. Bunlarla ilgili baya sorun yaşıyor öğrenciler hani bilmiyorlar çünkü bizim kültürümüzde yok yine hani bir şekilde açıklamaya çalışıyoruz hani elimizden geldiğince.

4.5.4. Kültürünü-Kültürleri Tanımama

Yabancı bir dile tam olarak hakim olmanın -özellikle hedef dilde etkili bir iletişim kurmanın- önemli bir kısmının öğrenin hedef dilin kültürü ya da kültürleri hakkında yeterince bilgiye sahip olması gerektiği bu çalışmada sıkça tekrarlanan bir durumdur. Kişi hedef kültüre ait olguları kavrayabilmek için kendi kültüründeki referansları kullanır. Bu nedenle başka bir kültüre hakim olmak için kişinin önce kendi kültürüne hakim olması gerekir. Kramsch’ a (1998) göre bir kişinin yabancı bir kültürü anlaması için hedef kültür ile kendi kültürünü kıyaslaması gerekir. Özil (1991) de kültürlerarasın farklılıkların ve benzerliklerin varlığını ve kendi benliğimizin bilincini daha iyi anlamamıza yardımcı olduğunu ifade eder (Aktaran: Özışık, 2004).

Kişinin kendi kültürü ile ilgili yeterince bilgi ve donanıma sahip olamaması, hedef kültürde karşılaştığı olguları kendi kültürüne aktarırken güçlük çekmesine neden olacaktır. Bu nedenle yabancı dil derslerinde karşılaştırmalı bir kültür aktarımı öğrenenin hem kendi kültüründeki eksikleri gidermesine hem de hedef kültürü daha anlamasına ve sonuç olarak öğrenilen hedef dilin daha etkili bir biçimde kavranmasına yardımcı olacaktır. Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri ise şu şekildedir:

K8: Öğrencilerin doğduğundan bu yana öğrendiği şeyler var, sürekli kullandığı, günlük hayatta kullandığı belli başlı kalıplar vardır. Bunları öğrendiği dile yansıtmaya çalışırken bire bir aynısı gibi yansıtmaya çalışıyor. Onların daha farklı ifade edebilecekleri, arada ki kültür farkından ötürü bunun olabileceğini

düşünemiyorlar maalesef. Kendi kültürüne de yeterince aşına olmama durumunda karşılaşabiliyor. Daha kendi dilinde bunu nasıl söyleyeceğini bilmeden farklı bir dilde söylemeye çalışıyor. Aradaki bu background eksikliğinden hedef kültürdeki background eksikliğinden ötürü öğrenciler sıkıntı yaşayabiliyorlar.

K4: Kültürel temaları anlatırken karşılaştırma yapıyorum, Türk kültürü ile karşı kültürü karşılaştırıyorum ve çocukların bu şekilde daha iyi anlayacaklarını düşünüyorum. Bizde olmayan bir şeyin olduğunu veya bizde olan bir kültürel durumun karşı kültürde farklı bir şekilde ifade edildiğini, farklı olduğunu belirtmeye çalışıyorum.

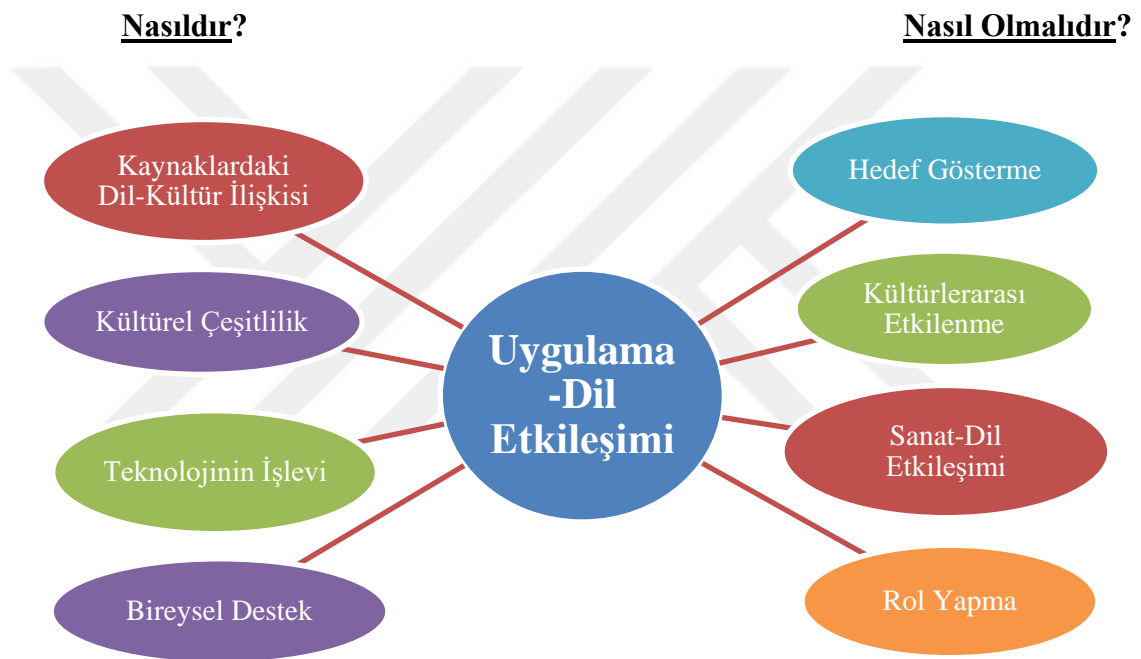
K1: Az önce de bahsettiğimiz gibi işte bazı anlamların ya da kelime anlamlarının oturması açısından. Onları kendi hedef kültürleri ile karşılaştırmalarını sağlayabilmek adına belki az da olsa Türk kültüründen bahsedilebilir. Aynı şekilde hedef kültürü diğer kültürlerle de karşılaştırabilmek adına başka kültürlerden örnekler de verilebilir.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere yabancı dil derslerinde yerel kültür ile hedef kültür(leri) karşılaştırmak anlamlandırma sürecini daha etkili hale getirerek öğrenenin dil üzerindeki hakimiyetini olumlu yönde etkilemektedir.

Sonuç olarak öğrencilerin dil öğrenmede yaşadıkları zorlukların özellikle deyim içeren kalıplaşmış ifadelerde daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Taşıdığı anlam aynı olan deyimler farklı biçimde ifade edildiğinden kavram kargaşası yaşanabilmektedir. Öğrencilerin özellikle kültürel farklılığı ortaya çıkaran atasözü, deyim, şaka gibi kalıplaşmış ifadelerin becerilerini sergilerken zorlandıkları görülmektedir. Öte yandan çeşitli medya araçlarının yaygın kullanımı kültürlerarası hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilenmelere neden olmaktadır. Öğrencilerin hem kendi kültürlerini hem de hedef kültürü tanımamalarından kaynaklı sorunlarla da karşılaşmaktadır. Bu durum neyi ne ile eşleştireceğini bilmediği durumlarda içinden çıkılmaz bir hale gelebilmektedir.

4.6. Üçüncü ve dördüncü alt problemleri olan “Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıldır? ve nasıl olmalıdır?” sorularına ait bulgular ve yorumları

Bu kısımda araştırmacının öğretim elemanlarına sormuş olduğu ve araştırmanında üçüncü ve dördüncü alt problemlerini oluşturan soruların cevaplarının analizinden elde edilen kodların aralarındaki ilişki neticesinde tek bir ana tema altında toplanmaları uygun görülmüştür. Aşağıdaki şekilde üçüncü ve dördüncü alt problemlere ait soruların cevaplarından elde edilen kodlar ve ana tema gösterilmektedir.

Şekil 6: Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamaların nasıl olduğu ve nasıl olması gerektiğine dair kodlar ve ana tema.

Şekilde araştırmaya katılan öğretim elemanlarının araştırmanın üçüncü alt problemi olan “*Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıldır?*” şeklindeki soruya verdikleri cevaplardan elde edilen kodlar kaynaklardaki dil-kültür ilişkisi, kültürel çeşitlilik, teknolojinin işlevi ve bireysel destek olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretim elemanlarının araştırmanın dördüncü alt problemi olan “*Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıl olmalıdır?*” şeklindeki soruya verdikleri cevaplardan elde edilen

kodlar ise hedef gösterme, kültürlerarası etkilenme, sanat-dil etkileşimi, rol yapma ve kültürel kalıpların etkisi olarak belirlenmiştir. Her iki sorunun cevaplarından elde edilen kodlar ise “uygulama-dil etkileşimi” ana teması altında birleştirilmiştir. Elde edilen kodlar aşağıda daha detaylı olarak açıklanmıştır.

Dil öğrenme programlarında dört temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulama önerilerine baktığımızda özellikle hedef kültürden bahsedilerek diğer kültürlerde gösterilerek hedefe yönelik çalışmalar artırılmadığı. Kültürel kalıpların etkisinin dilbilgisinde kayda değer olmayacağı ancak okuma, yazma ve dinleme becerilerinin gelişmesinde yüksek etkiye sahip olacağı düşüncesi ağırlıklıdır. Temel becerilerin anlaşılması ve kullanılması noktasında mecazın işlevinin etkisinin geniş olacağı anlaşılmıştır. Resim, müzik, sinema gibi sanatsal faaliyetler çerçevesinde kültürün sanat üzerindeki etkisi kullanılarak dil öğretiminde kullanılması görüşü ortaya konulmuştur. Temel becerileri öğretirken hem kendi kültürümüz hem de hedef kültür arasında bağ oluşturarak olumlu etkilenmeler sağlanabilir. Hedef kültürde var olan durumlar imkanlar çerçevesinde örnek olaylar kullanılarak açıklanmalı ve aktivite içerecek konularda öğrencinin de dahil edilerek öğrenmesine katkı sağlanabilir. Yukarıda bahsedilenlerin örnekleri bazı katılımcıların şu ifadelerinde görülmektedir:

K10: “Kültürün dil bilgisi öğretiminde kullanılmasının etkili olacağını düşünmüyorum ama okuma, yazma ve dinleme gibi temel becerilerin öğretiminde kalıpların ve anlamlarının işe yarayacağını düşünüyorum”

K7: “Yazma, konuşma ve okuma gibi temel becerilerde deyim ve atasözü ile şaka ve esprilerin karşılıkları verilerek kullanımları ve nerede kullanacağına dair bilgiler çeşitli aktivitelerle öğrencilerde dahil edilerek öğretilir”

K12: “Hedef kültür ağırlıklı olmak üzere hem kendi kültürümüz hem de diğer kültürlerden de bahsederek benzer ve farklı yönler gösterilerek karşılaştırmalı şekilde kullanılabilir.”

Yabancı dil öğretiminde, doğrudan ya da dolaylı olarak o dilin kültürünü de öğretmenin bir gereklilik olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü dil doğası gereği

var olduğu kültürün izlerini taşır ve tam olarak öğrenilebilmesi ve kullanılabilmesi için içinde barındırdığı kültürel öğelerin de iyi bir Şekilde anlaşılması gerekir. Bu nedenle dil ğretiminde kullanılan kaynakları hedef dilin kültür ya da kültürlerinden soyutlamak öğrenmeyi kısıtlayacak ve süreci daha mekanik bir hale getirecektir. Seelye (1997) kültürden izole bir öğrenme sürecinin kişilerin o toplum ile bütünleşmesini ve sosyalleşmesini engellediğini savunmaktadır. Öte yandan hedef dile ait kültür ya da kültürlere karşı olumlu tutumlar gösteren başka bir deyişle daha ilgili ve meraklı olan kişiler dil öğrenmede daha başarılıdır (Gardner ve Lambert, 1972; Dörnyei, 1994).

Yabancı dil öğrenme ortamlarına kültürün etkin bir biçimde dahil edilmesi hedef dilin tüm seviyelerdeki kazanımları açısından önemlidir. Kültürel bir zemin üzerinde öğretilen dile ait yapılar, sözcük bilgisi ve temel becerilerin edinimi daha kalıcı ve doğal hale gelir. Kramsch (2001: 1) kültürün dil öğretimindeki yerini şu Şekilde ifade etmiştir:

Kültür dil ğretiminde gözden çıkarılabilir, tabiri caizse konuşma, dinleme, okuma ve yazma becerilerinin öğretimine iliştirilmiş bir beşinci beceri değildir. İlk günden itibaren, daima arka planda, iyi öğrenenlerin zor kazandıkları iletişim yetilerinin sınırlarının net olduğunu umdukları anda onları altüst etmek için hazırdır ve çevrelerindeki dünyayı algılama becerilerine meydan okumaktadır.

Kramsch'ın yukarıdaki ifadelerinden de anlaşılacağı üzere kültürden bağımsız öğretilen bir dilde öğrenme tam olarak gerçekleşmez. Eğer kültür süreçten arındırılırsa özellikle dilin iletişimsel boyutu düşünüldüğünde öğrenenler kolaylıkla yanılığya düşebilirler. Çünkü bir yapının ya da szcgn taşıdığı kültürel kodu anlamak kelime ve dil bilgisinden çok daha öte bir beceridir ki bu tam olarak kültürel arka plan bilgisine sahip olmayı gerektirir.

4.6.1. Kaynaklardaki Dil-kültür ilişkisi

Kültürün dil öğrenme üzerinde etkisi oldukça büyüktür. Bu nedenle kullanılan kaynakların da hedef dilin kültür ya da kültürlere ait öğeler barındırması hem dilin yapısal bileşenlerini hem de kültürel boyutunu öğretmesi dil öğrenme sürecinin etkinliği açısından önemlidir. Katılımcılardan alınan görüşlerden bazılarında

bakıldığında kullanılmakta olan mevcut kaynakların bazılarının bu hassasiyetle hazırlanmış olduğu bazılarının ise bu pek dikkate almadığı görülmektedir.

K1: Bugüne kadar okuduğum ders kitaplarında kültüre yer veren kitaplar da var, yer vermeyen kitaplarda var. Bazı kitaplar tamamı İngiliz kültürü temelde ilerliyor mesela geçen sene okuduğumuz kitaplardan biri ama benim mesleki İngilizce de okuduğum kitapta hem İngiliz kültürüne hem de diğer kültürel öğeler de yer verilmiştir.

K:7 Tabi ki takip ettiğimiz kitaplar bunda en önemli yeri oluşturuyor ayrıca popüler kültüre ait çeşitli öğeleri öğrencilerimize tanıtıyoruz çeşitli diziler filmler yoluyla öğrencilerimizi yönlendirmeye çalışıyoruz yabancı kültüre aşina etmek için.

Dil öğretimine bakıldığında kültürün kullanıldığı ya da ihtiyaç duyulduğu temel noktaların başında beceri öğretimi gelmektedir. Damen'e göre (1997), kültür dört temel becerinin yanında beşinci bir beceri olarak her bir beceriye özel bir boyut eklemek kaydıyla bağdaştırılabilir. Bu dilin mekanikleşmesini engeller ve edinimini kolaylaştırır. Bu öğrenenin dili daha rahat kavramasına ve içselleştirmesine yardımcı olur.

K14: Örneğin bir yapı öğretirken en çok hangi yapı kullanılıyorsa onu öğretmeye çalışırım çünkü eğer öğrenciler o ülkeye giderlerse daha çabuk o kültüre uyum sağlasınlar isterim. Ya da bazı yapıları neden tercih ettikleri üstünde dururum.

Yukarıdaki ifadeye bakıldığında dil bilgisi yapıları içerisinde özellikle kültür ile alakalı olanların öğrenenin hedef topluma uyum sağlamasına katkı sağlayacağını ve düşünce yapılarını anlamada yardımcı olacağını çıkarmak mümkündür.

Kelime öğretimi kültür gereksinimi açısından en başta gelen konulardan biridir. Çünkü bir kelime içinde var olduğu toplumun ona yüklediği anlamı taşır. Choudhury (2014) dilin bir kültür taşıyıcısı ve kelimenin dilin en temel bileşeni olduğunu bu nedenle kültürel farklılığın en yoğun olarak kelime üzerinde görüleceğini vurgulamaktadır. Bu durum katılımcılardan biri tarafından da şöyle ifade edilmektedir:

K9: Kelime öğretiminde bir takım, eeee “phrase” dediğimiz “expressions” dediğimiz şeyler içerisinde kelimeleri öğretirken aynı zamanda bu tür ifadeleri de veriyoruz ve bu şekilde en çokta belki kelime öğretiminde kültürün aktarımını sağlıyoruz. Yabancı kültürler ile ilgili bilgi veriyoruz öğrencilere.

Dört temel beceri dikkate alındığında kültür öğretimin gereksinimi daha da ön plana çıkmaktadır. Kavrayıcı becerilerden biri olan okuma becerisi öğretiminde kültürün yeri hakkında alanyazında farklı görüşler bulunmaktadır. Alptekin (2006) okunan metnin daha kolay anlaşılabilmesi için metnin daha tanıdık hale getirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bir bakıma okuma parçası içinde var olan kültürel öğelerin bir şekilde yeniden düzenlenerek yerel kültüre ait öğelere dönüştürülmesi demektir.

K11: Okunan parçanın anlamını açıklarken kendi kültürümüzden benzetmeler karşılaştırmalar yaparak parçanın daha iyi anlaşılmasını sağlıyoruz.

K13: Okuma metnindeki kültürel öğeler ile kendi kültürlerine ait öğeleri karşılaştırarak ve bunlara yönelik örnekler vererek kullanırım.

Yukarıdaki katılımcı görüşleri Alptekin’in bu iddiasını destekler niteliktedir. Öte yandan Scott (2004) ise çalışmasında, metinlerde öğrenin kendi kültürüne ait aşına olduğu öğelere maruz kalması metne olan ilginin azalmasına sebep olduğunu belirmiştir. Bir katılımcı bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

K16: Çok fazla kullanmıyorum hatta bazen kaçınmaya çalışıyorum. Öğrencilerin bir okuma metni ile ilgili ne kadar çok "background knowledge"ı var ise, metni de o kadar kolay anlıyorlar. İdeal olanın ise hedef dilin kültüründe mümkün olduğunca çok okuma yapmak olduğunu düşünüyorum.

Bir diğer kavrayıcı beceri olan dinleme becerisi öğretiminde de kültürün ön plana çıktığını görmek mümkündür. Özellikle karşılıklı iletişim söz konusu olduğunda söyleneni tam olarak anlayabilmek için kelime ve dil bilgisi bilgisinden daha fazlasına ihtiyaç duyulur. Tam bu noktada devreye kültür bilgisi girmektedir. Bu durumun en güzel örnekleri “deyim”, “atasözü” ve “esprilerdir”. Aşağıdaki dinleme becerisi

öğretimi ile ilgili katılımcı görüşlerine bakıldığında bu durum daha net anlaşılmaktadır.

K9: Ee dinleme becerisinde şimdi yine kaynaklarımızda bunlarda da aslında epeyce şey var. Yani bu "receptive skills" dediğimiz okuma ve dinlemede oldukça bu konuda bilgiler aktarılıyor aslında. Yani herhangi bir durumda karşılaşılan özel bir durumda o kültürde hangi kelimeler hangi ifadeler kullanılıyor bunlar listening de epeyce yoğun bir şekilde veriliyor diye düşünüyorum.

K5: Yani öğrencinin "Yes" demek yerine "Yeah" demesi ya da bunun dışında "That's nice", "That's wonderful" gibi tepki verici ifadeleri öğrenmesi önemli.

K7: Dinleme de bence kültürün aktarılmasında önemli bir parça, bunun için yine kitabımızdaki dinleme parçalarını kullanıyoruz. Onlarında günlük dilden alıntı olması bu yönde bir fayda sağlıyor bize.

Üretici beceriler arasında düşünülen yazma becerisinde de kültürün etkisini görmek mümkündür. Shen (1989) her dilin kültürü ile bağlantılı kendine has kompozisyon kuralları olduğunu ve bu nedenle bu kuralları hâkim olmak için bir şekilde o topluma ve kültüre ait öğeleri öğrenmek gerektiğini ifade etmektedir. Aşağıdaki görüşler Shen'in savunduğu görüşü destekler niteliktedir.

K14: Her ülkenin kullandığı yazma düzeni farklı ve biz bu düzeni öğretirken öğrencilere o ülke hakkında da bilgi vermiş oluyoruz.

K16: Yazma konusunda özellikle paragraf ve essay nasıl yazılmalı diye öğretirken hedef kültürde nasıl düşünülmesi gerektiğini de öğrettiğimizi düşünüyorum. Dolayısıyla kültür önemli bir ölçüde kullanılıyor.

Üretici becerilerin bir diğeri olan konuşma öğretiminde kültürün etkin bir şekilde kullanılması özellikle de dilin bir sözlü iletişim aracı olarak kullanıldığı durumlarda karşılaşılabilecek aksaklıkların giderilmesi konusunda oldukça önemli bir yere sahiptir. Choudhury (2014) çalışmasında kişinin başarılı bir şekilde iletişim kurabilmesi için hedef dilin kültürüne dair yeterli miktarda bilgiye sahip olması gerektiğini savunmuştur. Bunu gerçekleştirebilmek için ise kaynaklar belirlenirken

özellikle günlük hayata değinen gerçek kaynakların tercih edilmesi gerektiğini düşünmektedir. Yabancı dil kullanıcıların karşılaştığı en yaygın sorunların başında kültür kaynaklı yanlış anlaşılmalarda gelmektedir. Özellikle de atasözü, deyim benzeri ifadeleri anlamak yeterli kültürel arka plan bilgisinin olmadığı durumlarda oldukça güç bir hal almaktadır. Örneğin, “It is raining cats and dogs.” ifadesi Türkçe’ye çevrilirken ifadenin barındırdığı kültürel temayı göz ardı edersek, direkt olarak kelime bazlı bir çeviriye giderek “Kediler köpekler yağıyor.” gibi anlamsız bir ifade ile karşılaşacağız. Aslında bu ifadenin karşılığı kendi dilimize “Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor.” olarak geçmektedir. İşte tam burada kültürün etkisi net bir şekilde anlaşılmaktadır. Biz fazla miktarda yağın yağmurunu bardaktan boşalma olarak anlamlandırırken diğer dile ait toplum bu durumu kedilerin köpeklerin bir araya toplanması ile ilişkilendirmişlerdir. Bu nedenle dilin yalnızca belli bir düzene göre sıranmış kelimeler dizininden çok fazlası olduğunu söylemek mümkündür. Aşağıdaki katılımcı görüşlerine bakıldığında bu durum daha net bir şekilde anlaşılmaktadır.

K16: Atasözleri ve deyimler bir dili konuşan insanların içinde yaşadıkları kültürden bağımsız değildirler. Yaşanan belli bir durumu her kültür dolayısıyla da her dil farklı bir şekilde adlandırmışlardır. Dolayısıyla öğrenciler, atasözlerinin ve deyimlerin birebir karşılığı kendi dillerinde olmadığı için zorlanmaktadırlar.

K15: Konuşma öğretiminde farklı bir kültürün ve coğrafyanın öğrenilmesi ve dil öğrenirken kendimizi iyice hedef dilin ülkesinin bir vatandaşı gibi hissederek konuşulması gerektiğini düşünmekteyim.

K16: Özellikle role-playlerde öğrencilerden hedef dilin kültüründeki ifadeleri kullanmalarını beklerim. Öğrencilerin de bu ifadeleri kullanmaktan hoşlandıklarını gözlemliyorum.

4.6.2. Kültürel Çeşitlilik

Günümüzde başta teknolojik gelişmeler olmak üzere, küresel ölçekte turizm, ticaret eğitim, sağlık vb. durumlardaki gelişmeler insanların yer değiştirme alışkanlıklarını ve sıklıklarını büyük oranda arttırmıştır ve dolayısıyla farklı dil, ırk, din ve kültürdeki insanların bir araya gelme ve iletişim kurma sıklığı da doğru orantılı olarak artmaktadır. Bu durum iletişime yeni bir boyut kazandırmıştır. Ortaya çıkan bu

yeni iletişimsel boyut özellikle yabancı dil öğretimi, öğrenimi ve kullanımı konusunda yeni gereksinimleri de beraberinde getirmiştir. Bu gereksinimlerin başında ise karşılaşılabilecek muhtemel iletişim sorunlarını bilhassa yanlış anlaşılması olabildiğince en aza indirmek için kültür öğretimi ve öğrenimi gelmektedir. Her bir kelime, her bir ifade ve söylem başka dillerde ve başka kültürlerde farklı anlamlar kazanabileceği için olabildiğince fazla ve çeşitli kültürel bilgiye maruz kalmak günümüz dünyasında etkili bir küresel iletişim açısından oldukça önemlidir.

Kişiler arası iletişimin daha kolay ve etkili bir hal alması için kültür bilgisine sahip olmak oldukça önemlidir. Bu nedenle dil öğrenenlerin farklı kültürleri öğrenmeleri ve anlamaları gerekmektedir. Kültürlerarası olmayı öğrenmek farklı kültürlerle ait olguları bilmekten daha fazlasıdır başka bir deyişle bu sıradan bir bilgi birikimden çok diğer kültürlerle mensup kişilerin kendileri, çevreleri ile olan ilişkileri kısacası hayat algılarının kültür tarafından nasıl şekillendiğini anlamaktır. Öğrenenlerin bu kültürel farklılıkların üstesinden gelebilmesi için farklı kültürlerle aşina olmaları gerekmektedir (Scarino ve Liddicoat, 2009). Bu nedenle yabancı dil öğretiminde son yıllarda “kültürlerarası iletişim” ve “kültürlerarası öğrenme” kavramları oldukça sık olarak karşımıza çıkmaktadır. Gökmen (2005: 70)’e göre kültürlerarası iletişim (yeti), “başka dilsel kültüre sahip insanlarla, onların dillerinde etkili ve uygun bir biçimde iletişim kurma becerisidir”. Aynı anlamda kullanılan küresel edinç (global competence), uluslararası edinç (international competence), çoklu kültürel edinç (multicultural competence) vb. terimler olsa da yabancı dil öğretiminde en çok kültürlerarası iletişim yetisi terimi kullanılır.

Kültürlerarası iletişimin önemi bu alandaki sayılı dergilerden biri olan JIC’in (Journal of International Communication) internet sayfasındaki politika bildirim kısmında şu şekilde ifade edilmiştir:

“Günümüz dünyası giderek daha da artan sayıda farklı dil ve kültür arka planına sahip kişilerin iletişimiyle sonuçlanan bağlantılarla şekillenmektedir. Bu iletişim yalnızca iş hayatı, askeri iş birliği, bilim, eğitim, kitle iletişim araçları, eğlence, turizmle değil iş gücü eksikliği ya da politik açmazlar nedeniyle oluşan göçler gibi farklı bağlantılarla ortaya çıkıyor. Tüm bu bağlantılarda, olabildiğince yapıcı olan, yanlış anlaşılma ve kırılmalara yer vermemesi gereken bir iletişim gereksinimi vardır”.

Kültürlerarası iletişimin önemi araştırma çerçevesinde katılımcılar ile yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlardan da anlaşılmaktadır. Katılımcıların bazıları bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

K11: Dil kültür öğrenmek için en önemli araçtır. Bu nedenle dili sadece kelimelerden oluşan konuşma iletişim aracı olarak değil kültürleri diğer bireylere aktarım aracı olarak görülmeli ve mümkün olduğunca fazla kültürel bilgi aktarılmaya çalışılmalıdır.

Yukarıdaki verilmiş olan ifadeden dilin bir kültür aktarım aracı olduğu anlaşılmaktadır. Dil bu özelliği sayesinde farklı kültürlerle ait kişiler arasında bir köprü oluşturmaktadır ve ne kadar fazla ve farklı kültürel bilgi aktarımı olursa o kadar fazla ve farklı köprüler oluşturulabilir.

K1: Evet kitabın içinde kültür olmalı İngiliz kültürü de yer almalı ama diğer ülkelerin de Türkiye de dahil, kültürel öğelerine de yer verilmeli diye düşünüyorum ki karşılaştırma yapılabilirsin, anlamlar oturabilirsin ki çok kitabında bunu başardığını görüyorum.

K3: Tamam dil ile kültür birbiri ile bağlantılı olabilir ama bu bağlamda kültürel öğeleri o kültürde öğretebiliriz ama bunun dışında dil öğretirken farklı kültürleri kullanarak hem öğrenciye farklı kültürler öğretmiş oluruz yani onlara genel kültür bilgisi olarak da fayda sağlamış oluruz ama dediğim gibi aslında hedef kültürle bağlantı olarak da bazı öğeleri öğretmemiz gerekir bunun içinde o dil üzerinden örnekler verilebilir.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere farklı kültürlerle ait bilgilerin öğretilmesi, öğrenene daha geniş ve zengin bir bakış açısı sağlayacağından yabancı dil edinimini daha verimli ve kalıcı bir hale getirecektir.

4.6.3. Teknolojinin işlevi

Dünya her geçen gün değişmektedir ve bu değişimin temel nedenlerinin başında teknolojik gelişmeler vardır. Her gün yeni bir cihaz, program, uygulama vs. yaşantımıza dahil olmaktadır. Bu teknolojik gelişmeler başta askeri, tıbbi, endüstriyel, bilgisayar ve telekomünikasyon alanları olmak üzere günlük hayatın her evresinde

kullanılmaktadır. Günümüzde eğitim de teknolojiyi yakından takip eden ve sürecin merkezine yerleştiren alanlardan biri haline gelmiştir. Özellikle internet ve programlama üzerine yapılan yenilikler ve iyileştirmeler sayesinde eğitim artık daha farklı bir anlam kazanmaya başlamıştır.

Yabancı dil eğitim programlarına bakıldığında sürecin her aşamasının teknoloji kullanımı ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Dil öğretimi üzerine hazırlanmış kitap vb. kaynakların neredeyse tamamının ses ve video CD'lerinin yanı sıra dijital platformları mevcuttur. Öte yandan pek çok şirket dil öğretimi üzerine çok sayıda farklı uygulama geliştirmiş ve dil öğretim sürecini aktif, hızlı ve etkin hale getirmiştir. Artık çok sayıda kurum internet üzerinden dil eğitimi yapmaya başlamış ve dersleri bilgisayar ortamında interaktif bir şekilde yürütmeye başlamıştır. Bu duruma ek olarak yine internet üzerinden video, podcast görsel, kitap, makale, alıştırmaya gibi sayısız dil öğretim materyaline ulaşmak mümkündür. Yabancı dil eğitimcileri programlarını tasarlarken, kaynak seçerken ve ders anlatırken bu imkanları aktif olarak kullanmaktadır. Bu araştırma kapsamında katılımcılarla yapılan görüşmelerden de teknolojinin dil öğretim sürecinde özellikle de kültür aktarımı konusunda ne kadar kullanışlı bir araç olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumu katılımcılardan bazıları şu şekilde ifade etmektedir:

K4: Yine kültürel gelişimi sağlayan şeyler yani hedef dildeki şarkılar, süreli yayınlardaki, tekstleri kullanıyorum. İnternette yayınlanan podcastler ve video castler var onları kullanıyorum. Haber bültenlerini seçiyorum ve komedi dizilerinden bölümler, bu tarz şeyler.

K11: İnternet ve teknoloji çağında yaşadığımız için kitap gibi ders materyallerinin yanı sıra teknolojik ekipmanlar ve online materyallerden yararlanarak video gibi görsel malzemelerden de yararlanarak mümkün olduğunca etkili ders anlatmaya çalışıyorum.

K14: Dizilerde gördüğüm kutlamaları anlatırım ya da öğrencilere o konuyu anlatabilecek dizi ya da filmleri öneririm.

K15: Sınıf dışında öğrenciler için internet url. adresleri ya da kitap isimleri ile kaynak temini konusunda yardımcı oluyorum. Sınıf içi daha çok teknolojik öğelerden yararlanıyoruz.

4.6.4. Bireysel destek

Yabancı bir dil öğrenirken özellikle de kültür gibi bir topluma özgü durumların ve bu durumlara ait yapı, kelime ve ifadelerin anlaşılması öğrenen açısından zorlayıcı olabilmektedir. Bu tarz güçlüklerin aşılmasında temel kaynaklar ve diğer yardımcı kaynaklar yetersiz kalabilir. Bu gibi durumlarda öğretmenin konu ile ilgili (eğer sahipse) tecrübelerini ve kendi yorumlarını paylaşması öğrenenin anlamlandırma sürecini olumlu yönde etkileyecektir. Çünkü öğrenilen yeni bir durumda kendi özüne yakın bir karşılık ve örnek bulması öğrenenin öğrenmeye karşı oluşturabileceği olumsuz tutumları engellemeye yardımcı olacaktır.

K6: Bir şey yazacakları zaman öğrenciler zorlanabiliyorlar bazı spesifik kültürle ilgili şeylerde hani o zamanda bahsetmekte fayda oluyor hani kültürüne bakın şöyle var şunlar farklı şunlar benzer şöyle yazmanız gerekiyor diye.

Yukarıdaki katılımcı görüşünden de anlaşılacağı üzere öğretmenin güçlük çekilen konularda sağlayacağı destek öğrenenin algısını arttırarak öğrenmeyi olum yönde etkileyecektir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültürün en etkili şekilde nasıl kullanılması gerektiği ile ilgili sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen kodlar sırası ile aşağıya ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır.

4.6.5. Hedef Gösterme

Başarılı iletişim, dilbilgisi, fonoloji, sözcük ve kültür gibi birden çok düzeyde yeterlik gerektirir. Kültür uluslararası düzeyde iletişim kurmamız durumunda temel bir faktördür. Kültür, hayatının her alanına dahil edilen ve her yerde iz bırakan ve birbirimizi etkileyen bir bağlam olarak da görülebilir (Brdarić, 2016). Thanasoulas' a (2001) göre kültür kimin kim ile ne hakkında ve nasıl konuştuğunu belirlemekle kalmaz aynı zamanda kişilerin mesajları, mesajların kendilerine göre anlamlarını ve

mesajların algılandığı, yorumlandığı ve iletildiği ya da aksinin olduğu durum ve koşulların nasıl kodlandığını belirlemeye yardımcı olan ve iletişimden ayrılması mümkün olmayan bir olgudur. Yabancı dil derslerinde özellikle hedef kültür başta olmak üzere diğer kültürlerle ait temaların karşılaştırmalı aktarımı öğrenenin hedef dili daha doğal ve kolay bir şekilde edinmesini sağlayacaktır. Temel ders kitapları ve diğer yardımcı kaynaklar belirlenirken içinde diğer kültürle ait temalar baz alınarak hazırlanmış metinler, dinlemeler ve aktivitelerin olduğu kaynakların seçimi bu açıdan hem kullanışlı hem de gereklidir. Bu araştırmaya katılan yabancı dil okutmanlarının bu konudaki görüşleri ise şu şekildedir:

K10: Hedef dilin ait olduğu kültürden soyutlanmadan öğretilmesi gerekiyor. Birbirlerini tamamlayan öğelerdir.

K13: Kültürel temalar kullanıldığında öğrencilerin daha kolay öğrenip hatırladığını düşünüyorum. Bu yüzden daha fazla kültürel tema kullanılması gerekir diye düşünüyorum.

K16: İnsanların içinde yaşadıkları kültür konuştukları dili etkiler. Öğrencilerin hedef dilde kendilerini daha doğal ifade etmeleri için kültür elzemdir.

Çakır'ın (2006: 154) çalışmasındaki şu ifadeleri yukarıdaki görüşleri desteklemektedir:

(...) genel olarak dilin kullanımı sosyal ve kültürel değerlerle ilişkili olduğundan, dil sosyal ve kültürel bir fenomen olarak kabul edilir. Her kültürün kendi kültür normları vardır ve bu normlar bir kültürden diğerine farklılık gösterir, bazı normlar tamamen farklı olabilir ve diğer kültürlerin normlarıyla çatışabilir. Sonuç olarak, diğer kültürlerin normlarını bilmeyen veya paylaşmayan konuşmacılar arasında iletişim sorunları ortaya çıkabilir.

Buna göre yabancı dil derslerinde hedef kültürün ve diğer kültürlerin dile ait bir yapı öğretilirken referans olarak kullanılması öğrenenin algısını, ilgisini arttırarak daha etkili bir dil kullanımının ve dolayısıyla daha etkili bir iletişimin gerçekleşmesine yardımcı olması açısından oldukça önemlidir.

4.6.6. *Kültürlerarası etkilenme*

Kültürlerarası etkileşimin dil öğrenimi üzerine olan etkisi bu çalışma kapsamında daha önce pek çok kez vurgulanmıştır. Yabancı dile ait yapılar, sözcükler ve beceriler öğretilirken dilin ait olduğu kültürden ayıramayacağını unutmamak gerekir. İki olgu arasındaki bu ilişki diller arası aktarım sürecini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle öğretilen olgunun özellikle kültür ile ilgili bir bağı varsa bunun yerel kültürdeki olası karşılıklarının (mevcut ise) verilmesi anlamlandırma sürecini olumlu yönde etkileyecektir. Programlar tasarlanırken kültürel temaların mümkün olduğunca karşılaştırmalı bir şekilde öğretilmesinin göz önünde bulundurulması öğretme ve öğrenme sürecinin etkinliği açısından faydalı olacaktır. Bazı öğretim elemanlarının dil bilgisi, kelime ve dört temel beceri öğretiminde kültürün rolü ile ilgili görüşleri şunlardır:

K11: *Dinlenen parçanın anlaşılmayan yerleri kültürel farktan kaynaklanıyorsa öğrencinin kültüründeki benzer durumlar belirtilir ve karşılaştırma yapılarak öğrencinin konuyu anlaması sağlanır.*

K11: *Bilinmeyen kelime açıklanırken öğrencinin kendi kültüründeki kelimelerle benzetme ve karşılaştırmalar yapılarak kelime açıklanır.*

4.6.7. *Sanat-dil etkileşimi*

Bir toplumdaki sanata ait ürünlerde o toplumun kültürünün izlerini görürüz. Bu nedenle kültür aktarımının en kolay ve etkili yollarından biri resim, hikâye, şiir, roman ve sinema gibi sanat eserlerini kullanmaktır. Bu ürünlerin içerisinde barındırdığı dil karşımıza en doğal ve çarpıcı formunda çıkmaktadır. Belirli bir formata göre yapılandırılmış okuma metinleri, dinleme parçaları ya da aktivitelerin yanı sıra gündelik hayatın bir parçası olan sanata dair özgün (authentic) kaynakların kullanımı öğrenilen hedef dilin doğallığı açısından oldukça önemlidir.

Özellikle dört temel becerinin öğretiminde öğretmenler sıklıkla bu tür özgün kaynaklardan faydalanmaktadır. Örneğin, bir zaman yapısını öğretirken içinde bu yapıya ait konuşmaların olduğu bir film ya da dizi parçasını kullanmak öğrenilmekte olan yapının gerçekçiliğini artırır ya da geleneksel bir yemek ile ilgili bir kelime öğretilirken kullanılan bir görsel anlamı daha zengin ve kalıcı hale getirebilir. Bu

duruma verilecek başka bir örnek şu olabilir; günlük hayatta kullanılan dil sınıfta öğretilen kurallı dilden daha farklı olduğu için öğrenenler hangi seviyede olursa olsun dinleme becerisini öğrenirken yalnızca kullandıkları temel ders kitabına ait dinleme parçalarına maruz kaldıklarında, gerçek hayatta karşılaştıkları dili anlamakta güçlük çekmektedirler. Bu nedenle dinleme becerisi öğretilirken yukarıda bahsedilen kaynaklardan birinin kullanılması sınıfta öğrenilen dilin günlük hayata transfer edilmesini kolaylaştıracaktır. Araştırma katılımcıları bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

K1: Yani kelime ve yapılar var ezberliyorsunuz ve onları olabildiğince çok bir şekilde yapılarda writing materyalinde sık kullanmaya çalışıyorsunuz ama ezbere gidiyor iş. Bir süre sonra film ve dizi izlemeye başladığınızda ya da üniversite lisans eğitiminde işin daha profesyonel üretim kısmına geçtiğinizde bazı şeyleri yanlış kullandığınızın farkına varıyorsunuz ki ondan sonra öğrendiğiniz zaman kültürel farklılıkları bazı şeyleri kullanmaktan vazgeçip ya da bazı şeyleri daha mantıklı bir şekilde kullanmaya başlıyorsunuz.

K4: .... yine bu farklı kültürlerdeki özel günlerin ve bayramların anlatıldığı bu temanın anlatıldığı filmler ve dizilerden örnekler getiriyorum. Çünkü bol bol böyle örnekler bulmak mümkün.

K14: Gerçek materyallerin ya da şarkıların içinde geçen dil bilgisi yapılarını göstermeye çalışıyorum.

4.6.8. Rol yapma

Rol yapma yabancı dil öğretiminde sıkça kullanılan yöntemlerden biridir. Bu yöntem sayesinde öğrenciler hedef kültüre ait özgün durumları taklit ederek bu durumlara ait kelime, ifade ve yapıları kullanmayı öğrenirler. Öte yandan rol yapma öğrencilerin empati kurarak diğer kültürlerle mensup kişilerin davranış ve düşünce tarzlarını deneyimleme ve algılama fırsatı sunar. Kültürlerarası farklılıklardan kaynaklanan iletişim sorunları ve yanlış anlaşılmalara bu yöntem sayesinde daha belirgin hale gelir ve öğrencilerin bu tür sorunlar ile nasıl başa çıkmaları gerektiği konusunda onlara yardımcı olur (Frank, 2013). Belirli bir durumun sınıf içerisinde canlandırılması öğrenilen hedef dile ait unsurların özgür ve anlık olarak bir konuşmada

kullanmalarını sağlar. Buna ek olarak öğrenciler jest, mimik, tonlama, vurgu ve tepki gibi iletişimi güçlendirip daha doğal hale getiren unsurların hedef dildeki karşılıklarını ve bunları uygun durumlarda nasıl kullanmaları gerektiğini öğrenirler (Qu, 2010).

Shumin'e (1997) göre öğrencilerin rol yapmaları ve ardından bahsi geçen durumları tartışmaları, anadil konuşmacılarının belirli durumlarda nasıl davranacaklarını düşünme fırsatı verir ki bu öğrencilerin kültürel algılarını zamanla daha iyi hale getirir. Örneğin öğrenciler "selamlaşma" ile ilgili kelime, ifade ve yapıları öğrendikten sonra buna uygun bir durumu kültürel transfer yapmadan canlandırarak, meydana gelen "iletişim eksikliğini" gözlemleyip ardından durumu kültürel transfer yaparak uygun bir biçimde canlandırabilirler. Böylece öğrenciler, eğer hedef dil kullanılırken kültürel bileşenler göz ardı edilirse özellikle iletişimin nasıl güç bir hal alabileceğini deneyimlemiş olurlar. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelere katılan öğretim elemanlarının bazılarının yukarıda bahsedilen hususlar ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

K2: Aynı zamanda da çocukların belli durumlarda nasıl davranmaları gerektiği üzere "role-playlerde" kültürel öğelerden faydalanabiliriz. Yani örnek veriyorum, siz İngiltere'ye gittiğiniz zaman Müslüm Gürses' ten bahsedemeyeceksiniz ama oraya gittiğiniz zaman orada bir Iron Maden' dan bahsedebilirsiniz, Oprah' tan bahsedebilirsiniz. Bunları bilmemiz gerekiyor ki oradaki bir İngiliz ile diyalog içine girelim ya da bir Latin Amerikalı ile diyalog içine girebilirim, bu da bu şekilde öğretilir.

K16: Özellikle "role-playlerde" öğrencilerden hedef dilin kültüründeki ifadeleri kullanmalarını beklerim. Öğrencilerin de bu ifadeleri kullanmaktan hoşlandıklarını gözlemliyorum.

Sonuç olarak hedef dile ait dil bilgisi, sözcük bilgisi ve dört temel beceri öğretiminde kültürün doğrudan ya da dolaylı olarak kullanılmasının süreci olumlu yönde etkileyeceğine yönelik ifadelerin olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğretim elemanlarının deneyimleri sonucunda vardıkları sonuçlar şöyle sıralanabilir; kaynaklar seçilirken dil-kültür ilişkisi göz önünde bulundurulmalı, farklı kültürlerle ait olgulara değinerek kültürel çeşitlilik sağlanmalı, öğrencilere kültürden bahsederek hedef gösterilmeli, hedef kültüre ait sanatsal faaliyetler kullanılmalı, kültürlerarası

etkilenme sağlanmalı, rol yapma yöntemi kullanılmalı, teknolojiden faydalanılmalı ve kültürel kalıplardan faydalanılmalıdır.

4.7. Beşinci ve altıncı alt problemleri olan “Kültürün etkin kullanımı için tasarlanan sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıldır? ve nasıl tasarlanmalıdır?” sorularına ait bulgular ve yorumları

Bu kısımda araştırmacının öğretim elemanlarına sormuş olduğu ve araştırmanın beşinci ve altıncı alt problemlerini oluşturan soruların cevaplarının analizinden elde edilen kodların aralarındaki ilişki neticesinde tek bir ana tema altında toplanmaları uygun görülmüştür. Aşağıdaki şekilde beşinci ve altıncı alt problemlere ait soruların cevaplarından elde edilen kodlar ve ana tema gösterilmektedir.

Şekil 7: Kültürün etkin kullanımı için tasarlanan sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortamın nasıl olduğu ve nasıl olması gerektiğine dair kodlar ve ana tema.

Şekilde araştırmaya katılan öğretim elemanlarının araştırmanın beşinci alt problemi olan “Kültürün etkin kullanımı için tasarlanan sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıldır?” şeklindeki soruya verdikleri cevaplardan elde edilen kodlar kültürlerarası etkileşim, fiziksel ortamın işlevi ve teknolojinin işlevi olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretim elemanlarının araştırmanın altıncı alt problemi olan “Kültürün etkin kullanımı için sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıl olmalıdır?” şeklindeki

soruya verdikleri cevaplardan elde edilen kodlar ise kültürlerarası etkileşim, teknoloji desteği, öğretmen öğrenci etkileşimi ve medya öğrenci etkileşimi olarak belirlenmiştir. Her iki sorunun cevaplarından elde edilen kodlar ise “fiziki ortam-dil ilişkisi” ana teması altında birleştirilmiştir. Elde edilen kodlar arasında benzerlik gösterenlerin araştırmacı tarafından tek bir alt başlıkta yorumlanması uygun görülmüştür.

Dil öğretim programlarının neredeyse tamamının ortak amacı öğrenenin hedef dili tüm bileşenleri ile birlikte edinmesi ve etkili bir biçimde kullanabilmesidir. Kültür eğitiminin dahil edilmediği bir eğitim programında bu amacın gerçekleşmesi oldukça güç bir hal alacak ve öğrenenin dil üzerindeki yetkinliği tam anlamıyla gerçekleşmeyecek ve eğitim süreci nispeten daha uzun bir süreyi kapsayacaktır. Çünkü bir dile hâkim olmak yalnızca dilin yapısal boyutu ve kelime bilgisine sahip olmaktan çok daha fazlasıdır. Peterson ve Coltrane’ e (2003) göre öğreticiler ve öğrenenler için dil eğitiminin asıl hedefi dil yeterliliği edinimi kazanmaktır. Dil ve düşünce sürekli olarak birbiri ile etkileşir ve dil yetisi tek başına öğrenenler açısından o dilde uzman olmak için yeterli değildir. Bu nedenle dil eğitim programlarında sınıf içi ve sınıf dışı ortamı tasarlanırken kültürün sürecin her aşamasına dahil edilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler incelendiğinde sınıf içi ve sınıf dışı eğitim ortamındaki kültürlerarası etkileşiminin, teknoloji desteğinin, öğretmen-öğrenci etkileşiminin ve medya-öğrenci etkileşiminin dil öğrenimine etkilerinin olduğu belirlenmiştir.

4.7.1. Kültürlerarası Etkileşim

Yabancı dil öğretimde özellikle de üst seviyelerde karşılaşılan en yaygın sorunlardan biri öğrenenin dilin yapısına ve sözcük bilgisine yeterince hâkim olmasına rağmen bir cümleyi hem hedef dilden kendi diline hem de kendi dilinden hedef dile aktarırken tam olarak başarılı olamaması yani başka bir deyişle ifadenin karşılığını tam olarak oturtamamasıdır. Bu sorunun başlıca nedeni aktarılmak istenen ifadenin barındırdığı kültürel temalardır. Çünkü bir kelime öz anlamının dışında özellikle de kültürel altyapısı dahilinde farklı mecazi anlamlar taşıyabilmektedir. Böyle bir durumda öğrenen karşılaştığı kelime ya da ifadenin kültürel altyapısı ile ilgili bir bilgiye sahip değilse dilden dile aktarım konusunda yanılgıya düşecektir. Örneğin İngilizce bir ifade olan “Are you nuts?” Türkçe’ye aktarılırken ifadenin taşıdığı kültür

ilişkili mecazi anlamı bilinmiyorsa muhtemelen “Siz fındık mısınız?” gibi bir karşılık bulacaktır fakat bu ifadenin tam karşılığı “Kafayı mı yedin?” olmalıdır. Biz Türkçe’de “aklımı kaçırmak” ya da “delirmek” ifadesini “kafayı yemek” ile ilişkilendirirken onlar bunu “be nuts (fındık olmak)” ifadesi ile ilişkilendirilmiştir. Bu nedenle kelimeler, ifadeler ve yapılar öğretilirken taşıdıkları kültürel anlamlar (eğer var ise) da öğretilmelidir ve bunu gerçekleştirebilmek için sürece kültür eğitimini de dahil etmek gerekmektedir.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler doğrultusunda öğretim elemanlarının bu sorunu yeri geldikçe ifadenin hedef kültürde taşıdığı anlamın kendi kültürümüzdeki karşılığını açıklayarak ve karşılaştırmalar yaparak çözdükleri anlaşılmıştır. Bazı katılımcılar bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

K1: Öğrenci paragraf yazmak istiyor ya da bir ifade kullanmak istiyor ama onu birebir Türkçe 'de ki ifade ile karşılaştırıyoruz mesela öğrenci “afiyet olsun” ifadesini kullanmak istiyor ve bana birebir İngilizce karşılığını soruyor ama Amerikan kültüründe “afiyet olsun” çok fazla kullanılan bir ifade değil diyerek o yüzden önce onlara kültür olarak aktarıyoruz. Onlar bizim gibi geniş yemek kültürüne sahip değil uzun saatler boyunca yemek yemiyorlar. Bu yüzden hızlı yemek tüketimi içinde oldukları için “afiyet olsun” diye bir ifadeyi kullanmıyorlar diye öncelikle açıklama yapıyoruz sonra en yakın kullanabilecekleri bir ifade veriyoruz.

K4: Kelimelerin hedef kültürdeki çoklu anlamlarının ne olduğunu anlatmaya çalışıyorum ve bu konuda Türkçe ile karşılaştırıyorum. Bir kelimenin Türkçedeki sınırlı anlamıyla mesela kelimenin tam karşılığının farklı olabileceğini anlatmaya çalışıyorum.

K11: Okunan parçanın anlamını açıklarken kendi kültürümüzden benzetmeler karşılaştırmalar yaparak parçanın daha iyi anlaşılmasını sağlıyoruz.

Yukarıdaki görüşlere bakıldığında olası kültür kaynaklı ifade güçlüğü sorunlarını çözebilmek adına eğitim sürecinde kültürel açıdan karşılaştırmalı bir yaklaşımın uygulanması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda kültürlerarası etkileşimi dil öğretiminde kullanarak öğrencilerin hem kendi kültürlerini hem de hedef

kültürü tanımlarını ve farkında olmalarını sağlamak mümkündür. Kültürel farkındalığın artması, öğrencilerin kültürlerin benzer ve farklı yönleri kullanarak çıkarımlarda bulunmalarını kolaylaştırmaktadır. Elde ettiği bu kazanımlar dört temel beceriyi kullanmasını olumlu etkilemektedir.

4.7.2. Teknolojinin İşlevi

Daha önce de bahsedildiği üzere teknolojinin dil öğretimi açısından önemi oldukça büyüktür. Günümüz dünyasında özellikle akıllı telefon ve tabletler gibi taşınabilir cihazların yaşantımıza dahil olmasından bu yana diğer her alanda olduğu gibi dil eğitimi alanında yaklaşımlar ve yöntemler oldukça değişmiştir. Akıllı telefon ve tabletler sayesinde öğrenen her an ve her yerde istediği kaynağa erişim sağlayarak öğrenme sürecini olumlu yönde değiştirebilmektedir. Özellikle de internet erişimin geçmişe kıyasla daha yaygın olduğu bir ortamda öğrenen anlık olarak ihtiyaç duyduğu bilgiye ve kaynağa ulaşarak eksikliğini giderebiliyor. Böyle bir durumda da öğrenme ortamları tasarlanırken teknoloji kullanımı artık sürece daha fazla dahil ediliyor.

Günümüzde dil öğretimin en temel kaynakları olarak düşünülen ders kitapları hazırlanırken, basılı kaynağa ek olarak dijital platformlar, ses ve görüntü kayıtları ve online uygulamalar gibi ekstra özellikler ana kaynağa dahil ediliyor. Bu öğrenme sürecini daha etkin ve eğlenceli hale getirirken öğrenmenin sınıf ortamından sıyrılarak hayatın diğer kısımlarına da aktarılmasını sürekli bir hale gelmesini sağlıyor.

K11: İnternet ve teknoloji çağında yaşadığımız için kitap gibi ders materyallerinin yanı sıra teknolojik ekipmanlar ve online materyallerden yararlanarak video gibi görsel malzemelerden de yararlanarak mümkün olduğunca etkili ders anlatmaya çalışıyorum.

K12: Okulumuzda yaygın olarak kullanılan internet uygulamalarını yeri geldikçe kullanıyorum.

K4: Daha çok dijital olarak bu ulaşabileceğimiz videolar ve tekstleri kullanabilecek teknolojik ekipmanları sınıfta bulundurmaya çalışıyorum.

K6: Ana kaynağımız uygulamamız ders kitabı ve artı bizim hani ders kitabının eksik kaldığı yönlerde dışarıdan getirdiğimiz materyaller oluyor. Bu video olabilir bir worksheet çalışma kâğıdı olabilir onun gibi şeyler.

Yukarıdaki katılımcı görüşlerinden kültürel temaların anlaşılmasını kolaylaştırarak dil edinimini daha kuvvetli bir hale getirmek için internet, video vb. teknoloji unsuru kaynakların sınıf içi ve sınıf dışı ortamda yaygın olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

4.7.3. Fiziksel Ortamın İşlevi

Yabancı bir dil öğrenmek, öğrenen için karanlıkta bir denizde yüzmeye benzer. Eğer rota belli değilse kaybolmak oldukça basittir. Diğer bir açıdan ise yabancı dil öğrenme süreci daha önce hiç görmediğiniz ve tadını bilmediğiniz bir yiyeceği denemeye benzer. Eğer yiyeceğin görünüşü sizi etkilemez ise denemekte güçlük çekebilir ya da reddedebilirsiniz. Bu nedenle yabancı dil öğrenme ortamları tasarlanırken öğrenen açısından hem yol gösterici hem de ilgi çekici bir atmosfer yaratma düşüncesi ile hareket etmek öğretme-öğrenme sürecinin etkinliği açısından faydalı olacaktır.

Hedef dilin özellikle bir yabancı dil olarak öğrenildiği ortamlarda öğrenenin dile maruz kalabildiği en etkili ortam sınıftır. Öğrenen için sınıf hedef dili ve içinde var olduğu çevreyi taklit eden sanal bir dünyadır. Öğrenenlerin hedef dili günlük yaşantılarına aktaramadıkları durumlarda sınıf ortamı onlar için hem dili hem de kültürünü canlandırabildikleri başlıca alanlardan biridir. İyi tasarlanmış bir dil sınıfı öğrenenin ilgisini arttırmakla kalmaz, yarattığı çevresel öğrenme etkisi ile de sürece olumlu katkıda bulunur. Yabancı dil öğretiminde kullanılan ve etkinliği UNESCO tarafında da kabul gören “Suggestopedia” metodunu bulan Lozanov’a (1998) göre öğrenciler çevrelerinde gördüklerinden çok fazla şey öğrenirler. Örneğin, sınıfların duvarlarına asılı hedef dil ile alakalı poster vb. materyallerdeki bilgiler, öğrencilere zorunlu tutulmasa bile zaman içerisinde gizil olarak öğrenilir.

Yukarıda bahsedilenler doğrultusunda sınıf duvarlarına, panolarına ve koridorlarına hedef dilin kültür veya kültürlerine ait öğrenilmesi nispeten daha güç yiyecek, özel günler ya da atasözü-deyim gibi ifadeler ile alakalı açıklayıcı posterler,

görseller, dokümanlar vb. materyallerin asılması, öğrenenlerin çevresel öğrenme ile bu tür ifadeleri daha rahat ve doğal bir şekilde kavramalarına yardımcı olacaktır. Sınıf ortamını hedef dil ve kültürünü öğrenme açısından daha etkili hale getirebilecek diğer bir yöntem ise sınıfın bir bölümünde oluşturulabilecek özgün materyaller ve gerçek nesnelerin kullanıldığı “kültür adalarıdır”. Bu özel alanlar sayesinde öğrenenler hedef dile ve kültürüne ait bir olguyu göreyerek ve hissederek daha kolay algılayıp öğrenebilir.

4.7.4. Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi

Dil öğretim sürecinde kültürel temalar aktarılırken bazı durumlarda kullanılan kaynaklar yetersiz kalabilmektedir. Böyle durumda öğrenen daha ayrıntılı bir açıklamaya ihtiyaç duyar. Öğretmenin kendi kültürel bilgisi ve algısı doğrultusunda güçlük yaşanan kısımlar hakkında karşılaştırmalı ve örnekli açıklamalar yapması bu tür sorunları çözebilir ya da mümkün olduğunca aza indirebilir. Bu durumu katılımcılardan bazıları şu şekilde ifade etmektedir:

K12: Gerekli yerlerde konuşma dilinde böyle de kullanılıyor, ya da onların kültüründe bu böyle gibi bir iki örnek verdiğim oluyor bildiğim kadarıyla.

K12: Bazı hikâyelerde ya da okuma parçalarında geçen konu ile bilgim varsa altta yapı oluşturmak için bunu öğrencilerle paylaşıyorum. Mesela “host family” uygulaması ya da “couch surf” gibi uygulamaları internet üzerinden örneklerle açıkladığım olmuştur.

K11: Kelimeleri açıklarken kendi kültürümüzün bağlamında açıklayarak daha iyi anlaşılmasını sağlıyorum.

K5: Bazen kendi tecrübelerimden bahsediyorum. Yurtdışında asistanlık yaptığım için ee, oradaki kuralları, yaşam düzenini anlattığımda kültürle ilgili daha çok fikir sahibi olabiliyorlar.

Yukarıdaki görüşlerden de anlaşılacağı gibi birinci kaynaktan, yaşanmış tecrübeleri dinleme ve edinme, öğrencilere tam olarak algılayamadıkları ya da eksik olan kültürel bilgilerini tamamlama olanağı sağlamaktadır.

4.7.5. Medya-Öğrenci Etkileşimi

Yabancı dil eğitiminde yalnızca ders kitabı gibi temel kaynaklara bağlı kalmak öğrenenin hedef dili bütünüyle algılayabilmesini ve anlamasını sağlamayabilir. Bu durum dilin yapısal boyutundan çok anlamsal kısmı için geçerlidir. Kelimelerin, ifadelerin ve kalıpların taşıdıkları alt anlamlar kitaplardaki kurgulanmış metinlerle ya da kitaplara ait işitsel ve görsel kaynaklarla tam olarak öğretilmeyebilir. Çünkü kitaplar referans noktası olarak resmi dili alır. Bu durum dilin günlük kullanımına ait yapılarının ve bileşenlerinin kaynaklarda genel itibariyle olmadığı anlamına gelir. Öğrenenin kullanılan kaynaklarda bu tarz yapılar ile karşılaşmaması da doğal olarak gerçek yaşamda iletişim problemleri yaşamasına neden olur. Çünkü günlük konuşma dili hemen hemen her dilde resmi yazı dilinden farklı olabilmektedir. Öğrenenin eğitim süreci boyunca maruz kaldığı yapılandırılmış bir ortamda sunulan kurallı dilin aksine günlük hayatta karşılaşacağı kuralsız, kültürel ve mecazi yapısı daha yüksek bir dil, söyleneni tam olarak anlama konusunda problemler yaşamasına neden olacaktır. Bu nedenle dil öğretiminde “authentic materials” diye tabir edilen “gerçek materyal” kullanımı yukarıda bahsedilen olası sorunların bir çözümü olarak düşünülebilir. Bu gerçek materyalleri temin etmenin en kolay yolu ise medya araçlarıdır. Tezcan’a (2008) göre medya "yeni" bir mekân keşfetmek ve öğrencilerimizi kültürel olarak daha yetkin hale getirmek için mükemmel bir kaynak sağlar. Basın, TV haber yayınları ve tartışma şovları, öğrencilerimizin kültürel açıdan yetkinleşebilmek için ihtiyaç duydukları dilsel ve kültürel orijinalliği sağlayabilir. Seelye (1993), kitle iletişim araçlarının güncel veriler için iyi bir kaynak olduğunu savunur. Hedef dil ve kültür ile gerçek etkileşim sunar ve değerli bir öğretim kaynağıdır. Düzenlenmiş metinlerdeki basitleştirilmiş dilden üstündürler ve başa çıkma becerilerinin öğrenilmesine katkıda bulunurlar (Aktaran: Tezcan, 2008).

Medyanın öğrenme ortamlarındaki kullanımı ile ilgili katılımcılar şu görüşleri paylaşmaktadır.

K7: ... ayrıca popüler kültüre ait çeşitli öğeleri öğrencilerimize tanıtıyoruz çeşitli diziler filmler yoluyla öğrencilerimizi yönlendirmeye çalışıyoruz yabancı kültüre aşina etmek için.

K4: Bunları yiyeceklerle bağlantılı olarak kullanıyorum. Yine bu farklı kültürlerdeki özel günlerin ve bayramların anlatıldığı bu temanın anlatıldığı filmler ve dizilerden örnekler getiriyorum. Çünkü bol bol böyle örnekler bulmak mümkün.

A1: Derslerinizde kültürel temaları anlatırken hangi araçlardan faydalanırsınız?

K14: Kitaplar, şarkılar, broşürler, dergiler, videolar.

K16: Genelde video ve resim gibi görsel araçlardan yararlanırım.

K17: Videolar, şarkılar, filmler kısacası görsel ve işitsel araçlar.

A1: Farklı kültürlere ait sporları anlatırken hangi araçlardan faydalanırsınız?

K14: Görseller ve internet. Diziler ve filmler.

A1: Dil öğretim sürecinde kültürü etkili kullanabilmek için hangi yöntemlerden faydalanmaktasınız?

K14: Ders dışı okuma ve izleme aktiviteleri olabilir. Şarkı dinleyip ya da video izleyip aktivite yapmak olabilir.

Yukarıda katılımcıların araştırmacının sormuş olduğu bazı sorulara verdiği cevaplarda dil öğretim sürecine özellikle de kültür ile alakalı konuların öğretiminde gerçek kaynak olarak medya araçlarını kullandıkları anlaşılmaktadır. Çünkü film, dizi, video, gazete ve dergi gibi araçlarda kullanılan dil kaynak kitaplardakinin aksine daha güncel ve daha gerçektir ve bu gerçeklik öğrenenin dile karşı olan tutumunu olumlu yönde etkileyerek kişinin dil kullanım becerisini de arttırmaktadır.

5. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma verilerinin bulgularından elde edilen araştırmanın ana problemi ve alt problemlerine ait sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda kültürün yabancı dil öğrenme ortamlarında etkin bir biçimde kullanılmasına yardımcı olabilecek öneriler verilecektir.

5.4.Sonuçlar

Gelişen ve değişen günümüz toplumunda yabancı dil öğrenimi bilinenin aksine artık önemli bir ihtiyaçtır. Bu durumun başlıca nedenleri arasında her geçen gün gelişen teknoloji sayesinde ulaşım ve haberleşme gibi eylemlerin artık çok daha kolay ve ulaşılabilir olması, küreselleşme ile birlikte farklı ülkeler arasında yapılan çeşitli anlaşmalar çerçevesinde gerçekleştirilen uluslararası ticaret faaliyetleri, Erasmus/Socrates ve benzeri eğitim programları, seminerler, konferanslar, çalıştaylar ve Shangen vizesi sayesinde çok daha rahat hale gelen yurt dışı tatilleri gösterilebilir. Yukarıda bahsedilen durumlar farklı dil, din ve ırka mensup kişilerin aynı ortamı paylaşma oranlarını eskiye nazaran bir hayli artırmıştır. Bu durum bir yandan toplumların dinamiklerini değiştirirken bir yandan da yeni ihtiyaçlar yaratmaya başlamıştır. Şüphesiz ki bu ihtiyaçların başında da daha önce bahsedildiği gibi yabancı dil öğrenimi gelmektedir.

Günümüzde yabancı dil öğretimi de diğer pek çok alan gibi oldukça değişmiş ve her geçen gün değişmeye devam etmektedir. Bu gelişimin başlıca kaynaklarından biri teknolojidir. Yeni nesil bilgisayar ve ekipmanları, internet ve yazılımlardaki gelişmeler, akıllı telefon ve tablet gibi mobil cihazların hayatımıza girişi dil öğretme

ve öğrenme sürecini daha interaktif, kolay ulaşılabilir, eğlenceli ve en önemlisi etkili hale getirmektedir. Saniyeler içerisinde dünyanın her yerinden ulaşabilecekleri güncel ve özgün kültür kapsamlı materyaller hem öğretmenlerin işini kolaylaştıracak hem de öğrenenlerin öğrenme süreçlerini daha etkin bir hale getirecektir (Singhal, 1997; Hackett, 1996).

Yabancı dil öğretimi deyince akla gelen ilk gelen durumlardan biri kültürdür. Rivers (1981) insanların dünyayı dil aracılığıyla yorumladığı için dil ile kültür arasında çok kuvvetli bir bağ olduğunu savunur ve bu nedenle dil ile kültür bir bütün olarak var olur ve birbirinden ayrılması özellikle etkili bir iletişim için olumsuz sonuçlar doğurabilir. Mitchell ve Myles'ın (2004: 235) “dil ve kültür ayrılamaz ve birlikte edinilir her biri diğerinin gelişiminin bir parçasıdır” şeklindeki ifadeleri bu durumu doğrular niteliktedir. Bu nedenle dil öğretim sürecinde kültürün etkin bir biçimde kullanılması öğrenme sürecini hem daha verimli hale getirir hem de öğrenilen hedef dilin mekanikleşmesini önleyerek daha doğal bir dil edinimi sağlar. Çünkü kültüründen ayrıştırılmış bir dil belirli kurallar, sözcükler ve ifadeler yığını olmaktan öteye geçemez ve öğrenenin hedef dili algılamasını ve kullanmasını sınırlar. Damen'e (1997: 13) göre bir dili tam anlamıyla öğrenebilmek için okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin yanında kültüründe beşinci bir beceri olarak öğretilmesi gerekmektedir. Bir dilde yazılan ya da söylenen bir ifadeyi tam olarak anlayabilmek için o dile mensup kişilerin düşünce yapılarını, inançlarını, değerlerini, yaşam tarzlarını yani kısacası kültürlerini bilmek gerekir. Çünkü bir kelimeye yüklenen anlam toplumdan topluma değişkenlik göstermektedir ve eğer öğrenen bu tür arka plan bilgilerine sahip değilse karşılaştığı cümle ya da ifadeleri kendi dil ve kültürü çerçevesinde değerlendirecek bu durumda kavram karmaşasına ve dolayısıyla yanlış anlaşılmalara ve iletişim eksikliğine neden olacaktır. Bu durumun en net örneklerini atasözü ve deyim benzeri ifadelerin kullanımında veya günlük hayata dair yapılan esprilerin hedef dile (ya da hedef dilden ana dile) aktarılmasında görebiliriz. Bu tür ifadeler çoğunlukla orijinal anlamının dışında tamamıyla kültür tarafından şekillendirildiği için kelimelerin taşıdıkları kültürel anlamları bilmek ifadenin doğru anlaşılması için oldukça önemlidir.

Hem öğrenciler hem de öğretmenler için dil eğitiminin temel amacı dil yeterliliği kazanmaktır. Dil ve düşünce sürekli olarak birbiri ile etkileşir ve dil yetisi tek başına öğrenenler açısından o dilde uzman olmak için yeterli değildir (Peterson ve Coltrane, 2003). Dil ile kültür arasındaki bu ilişki dil öğretim sürecini farklı bir boyuta taşımaktadır. Dil öğretim materyalleri hazırlayan yayın evleri, yüz yüze veya online eğitim hizmeti veren kuruluşlar ve yabancı dil öğretmenleri kültür aktarımının süreç açısından ne derecede önemli olduğunun bilincine varmıştır. Bu nedenle gerek temel ders kitapları ve diğer yardımcı kaynakların hazırlanmasında gerekse dil öğretim programlarının tasarlanmasında ve hatta yabancı dil sınıflarının fiziki oluşumlarında bile kültür sürecin her bir aşamasında belirleyici ve etkin bir faktör olmaya başlamıştır. Kaynaklarda yer alan dinleme parçaları, okuma metinleri ve konuşma aktiviteleri bir nevi kültür aktarım aracı olarak kullanılmaktadır.

Bu araştırma kapsamında “kültürün yabancı dil öğrenme ortamlarında etkin kullanımı” hakkında yabancı dil okutmanları ile yapılan görüşmelerden elde edilen genel sonuçlar şu şekildedir:

“Yabancı dil okutmanlarının kültür ile ilgili düşünceleri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplardan anlaşıldığı üzere öğretim elemanları dil ile kültür arasında bir parça-bütün ilişkisi olduğunu vurgulamıştır. Dil ile kültür arasındaki sürekli etkileşim biri olmadan diğ erinin tam olarak var olmayacağı bir döngü yaratmaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre kültür bir topluma ait değerleri, inanışları, gelenek ve görenekleri, öğretileri, yaşam tarzlarını yani kısacası tüm geçmişini geleceğe aktarmaya yarayan başlıca unsurlardan birisidir. Dil ise bu aktarımı etkili bir biçimde gerçekleşmesini sağlayan araçların başında gelir. Kramsh’a (1998) göre bir kişinin kelime seçimi o kişinin düşünce yapısını, inançlarını, konumunu vb. özelliklerini dolayısıyla kişinin kültürel gerçeğini yansıtır.

Öğretim elemanlarının *“Yabancı dil öğrenirken öğrencilerin yaşadıkları kültür kaynaklı sorunlar nelerdir?”* sorusuna verdikleri cevaplardan, öğrenenlerin kendi kültürleri ve hedef kültür(ler) hakkında ne kadar çok bilgiye sahip olurlarsa dil edinim seviyelerinin de o kadar arttığı anlaşılmaktadır. Katılımcılara göre eğer öğrenen hem kendi kültürünü yeterince tanıımıyorsa hem de hedef kültür(ler) hakkında yeterince

bilgiye sahip değilse öğrenmekte olduğu dile ait yapı ve kavramları anlamakta, bunlara ana dilinde bir karşılık bulmakta ve bu tür yapı ya da ifadeleri kullanmakta güçlük çekmektedir. Kramsh (1998) bir kişinin yabancı bir dili daha etkili bir biçimde kullanmak için o dilin kültürel özelliklerini iyi bilmek gerektiğini ve bu gerçekleştirmek için ise kişinin kendi kültürü ile hedef kültürü kıyaslaması gerektiğini savunur. Öğretim elemanları bu durumu sebep-sonuç ilişkisi ile açıklamaktadır. Öğrenenlerin yaşadıkları kültür kaynaklı sorunların bir diğer nedeni de kültürlerarası görüş farklılıklarıdır. Çünkü kişilerin bir olay karşısındaki tutumları ve yargıları toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir. Bir toplumdaki doğru başka bir toplumdaki yanlış karşılık gelebilir. Bu gibi durumlarda oluşabilecek yanlış anlaşılmalarda iletişim eksikliğine neden olurken hedef dile karşı olumsuz bir tutum oluşmasına da neden olabilir. Bu tür sorunları en aza indirmenin en temel yöntemlerinden biri de konu ile alakalı kültürel bilginin aktarımıdır. Katılımcılar bu bilgi aktarımının bir kısmının temel ders kaynakları ile yapılabildiğini, eksik ya da yetersiz kalan yerlerinde öğretim elemanları tarafından temin edilen ekstra kaynaklar ya da kendi bilgilendirmeleri doğrultusunda mümkün olduğunca giderilemeye çalışıldığını ifade etmektedirler.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde katılımcılara sorulan “*Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıldır?*” ve “*Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıl olmalıdır?*” şeklindeki sorulara verilen cevaplardan anlaşıldığı üzere kültürün dil öğretim sürecinin her aşamasına belirli ölçülerde katılması özellikle temel becerilerin ve sözcük bilgisinin kazınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Öğretim elemanları dil bilgisi öğretiminde kültürün diğer becerilere oranla daha az kullanıldığını ya da çoğu zaman göz ardı edildiğini belirtmiştir. Öte yandan dilin büyük bir kısmını oluşturan sözcükler doğrudan kültür ile alakalı olduğu için kültür aktarımının kelimelerin tam olarak anlaşılması için gerekli olduğunu belirtmiştir. Jiying (2004) yanlış anlaşılmanın temel sebebinin yanlış kelime seçimi olduğunu ve bu nedenle dil öğretiminde sözün yapıdan daha önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerileri için de geçerlidir. Bu nedenle beceriler öğretilirken özellikle günlük hayat ile ilişkili özgün kaynakların kullanımı kültürün aktarımı ve öğretilmek

istenilen konunun daha rahat algılanmasına yardımcı olması nedeniyle oldukça etkili ve önemlidir.

Günümüz dünyasında küreselleşme, seyahat özgürlüklerindeki iyileştirmeler, ekonomik gelişmeler, eğitim, turizm ve sağlık gibi pek çok etken sayesinde insanlar artık buldukları yerleri daha sık değiştirebilmektedir. Bu nedenle artık toplumlar çok dilli, çok dinli ve çok kültürlü hale gelmişlerdir. Bu nedenle yabancı dil öğrenimi artık bir ihtiyaç haline gelmiş ve buna ek olarak insanların pek çok farklı kültüre aşina olma gereklilikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretim elemanları dil öğretim sürecinde öğretilen hedef dilin ait olduğu kültürün yanı sıra diğer kültürlerden de gerektiği kadar bilgi aktarımı yapmanın öğrencilerin bakış açılarını, düşünme tarzlarını ve empati yeteneklerini arttıracığı için öğrenilen hedef dilin içselleştirilmesini kolaylaştıracağı inancındadır. Çünkü bir yabancı dili öğrenirken kişi otomatik olarak karşılaştığı her yeni yapı, kelime, ifade ve durumu kendi dilinin ve kültürünün bileşenleri ile karşılaştırma ihtiyacı duyar. Eğer öğrenen yeteri kadar kültürel bilgiye sahip değilse karşılaştırmada güçlük yaşar ve öğrenme tam olarak gerçekleşemez ya da gereğinden fazla vakit alır. Yukarıda bahsedilenler ile paralel olarak Stewart (2007) ve Kramsch (2004) göçler vb. durumlar nedeniyle yabancı dil programlarının öğrenenleri kültürlerarası iletişime hazırlayacak nitelikte olması gerektiğini belirtmektedir.

Araştırmaya katılan yabancı dil okutmanları dil öğretim sürecinde kültürün teknoloji yardımıyla daha kolay ve eğlenceli bir biçimde kullanılabileceğini belirtmektedir. Hayatın her alanına doğrudan dâhil olan teknoloji artık dil öğretim programlarının da vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Yeni araç gereçler, yazılımlar ve mobil uygulamalar sayesinde dil öğrenenler her an her yerde istedikleri bilgiye ve aktiviteye ulaşma imkânına sahip olmaktadır. Bu nedenle derslerde özellikle de kültür temalı görsel ve işitsel bu tür kaynakların kullanımı dil öğrenimini daha doğal bir hale getirecektir.

Sinema, dizi, şarkı, şiir, roman ve hikâye gibi sanat unsurlarının dil öğretim sürecinde özgün kaynak olarak kullanımı dil öğretimini olumlu yönde etkilemektedir. Araştırmaya katılan öğretim elemanları bu tür özgün kaynakların hem içerdikleri dilin

doğallığı hem de kültürel olguları nedeniyle dilin mekanikleşmesini önlediklerini vurgulamaktadır. Katılımcılar özellikle hedef dile ait yemekleri, özel günleri, kutlamaları, atasözü, deyim vb. ifadeleri öğretirken bu tür kaynaklardan faydalanmanın etkili olacağını belirtmiştir.

Öğretim elemanlarına göre kelime ve konuşma becerisi öğretiminde rol yapma tekniğinin kullanımı hem öğrenilen yapının tekrarlanması hem de öğrencilerin bahsi geçen durumu deneyimleyerek hedef dile mensup kişilerin düşünce yapılarını daha iyi algılamaları açısından oldukça etkilidir. Çünkü Frank'a (2103) göre kültürlerarası farklılıklardan kaynaklanabilecek iletişim sorunları ve yanlış anlamalar bu yöntem sayesinde öğrenciler tarafından deneyimlenir ve sorunlara karşı çözümler bulunabilir. Başka bir deyişle öğrenciler rol yaparak kendilerini hedef dilde hedef kültürün gerektirdiği şekilde ifade etmeyi öğrenirler ve bu gerçek hayatta çok daha etkili bir iletişim kurmalarına yardımcı olur.

Öğretim elemanlarının “*Kültürün etkin kullanımı için sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıldır?*” ve “*Kültürün etkin kullanımı için sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıl tasarlanmalıdır?*” sorularına verdikleri cevaplardan anlaşılacağı üzere öğrenme ortamlarının tasarımının dil öğrenme sürecini önemli ölçüde etkilemektedir. Özellikle yabancı dil sınıflarının tasarımında panoların, görsellerin, kültür adalarının ve gerçek nesnelerin (realia) kullanımı hem çevresel ve gizil öğrenmeyi desteklemesi hem de öğrenme ortamını daha eğlenceli ve cazip hale getirmesi açısından faydalı olacaktır. Böylece öğrenciler hedef dili daha keyifli bir şekilde öğrenirken gerekli kültürel arka plan bilgisini de edinmiş olacaklardır.

Katılımcılar öğrenme ortamlarının teknoloji ile desteklenmesinin dil ve kültür öğretimini kolaylaştıracağını belirtmektedir. Gerekli durumlarda internet üzerinden ulaşılabilecek resim, poster, karikatür, dizi ya da film kesitleri vb. kaynakların kullanımı öğrenilen konunun pekiştirilmesinde ve anlaşılması zor kültürel olguların daha rahat öğrenilmesine katkı sağlayacaktır.

Sınıf ortamının dışında öğrencilerin hedef dildeki gazete, dergi, haber bültenleri, podcastler ve televizyon programları gibi medya unsurlarını takip etmelerini sağlamak hedef dilin günlük hayattaki güncel kullanımını desteklemesi

açısından oldukça önemlidir. Seelye (1993) kitle iletişim araçlarının dilin en güncel halini içermesi açısından oldukça önemli bir kaynak olduğunu vurgulamaktadır. Öğretim elemanlarına göre bu durum öğrencilerin sınıf ortamının dışında da hedef dile ve kültürüne maruz kalmalarını sağlayarak öğrencilerin hedef dili hayatlarının bir parçası haline getirmelerine katkı sağladığını ifade etmektedir. Böylece öğrenciler dil öğreniminin sınıf duvarları içinde gerçekleşen kısıtlı bir faaliyet olduğu yanılgısından uzaklaşarak dili daha aktif bir şekilde günlük yaşantılarında kullanabilecekleri bir olguya dönüştürebilirler.

5.5.Öneriler

Araştırmaya katılan yabancı dil okutmanları ile yapılan görüşmelerin analizlerinden ve gerekli alanyazın taramasından elde edilenler doğrultusunda araştırmanın ana problemi olan “kültürün yabancı dil öğrenme ortamlarında etkin kullanımı” hakkında aşağıdakiler önerilmektedir:

- **Uygulama Önerileri**
  - Yabancı dil öğretiminde kullanılan kaynaklar hazırlanırken kültürlerarası yaklaşımlardan faydalanılarak farklı kültürel öğelere yeterince yer verilmesi gerekmektedir.
  - Kültür dil öğretim programının aktif bir parçası olarak sürecin her aşamasında yer almalıdır.
  - Temel ders kitaplarına destelemek için kullanılacak kaynakların kültür açısından zengin özgün kaynaklardan seçilmesi öğrenme açısından daha etkili olacaktır.
  - Dil öğretiminde karşılaştırmalı bir yöntemin kullanılması dilin anlamlandırılmasını ve öğrenilmesini kolaylaştıracaktır.
  - Kültürlerarası farklılıklardan kaynaklanabilecek dile karşı olumsuz tutumları, yanlış anlaşılmaları ve olası iletişim problemlerini en aza indirmek adına hedef dile ait yapıların, kelimelerin ve ifadelerin kültürel geri plan bilgilerin aktarılması faydalı olacaktır.

- Kullanılan kaynakların yetersiz kaldığı durumlarda öğretmenin kendi tecrübelerinden faydalanarak yapacağı açıklamalar öğrenene katkı sağlayacaktır.
  - Film, kısa video, gazete, dergi, roman, resim, karikatür vb. sanat ve medya unsurlarının kullanımı dil öğrenme sürecini daha doğal ve etkili hale getirecektir.
  - Sürecin teknoloji ile desteklenmesi öğrenmeyi daha eğlenceli, kullanışlı ve faydalı hale getirecektir.
  - Rol yapma gibi aktivitelerin kullanılması öğrenenin hedef dili ve kültürü deneyimlemesine olanak sağlayacaktır.
  - Yabancı dil sınıfları çevresel öğrenmeyi destekleyecek nitelikteki görseller, gerçek nesnelere ve özgün materyaller kullanılarak tasarlanmalıdır.
  - Yabancı dil öğretmenlerinin kültürel farkındalıklarını artırmak adına mesleki gelişim aktiviteleri düzenlenebilir.
- ***Araştırma Önerileri***
    - Yabancı dil öğretmeni adaylarının kültürün yabancı dil öğretimine yönelik düşünceleri üzerine çalışmalar yapılabilir.
    - İlkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki yabancı dil öğretmenlerinin yabancı dil öğretiminde kültürün önemine dair düşünceleri üzerine çalışmalar yapılabilir.
    - Yabancı dil kültürünün yabancı dil derslerine dahil edilmesi ile dil pragmatizmi arasındaki ilişkiye dair deneysel çalışmalar yapılabilir.

6. BÖLÜM

KAYNAKÇA

- Alptekin, C. (1993). Targer-language Culture in EFL Materials. *ELT Journal*, 47(2), 136-143.
- Alptekin, C. (2006). Cultural familiarity in inferential and literal comprehension in L2 reading. *System*, 34, 494–508.
- Ariffin, S. (2009). Culture in EFL Teaching: Issues and Solutions. *TESL Working Paper Series*, 4 (1), 75-8
- Banks, J.A., Banks, and McGee, C. A. (1989). *Multicultural education*. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Bedir, H. (1992). *Cultural significance in foreign language learning and teaching with special emphasis on reading comprehension through cultural schemata*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Benda, J. (1999). Qualitative studies in contrastive rhetoric: An analysis of composition research. (10.08.2016 tarihinde <http://web.thu.edu.tw/benda/www/methcomm.htm> adresinden alınmıştır.)
- Bennett, M.J. (1993). How not to be a fluent fool: Understanding the cultural dimension of language. In A.E. Fantini (Ed.) *New ways in teaching culture*. Alexandria, VA: TESOL, 9.
- Bernard, H. R. (2002). *Research methods in anthropology: Qualitative and quantitative approaches* (3rd ed.). Walnut Creek, CA: Alta Mira Press.
- Boutin, F. (1993). A study of early French immersion teachers as generators of knowledge. *Foreign Language Annals*, 26 (4), 511-525.
- Brdarić, H. (2016) *The Importance of Teaching Culture in the Foreign Language Classroom* Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku Filozofski fakultet, 2
- Brown, H. Douglas. (1994). *Principles of language learning and teaching*. 3rd Ed. New York: Prentice Hall, 164

- Brown, H. Douglas (2000). *Teaching by Principles*. USA: Pearson ESL, 25.
- Brooks, N. (1997). Teaching culture in the foreign language classroom. In P. R. Heusinkveld (Ed.), *Pathways to culture: Readings on teaching culture in the foreign language class*. Yarmouth, ME: Intercultural Press, 11-38.
- Bueno, A, D. Madrid and N. McLaren. (2006) *TEFL in Secondary Education* Granada: Editorial Universidad de Granada.
- Byram, M. (1997). The intercultural dimension in “language learning for European citizenship.” In M. Byram & G. Zarate (Eds.), *The sociocultural and intercultural dimension of language learning and teaching*. Strasbourg, France: Council of Europe Publishing, 57.
- Byram, M., Gribkova, B., and Starkey, H. (2002). *Developing the Intercultural Dimension in Language Teaching: A Practical Introduction for Teachers*. Strasbourg: Council of Europe.
- Cele-Murcia, M. (2001). *Teaching English as a second or foreign language* (3rd ed.). Boston, MA: Heinle & Heinle.
- Chapelle, C.A. (2010). If intercultural competence is the goal, what are the materials? *Proceedings of Intercultural Competence Conference*, August, 2010, 1, 27-50.
- Choudhury, R. U. (2014). The Role of Culture in Teaching and Learning of English As a Foreign Language. *Express, an International Journal of Multi Disciplinary Research* ISSN: 2348 – 2052, 1 (4), April 2014 (15.08.2016 tarihinde www.express-journal.com adresinden alınmıştır.)
- Ciccarelli, A. (1996). Teaching culture through language: Suggestions for the Italian language class. *Italica*, 73(4), 563-576.
- Cohen, L., Manion, L., and Morison, K. (2007). *Research Methods in Education*. (6th ed.). London: Routledge, 29.
- Collins English Dictionary and Thesaurus
- Creswell, J.W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*, (2nd Ed.) Thousand Oaks, CA: Sage Publishers.
- Cresswell, J. W., ve Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and Conducting mixed method research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çakır, I. (2006). Developing cultural awareness in foreign language teaching. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 7(3), 154-161.

- Çakır, İ.(2006). The use of video as an audio-visual material in foreign language teaching classroom *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET* , 5 (4), 9.
- Çalışkan, G. (2009) Creating Cultural Awareness in Language Classrooms *Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Department of Foreign Language Teaching English Language Teaching, Ankara*, 38.
- Damen, L. (1997). *Culture learning: the fifth dimension in the language classroom*. USA: Addison-Wesley.
- Davies, P. (2000). *Success In English Teaching* (1.ed.). Oxford, The United Kingdom: Oxford University Press.
- Dörnyei, Z. (1994). Motivation and Motivating in the Foreign Language Classroom. *Modern Language Journal*, 78, 273-284.
- Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching*. (2.ed.). Oxford, The United Kingdom: Oxford University Press.
- Gebhard, J., (2000). *Teaching English as a Foreign or Second Language: A Teacher Self development and methodology Guide*. United States of America: The University Of Michigan Press.
- Gannon, M.J. (2001). *Understanding global cultures: Metaphorical journeys through 23 nations*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 7.
- Gardner, R., Lambert, W. (1972). *Attitudes and Motivation in Second Language Learning*. Rowley, Mass.: Newbury House.
- Gladstone, J.R. (1972). Language and culture. In H.B. Allen & R.N. Campbell (Ed.), *Teaching English as a second language*. New York: McGraw-Hill, 192-195.
- Gökmen, E. M. (2005) Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası İletişimsel Edinç, *Ankara Üniversitesi Dil Dergisi*, 128, 69-78.
- Gürkan, S. (2012) *The Effects of Cultural Familiarity and Reading Activities on L2 Reading Comprehension* Published by Elsevier Ltd. Selection and/or peer-review under responsibility of The Association of Science, Education and Technology, 9.
- Hackett, L. (1996). The internet and e-mail: useful tools for foreign language teaching and learning. *ON-CALL*, 10 (1) 1-8.
- Hendon, U.S. 1980 Introducing culture in the high school foreign language class. *Foreign Language Annals*, 13, 191-8.
- Herron, C., Cole, S. P., Corrie, C., and Dubreil, S. (1999). The effectiveness of video-based curriculum in teaching culture. *The Modern Language Journal*, 83(4), 518-533.

- Herron, C. et al. (2002). A Classroom Investigation: Can Video Improve Intermediate Level French Language Students Ability to Learn about Foreign Culture. *the Modern Language Journal*, 86 (1), 36-53.
- Heusinkveld, P.R. (1997). *Pathways to culture*. Yarmouth, ME: Intercultural Press
- Hiller, G.G. (2010). Innovative methods for promoting and assessing intercultural competence in higher education. Proceedings of Intercultural Competence Conference, August, 2010, 1, 144-168.
- Hofstede, G. (1984). National cultures and corporate cultures. In L.A. Samovar & R.E. Porter (Ed.), *Communication Between Cultures*. Belmont, CA: Wadsworth, 51.
- Hughes, G. H. (1986). An argument for cultural analysis in the second language classroom. In J.M. Valdes (Ed.), *Cultural bound*. New York: Oxford University Press, 162-169.
- Jiang, W. (2000) The relationship between culture and language. *ELT Journal*, 54 (4), 328–334.
- JIC (Journal of Intercultural Communication) [07.02.2018]. Policy Statement.
- Jiying, Z. (2004) *Cultural connotation in English vocabulary teaching* (20.10.20107 tarihinde <http://www.elt-china.org/pastversion/lw/pdf/zhangjiying.pdf> adresinden alınmıştır.).
- Katchen, J.E. (1996) Using authentic video in English language teaching: Tips for Taiwan's teachers. *Taipei: The Crane Publishing Company, Ltd Video in ELT—Theoretical and Pedagogical Foundations. KATE (The Korea Association of Teachers of English) International Conference*, 256-259.
- Kramsch, C. (1998). *Context and Culture in Language Teaching*, Oxford University Press.
- Kramsch, C. (2001). *Language and Culture*. Oxford: Oxford University Press.
- Kramsch, C. (2004). The language teacher as go-between. *Utbildning & Demokrati*, 13 (3), 37-60.
- Kuo, M., & Lai C. (2006). Linguistics across cultures: The impact of culture on second language learning. *Journal of Foreign Language*, 1(1), 2-10.
- Langdrige, D. (2007). *Phenomenological Psychology: Theory, Research and Method*. Harlow: Pearson Education
- Larkin, M & Thompson, A 2012, Interpretative phenomenological analysis. In A Thompson & D Harper (Eds), *Qualitative research methods in mental health and psychotherapy: a guide for students and practitioners*. John Wiley and Sons, Oxford, 99-116.

- Lebedko, M.G. 1999 Video as a resource for teaching American Culture. *TESOL Reporter*, 1, 1-8.
- Lee, L. (1997). Using internet tools as an enhancement of C2 teaching and learning. *Foreign Language Annals*, 30 (3), 410-424.
- Lessard-Clouston, M. (1997). Towards an understanding of culture in L2/FL education. *The Internet TESL Journal*, 3(5), 12.
- Liddicoat, A.J., Papademetre, L., Scarino, A., and Kohler, M. (2003). *Report on intercultural language learning*. Canberra ACT: Commonwealth of Australia.
- Lin, C. (2013) Revealing the “Essence” of Things: Using Phenomenology in LIS Research. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries (QQML)* 4, 469-478.
- Linebarger, D. L. (2001). Beginning literacy with language: Young children learning at home and school. *Topics in Early Childhood Special Education*, 21, 188-192.
- Lindsay, C. and Knight, P. (2006) *Learning and Teaching English*. Oxford: OUP.
- Lopez, K. A., and Willis, G. D. (2004) Descriptive Versus Interpretive Phenomenology: Their Contributions to Nursing Knowledge. *Qualitative Health Research*, 14 (5), 726-35.
- Lozanov, G. (1978). *Suggestology and Outlines of Suggestopedia*. Gordon and Breach, New York, London, Paris, 235.
- Meade, Betsy and Genelle Morain. (1973). The Culture Cluster. *Foreign Language Annals*, 6, 331-338.
- Merriam, S. B. (2002). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mitchell, R., & Myles, F. (2004). *Second language learning theories* (2nd ed.). London: Arnold.
- Moran, C. (1991). We write, but do we read? *Computers and Composition*, 8 (3), 51-61.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological Research Methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nault, Derrick. (2006) “Going Global: Rethinking Culture Teaching in ELT Contexts”, *Language, Culture and Curriculum*, 19 (3), 314-328.
- Nunan, D. (1998). Approaches to teaching listening in language classroom. *In proceedings of the 1997 Korea TESOL Conference. Taejon, Korea: KOTESOL*, 3 (5), 1-7.

- Oral, Y. (2003). *Reflections of the global English in Turkey (An intercultural approach and a critical approach)*. Master Thesis, İstanbul University Institute of Social Sciences.
- Ozil, Ş. (1991). *Dil ve Kültür*. Çağdaş Kültürümüz Olgular-Sorunlar, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, İstanbul, Cem Yayınevi, 95-115.
- Oxford, R.L., (1996). *Language Learning Strategies Around the World: Cross-cultural Perspectives*. Manoa: University of Hawaii Press.
- Özışık, C. (2004) *Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Farkındalık: New Headway Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*. adlı tez çalışması; İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngiliz Dili Eğitimi Bilim Dalı
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.) Thousand Oaks, CA: Sage.
- Peterson, E. and Coltrane, B. (2003). *Culture in second language teaching*. (02.03.2015 tarihinde <https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/PDE1439/Culture%20in%200Second%20Language%20Teaching.pdf> adresinden alınmıştır.).
- Philipson, R. (1992). *Linguistic imperialism*. Oxford University Press.
- Risager, K. (2007). *Language and culture pedagogy: From a national to a transnational paradigm*. Great Britain: MPG Books.
- Rivers, W. M. (1981). *Teaching Foreign-Language Skills*. Chicago: University of Chicago Press.
- Rocher, G. (2004). *A General Introduction to Sociology: A theoretical perspective*. India, Calcutta. B.K. Dhur, Academic Publishers.
- Rost, M. (2002). *Teaching and researching listening*. London, UK: Longman.
- Sárdi, C. (2003). On the Relationship between Culture and ELT. *Kalbu Studijos*, 3, 101-107.
- Scarino, A. and Liddicoat, J. A. (2009). *Teaching and Learning Languages: A Guide*. Depart of Education, Employment and Work Place Relations, Carlton South, Victoria.
- Schostak, J. (2006) *Interviewing and representation in qualitative research*. Maidenhead, Berkshire, England; New York, NY: Open University Press, 54.
- Seelye, H. N. (1997). *Teaching culture: strategies for intercultural communication*. Chicago: National Textbook Company

- Shen, F. (1989). The classroom and the wider culture: Identity as a key to learning English composition. *College Composition and Communication*, 40(4), 459-466.
- Sinicrope, C., Norris, J., & Watanabe, Y. (2007). Understanding and assessing intercultural competence: A summary of theory, research, and practice. *Second Language Studies*, 26, 1-58.
- Salaberry, M.A. 2001 The use of technology for second language learning and teaching: a retrospective. *Modern Language Journal*. 85 (1), 39-56.
- Singhal, M. (1997). The internet and foreign language education: Benefits and challenges. *The Internet TESL Journal*, 3 (6), 102-107 (09.10.2016 tarihinde <http://iteslj.org/Articles/Singhal-Internet.html> adresinden alınmıştır.).
- Smith, B. (1997). Virtual Realia. *The Internet TESL Journal*, 3 (7), 1-5 (09.10.2016 tarihinde <http://iteslj.org/Articles/Smith-Realia.html> adresinden alınmıştır.).
- Stephens, J. L. (2001). Teaching culture and improving language skills through a cinematic lens: A course on Spanish film in the undergraduate Spanish curriculum. *ADFL Bulletin*, 33 (1), 22-25.
- Stern, H. H. (1983). Toward a Multidimensional Foreign Language Curriculum. In Robert G. Mead, Jr. (Ed.), *Foreign Languages: Key Links in the Chain of Learning. Reports of the Northeast Conference on the Teaching of Foreign Languages*. Middlebury, VT: Northeast Conference.
- Stewart, V. (2007). Becoming citizens of the world. *Educational Leadership*, 64 (7), 8-14.
- Stott, N. (2004). Familiarity breeds contempt: Reading texts from learners' own cultures does not guarantee recall. *TESOL Quarterly*, 38(2), 345-352.
- Svensson, S.E. 1985 Video, authenticity, and language in special purpose teaching *Foreign language Annal*, 18,149-152.
- Seelye. H. Ned. (1994). *Teaching Culture: Strategies for Intercultural Communication*. (3rd ed.) Lincolnwood, IL: National Textbook Company.
- Tezcan, Ö. (2008). Culture and Language Teaching Through Media. *ERIC Online Submission*.
- Thanasoulas, D. (2010): The Importance of Teaching Culture In Foreign Language Classroom, *Radical Pedagogy ICCAP*, 1-25
- Tomalin, B., & Stempleski, S. (1993). Cultural awareness. Hong Kong: Oxford University Press.
- Türk Dil Kurumu Online Güncel Türkçe Sözlüğü

Ültanır, G (2003) Eğitim ve Kültür İlişkisi-Eğitimde Kültürün Hangi Boyutlarının Genç Kuşaklara Aktarılacağı Kaygısı *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (3), 291-309.

Von Eckartsberg, R. (1986). *Life-World Experience: Existential-Phenomenological Research Approaches in Psychology*. Washington, D.C.: Center for Advanced Research in Phenomenology & University Press of America

Wang, J. (2011) Culture Differences and English Teaching. *English Language Teaching* 4 (2), 223-230.

Wardhaugh, R. (2002). *An introduction to sociolinguistics* (4th Ed.). Oxford: Blackwell Publishers.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

Ek 1: Uygulama İzin Yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 14/03/2018-E.16171

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hakime Erciyas Yabancı Diller Yüksekokulu

Sayı :41626729/300/
Konu :Araştırma İzni Hk. (Samet
TÜRER)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi :08/03/2018 tarihli, 15255 sayılı ve Araştırma İzni Hk. (Samet TÜRER) konulu yazı

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi tezli yüksek lisans programı öğrencisi Samet TÜRER'in "Yabancı Dil Öğrenme Ortamlarında Kültürün Etkin Kullanımı" konulu tez araştırmasını Yüksekokulumuzda uygulama isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.
Bilgilerinize arz ederim.

Yusuf ŞEN
Hakime Erciyas Yabancı Diller Yüksekokulu
Müdürü

<http://ebys.duzce.edu.tr/envision-Dogrula/BelgeDogrulama.aspx>

BARKOD NO: *BE8V42CPF*

Konuralp Yerleşkesi 81620 Merkez DÜZCE

Tel: : 0 380 542 11 63

E-Posta: : ydy@duzce.edu.tr

Faks: 0 380 542 13 48

Elektronik ağı: www.ydy.duzce.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Elif Yılmaz

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 2: Yarı-yapılandırılmış Görüşme Formu

Yabancı Dil Öğrenme Ortamlarında Kültürün Etkin Kullanımı

Değerli katılımcı,

Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi bölümünde lisansüstü çalışma yapmaktayım. Tezim için sizin değerli görüşlerinize ihtiyaç duymaktayım. Bu konuda "Yabancı Dil Öğrenme Ortamlarında Kültürün Etkin Kullanımı" ile ilgili yarı yapılandırılmış 35 sorudan oluşan görüşme formunda kültüre karşı olan tutumunuz, sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalarınız, derslerde karşılaştığınız kültür kaynaklı sorunlar ve bunların çözümlerine dair görüşlerinize ihtiyaç duymaktayım. Katkınız için çok teşekkür ederim.

1. Kültürü nasıl tanımlarsınız?

- Dil ile kültür arasındaki ilişkiyi nasıl tanımlarsınız?
- Kendi kültürel gelişiminizi nasıl sağlamaktasınız?

2. Dil öğretiminde kullanmakta olduğunuz mevcut uygulamalar nelerdir?

- Dil bilgisi öğretiminde kültürü ne ölçüde kullanmaktasınız?
- Kelime öğretiminde kültürü ne ölçüde kullanmaktasınız?
- Okuma becerisi öğretiminde kültürü ne ölçüde kullanmaktasınız?
- Yazma becerisi öğretiminde kültürü ne ölçüde kullanmaktasınız?
- Dinleme becerisi öğretiminde kültürü ne ölçüde kullanmaktasınız?
- Konuşma öğretiminde kültürü ne ölçüde kullanmaktasınız?
- Derslerinizde kültürel temaları anlatırken hangi araçlardan faydalanırsınız?
- Farklı kültürlere ait yiyecek ve içecekleri anlatırken hangi araçlardan faydalanırsınız?
- Farklı kültürlere ait sporları anlatırken hangi araçlardan faydalanırsınız?
- Farklı kültürlere ait özel günleri ve bayramları anlatırken hangi araçlardan faydalanırsınız?
- Dil öğretim sürecinde kültürü etkili kullanabilmek için sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortamını nasıl tasarlamaktasınız?
- Dil öğretim sürecinde kültürü etkili kullanabilmek için hangi yöntemlerden faydalanmaktasınız?
- Dil öğretim programınızda kültürü ölçme değerlendirme sürecine ne ölçüde dahil etmektesiniz?
- Yukarıda bahsetmiş olduğunuz ve derslerinizde kullandığınız mevcut uygulamaların/araçların kültür öğretiminde ne kadar etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
- Dil öğretiminde kültürel temaların kullanılmasının ne kadar önemli olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?

3. Öğrencileriniz dil öğrenirken en çok hangi konularda kültür kaynaklı sorunlar yaşamaktadır?

- Öğrencileriniz L1 ve L2 kültürleri arasında geçiş yaparken neden zorlanmaktadırlar?
- Öğrencileriniz atasözleri ve deyimleri ifade ederken neden zorlanmaktadırlar?
- Öğrencileriniz hedef dilde espri ve şaka yaparken neden zorlanmaktadırlar?

4. Dil bilgisi öğretiminde kültür ne ölçüde kullanılmalıdır?

- Kelime öğretiminde kültür ne ölçüde kullanılmalıdır?
- Okuma becerisi öğretiminde kültür ne ölçüde kullanılmalıdır?
- Yazma becerisi öğretiminde kültür ne ölçüde kullanılmalıdır?
- Dinleme becerisi öğretiminde kültür ne ölçüde kullanılmalıdır?
- Konuşma öğretiminde kültür ne ölçüde kullanılmalıdır?
- Sizce dil öğretim sürecine kültürü etkili kullanabilmek için sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortamını nasıl tasarlamalıdır?
- Sizce dil öğretim sürecinde kültürü etkili kullanabilmek için hangi yöntemler kullanılmalıdır?
- Sizce dil öğretim programınızda kültürü ölçme değerlendirme sürecine ne ölçüde dahil edilmelidir?

5. Hedef dilin kültürü derslerde hangi oranda kullanılmalıdır?

- Ana dilin kültürü derslerde hangi oranda kullanılmalıdır?
- Diğer dillerin kültürleri derslerde hangi oranda kullanılmalıdır?

Ek 3: Yabancı dil okutmanları kültür ile ilgili düşünceleri nelerdir? alt problemine ait bulgular

Yabancı dil okutmanları kültürel bilgilerini hangi yollarla edinmektedirler?		
... Üniversitesi Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanları	Kodlayarak Temalandırma	
	Kodlar	Temalar
K1, K2, K4, K6, K7, K12: Bir dile ait becerileri gerektiği gibi özümseyebilmek için o dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olmamız gerektiğini düşünüyorum. Örneğin, öğrenmeye çalıştığımız dildeki deyim ifadelerini ya da belli espri-Sense of Humor- anlayışlarını anlamamız için kültürde hâkim olan yapılara ihtiyacımız var.	Parça-Bütün ilişkisi	Dil-Kültür İlişkisi
K2, K3: Dil, kültürün en iyi şekilde diğer kuşaklara veya dünya geneline yaymak için kullanılan bir araçtır.	Dilin ve kültürün işlevi	
K2, K3, K5, K11, K12, K14, K16, Dil, kültürün aynasıdır. Kültürü en iyi şekilde yansıtan parçalardan olup, kültürün anlatılması ve aktarılması için en önemli parçadır.	Karşılıklı etkilenme	
K9, K13, K15, Dil kültürün nesilden nesile geçmişten geleceğe aktarılmasında önemli araçlardan birisidir.	Dilin gelişimi	

Ek 4: Yabancı dil öğrenirken öğrencilerin yaşadıkları kültür kaynaklı sorunlar nelerdir?

Yabancı dil öğrenirken öğrencilerin yaşadıkları kültür kaynaklı sorunlar nelerdir?		
... Üniversitesi Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanları	Kodlayarak Temalandırma	
	Kodlar	Temalar
K1, K7, K10, K14, Reading (okuma), Speaking (konuşma) ve writing (yazma) özellikle bu becerilerde karşımıza çıkıyor. Deyimsel olarak kullanılan ifadelerin karşılığı olmayabilir.	Sebepler sonucu	Dil-Kültür Sorunları
K4, K5, K9, K13, K17, Yazma ve okuma becerileri dışında konuşma becerilerini yansıtırken konuşma diline ait kültürdeki atasözü-deyim ve şakaların aynı anlamda kullanılacağını zannetmeleri	Kültürlerarası görüş farklılığı	
K6, Bizim kültürümüzde olmayıp onların kültüründe olan durumları örnekler vererek açıklayabiliriz.	Eksiklikleri giderme	
K8, Öğrencilerin kendi kültürlerine hakim olamaması diğer kültürlerle karşılaştırma yaparken yanlıya düşebiliyorlar. Bu da kullanacağı dili uyarlarlarken eksik ya da hatalı noktalara götürüyor.	Kültürünü Kültürleri Tanımama	

Ek 5: Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıldır?

Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıl gerçekleşmektedir?		
... Üniversitesi Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanları	Kodlayarak Temalandırma	
	Kodlar	Temalar
K1, K3, K5, K7, K8, K11, Mevcut kitaplarda kültürel öğelere yer verende var vermeyende. Yer veren kitaplarda İngiliz kültürü ağırlıklı olmakla birlikte az da olsa diğer kültürlere de yer verilmektedir.	Kaynaklardaki Dil kültür ilişkisi	Uygulama Dil etkileşimi
K2, K13, Kitaplarda çok kültürlü içerikler kullanılarak konu içerikleri aktarılıyor. Farklı kültürlerin kullanılması tek yönlü bakış açısını engellemiş oluyor.	Kültürel çeşitlilik	
K4, K7, K11, K12, K13, K15, İnternet üzerinden yayınlanan, kısa filmler, podcastler, yabancı dildeki şarkı klipleri takip etmelerini sağlıyorum.	Teknolojinin işlevi	
K6, Bireysel tecrübelerimden bahsederek açıklamalarda bulunuyorum.	Bireysel destek	

Ek 6: Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıl olmalıdır?

Kullanılan yabancı dil programlarında 4 temel beceri, dil bilgisi ve kelime öğretiminde kültüre dair uygulamalar nasıl olmalıdır?		
... Üniversitesi Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanları	Kodlayarak Temalandırma	
	Kodlar	Temalar
K1, K12, K14 Hedef kültür olan İngiliz kültürü verilmelidir. Bunun yanında başka kültürlerden de örnekler olmalı ki karşılaştırmayı daha kolay yapabilsin.	Hedef gösterme	Uygulama Dil Etkileşimi
K2, Kültürün alt dallarından olan resim, müzik, sinema, sanatsal faaliyetlerden dünyaca ünlü eserlerden ve sanatçılardan haberdar olmalı ki ortak dil kullanarak iki kültür arasında etkileşimi sağlanmalı doğal olarak kullanılan diller arasında da sağlanabilsin	Sanat Dil Etkileşimi	
K11, Beceriler öğretilirken kendi kültürümüzle hedef kültür arasında karşılaştırma yapılarak verilebilir.	Kültürlerarası etkilenme	
K3, Onların kültürlerinde olan unsurları uygulamalı olarak açıklamak amacıyla rol yapma gibi aktiviteler ile anlatabiliriz.	Rol yapma	

Ek 7: Kültürün etkin kullanımı için tasarlanan sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıldır?

Kültürün etkin kullanımı için tasarlanan sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıldır?		
... Üniversitesi Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanları	Kodlayarak Temalandırma	
	Kodlar	Temalar
<p>K1, K4, K8, Becerilere yönelik (okuma, yazma, dinleme) karşılaştıkları engelleri aşmaları noktasında kültürü tanıtarak kendi kültürümüzle karşılık oluşturmalarını sağlıyoruz.</p> <p>K1, K3, K5, K6, K9, K10, K11, K12, K13, derste kullandığımız en önemli materyal kitap. Kitap seçiminde çok kültürlülüğü ne kadar kullandığına dair seçim yapıyoruz. Kitabı destekleyecek sınıf içi ve dışında kullanabileceğimiz gerek internet ortamında gerekse taşınabilir cihazlar (akıllı telefon, mp3 player) kullanarak videolu materyallerden faydalanmalarını sağlıyoruz.</p> <p>K5, K6, K8, K12, Kendi tecrübelerimi paylaşarak açıklıyorum.</p> <p>K7, K17, Popüler kültüre ait video ve ses temaları kullanıyorum</p>	<p>Kültürlerarası etkileşim</p> <p>Teknoloji desteği</p> <p>Öğretmen öğrenci etkileşim</p> <p>Medya-Öğrenci etkileşimi</p>	<p>Fiziki Ortam Dil İlişkisi</p>

Ek 8: Kültürün etkin kullanımı için sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıl olmalıdır?

Kültürün etkin kullanımı için sınıf içi ve sınıf dışı fiziksel ortam nasıl tasarlanmalıdır?		
... Üniversitesi Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanları	Kodlayarak Temalandırma	
	Kodlar	Temalar
<p>K1, K2, K6, K8, K9, K11, Sınıf içerisinde sabit olarak kullanılacak biçimde hazırlanmış afişler, pano (Şiir, düz yazı, atasözleri vb.) tanıtımları kullanılabilir.</p> <p>K3, K9, K15, Çeşitli içeriklere sahip videolar kullanılabilir, basit ve sade olan küçük aktiviteler yapılabilir.</p> <p>K4, K5, Kendi kültürümüzü öğretip ondan sonra hedef kültür ile karşılaştırma yaparak anlatımlar gerçekleştirilebilir</p> <p>K16, Bireysel uygulamaların yanında grup çalışmaları ile de etkileşimler artırılabilir.</p>	<p>Fiziksel ortamın işlevi</p> <p>Ortamın teknoloji ile desteklenmesi</p> <p>Kültürlerarası etkileşim</p> <p>Sosyal etkinliklerin işlevi</p>	<p>Fiziki Ortam Dil İlişkisi</p>